

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 26

София, вторникъ, 2 януарий

1934 г.

32. заседание

Събота, 30 декемврий 1933 година.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 20 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . . 557	ното прилагане на закона за акциза на виното спрямо лозаритѣ и пр. (Развиване и отговоръ) 557
Предложение за одобрени на подписания на 23 сеп- темврий 1933 г. протоколъ за продължение на договора за неутралитетъ, помирение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и Тур- ция. (Съобщение) 557	Законопроекти: 1) за личния съставъ на Министер- ството на финанситѣ. (Трето четене) 560
Питане отъ народния представител Н. Пждаревъ къмъ министъра на финанситѣ относно неправил-	2) за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита. (Второ четене) 560
	Дневенъ редъ за следващото заседание 611

Председателъ: (Звъни) Понеже присъствуватъ нужд-
ното число народни представители, обявявамъ заседанието
за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните г. г. народни
представители: Аврамовъ Аврамъ, Ангеловъ Иванъ, Апо-
столовъ Драгомиръ, Василевъ Василь, Дилянковъ Минчо,
Илиевъ Стойко, Йордановъ Желю, Куртевъ Иванъ, Ло-
ловъ Сава, Лулчевъ Коста, Лунговъ Николай, Лѣкарски
Иванъ, Петровъ Дойчинъ, Савовъ Сава, Славовъ Кирилъ и
Чернооковъ Георги)

Председателството съобщава на Народното събрание,
че е разрешило отпуски на следните народни предста-
вители:

По 1 день:

На г. Йорданъ Косачевъ;
На г. Иванъ Лѣкарски;
На г. Николай Лунговъ, и
На г. Кирилъ Славовъ.

По 2 дена:

На г. Аврамъ Аврамовъ;
На г. Иванъ Куртевъ;
На г. Коста Лулчевъ, и
На г. Еню Поповъ.

Председателството съобщава също на Народното съ-
брание, че е постъпило отъ Министерството на външните
работи и на изповѣданията законодателно предложение за
одобрение на подписания на 23 септемврий 1933 г. прото-
колъ за продължение на договора за неутралитетъ, поми-
рение, съдебно уреждане и арбитражъ между България и
Турция. (Вж. прил. Т. I, № 31)

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ. . .

Министъръ С. Стефановъ: Г. председателю! Готовъ
съмъ да отговоря на питането на г. Пждаревъ.

Председателъ: Г. Пждаревъ! Г. министърътъ на финан-
ситѣ е готовъ да отговори на Вашето питане. Имате думата.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): По кое питане?

Председателъ: Вие имате нѣколко питання.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): По дветѣ питання ли?

Министъръ С. Стефановъ: То е едно питане отъ две
точки: а и б.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): На питането ми за Народната
банка ще отговорите ли?

Министъръ С. Стефановъ: За Народната банка питането
е ново. На него нѣма да отговоря. Вчера съмъ го полу-
чилъ. Ще отговоря на другото Ви питане. Ето го. вземете
го. (Дава му питането)

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): (Отъ трибуната) Г. г. народни
представители! Отправилъ съмъ до г. министъра на финан-
ситѣ следното питане: (Чете) „За облекчение положението
на лозаритѣ прие се въ закона да плащатъ тѣ по-малѣкъ
акцизъ, отколкото ония, които купуватъ гроздето имъ и
приготовляватъ спиртни питиета не отъ произведено отъ
самитѣ тѣхъ грозде.

„При прилагане съответното постановление на закона
акцизната служба въ Министерството Ви е счела, че отъ
него не могатъ да се ползуватъ лица, които обработватъ
лозя, дадени имъ отъ близки — баща, тъстъ и др. —
за да преживяватъ съ труда си, но безъ да сѣ имъ пре-
хвърлили собствеността на земята. Такива лица не били
производители-лозари.

„Понеже такова прилагане на закона е въ явенъ разрѣзъ
съ намѣреното и волята на законодателя, имахъ честта
презъ миналата сесия да привлѣка вниманието Ви върху
такова прилагане, съ специално отправено до Васъ питане.

„Отпосле, при прокарване новото измѣнение на закона
за акциза, изрично се подчерта, че облекчението се прилага
и за такива производители (§ 7 на закона). Министер-
ството Ви, обаче, на основание мнението на юрисконсулта,

е счело, че това постановление, имайки материален характер, не може да се приложи за производството от миналогодишната реколта.

Моля Ви да отговорите: (Чете)

1. Съ Ваше знание и съгласие ли става това прилагане на закона?

2. Не е ли то въ разръзъ съ несъмнената воля на законодателя да се подпомогне производителът-лозаръ?

Въ сщщото това питане азъ отправихъ и другъ въпросъ къмъ г. министъра на финанситъ, не въ връзка съ прилагането на закона, но изобщо за начина, по който се действува въ Министерството на финанситъ, като казвамъ: (Чете) „Жителътъ на с. Видболъ, Видинска околия, Каменъ Петковъ, е билъ начетенъ отъ финансовата инспекция за една сума, която като кметъ събралъ за фонда т. з. с., но не внесълъ по принадлежностъ. Считайки се неправилно задълженъ, той обтжжилъ постановлението Ви предъ специалния съдъ. Въпрѣки това обтжжване и преди да разгледа апелативната жалба специалниятъ съдъ, той внесълъ сумата по постановлението, заедно съ лихвитъ. Затова, при разглеждане на дѣлото му отъ специалния съдъ, не се явилъ въ съда, а само изпратилъ съ заявлението квитанцията за внесената сума. При това положение съдътъ оставилъ жалбата противъ постановлението безъ последиствие, като правилно издадено. По въпроса за изплащането на сумата по него, повдигнатъ отъ Каменъ Петковъ съ изпращането на разписката, съдътъ счелъ, че отъ разписката не било ясно дали сумата въ нея е по въпросното постановление.

„По молбата на Каменъ Петковъ до Финансовата инспекция, последната провѣрила и констатирала, че сумата по постановлението, следъ издаването му и следъ обжалването му, е била напълно внесена и наредила да не се събира повторно тя отъ Каменъ Петковъ. Обаче юрисконсултътъ при министерството Ви поддържалъ, че трѣбва министерството Ви да събере повторно тая сума.“

Моля Ви да отговорите: (Чете)

„Може ли да се постѣпва спрямо гражданитъ така, както юрисконсултътъ е наредилъ да се постѣпни отъ въврѣното Ви министерство?“

„Не намирате ли, че съ такива юридически съвети се пакости на престижа на финансовата властъ, която трѣбва да живѣе съ живота, да го проумява и улеснява, не да го спѣва и настроява. Юридическиятъ формули на юрисконсулта Ви може да сѣ хубави и примамливи за кабинета му, но не считате ли, че сѣ пакостни за службата на министерството Ви?“

Г. г. народни представители! За да отправя това питане до г. министъра на финанситъ, азъ бѣхъ предизвиканъ отъ оплакванията на лозаритъ отъ Видинския край. И като ми сѣ известни акцизниятъ закони, стана ми странно, че могатъ да се оплакватъ лозари отъ размѣра на акциза, когато изрично съ закона се облекчи — така, както можеше да бѣде облекчено — положението на лозаритъ. Затуй бѣхъ изненаданъ, когато, отъ провѣрката, която направихъ, констатирахъ, че въ Министерството на финанситъ приложението на закона за акцизитъ става по начина, който излагамъ въ питането ми. Както виждате, азъ не питамъ за факти — тѣхната вѣрност за мене е безспорна. Азъ се обръщамъ къмъ г. министъра на финанситъ, за да разбере по какъвъ начинъ ще може той да проведе въ своето министерство своитѣ разбирания, които сѣ разбирания и на законодателя, а именно, че финансовата властъ днесъ вече не е повикана само да облага гражданитъ и да събира данѣци за издържане на държавата, като по възможностъ разпредѣля тежеститъ справедливо, но е повикана да върши и стопанска, социална работа, да поощрява, а не да спѣва стопанския животъ, да разрешава социални задачи, като се мѣчи да провежда, по възможностъ, въ живота принципа на обществената солидарностъ, или да го налага тамъ, където обществото не е готово само да го прокара. А така, както Министерството на финанситъ е приложило закона за акцизитъ, явно е, не може да се откаже, че тази корава наша бюрокрация не може да разбере новитѣ задачи на нашата държава въ днешно време.

И ето защо, не по фактитъ азъ отправихъ питането си къмъ г. министъра, а го питамъ по какъвъ начинъ той ще може да наложи на своитѣ чиновници да прилагатъ законитѣ човѣшки, справедливо и да се съобразяватъ съ волята на законодателя, особено когато тя е така ясно изразена въ законодателството по акцизитъ.

Другиятъ фактъ, г. г. народни представители, самъ по себе си говори много. Азъ разбирамъ да сме свидетели на алчностъ, на желание у частни лица да използватъ формулитъ, за да притискатъ своитѣ съперници или своитѣ контрагенти, съ които иматъ договорни отношения.

Но властътъ, фискътъ да желае да използва формулитъ, за да смачка правдата и справедливостътъ — това не може да се допуска въ една държава, която желае да бѣде правова и въ която престижътъ на управлението трѣбва да бѣде първа задача на всички държавни служители, отъ най-големия, до най-малкия.

Може ли да си представите, г. г. народни представители, какъвъ ефектъ произвежда това въ населението, когато държавата, макаръ и формално права, засгави единъ гражданинъ да се издѣлжава втори пътъ, тогава когато той вече е платилъ на държавата? Тукъ вече азъ повече се зачудвамъ не толкова отъ действията на финансовата инспекция. Тя като че ли е по-близка до живота и човѣщината въ нея бързо наддѣлява надъ формитъ, защото, когато Финансовата инспекция разбере, че единъ гражданинъ се е издѣлжилъ къмъ държавата, нарежда той да бѣде освободенъ. Но намѣсва се пазителътъ на законитъ въ Финансовото министерство, намѣсва се юрисконсултътъ, който намира че има една формула, която позволява на държавата да притисне единъ дачкоплатецъ, единъ гражданинъ и да го засгави втори пътъ да внесе една сума, която е била веднѣжъ събрана.

Г. г. народни представители! Такава педантичностъ, наистина, не само прави впечатление, но трѣбва да възбуди и възмущение въ всѣки народенъ представител. Азъ съмъ убеденъ, че тя е възбудила възмущението и на г. министъра на финанситъ. И затова азъ го питамъ не по факта, но го питамъ какво мисли да направи, за да проведе въ неговото министерство тѣзи разбирания, които сѣ и неговии: управлението да бѣде управление на човѣщина и на справедливостъ, а не управление на форми и на жестокостърдечие.

Мене ме учудва г. г. народни представители, това действие на юрисконсулта, още повече, когато узнахъ и за други неговии действия при които той не държи на формата. Но тамъ вече не се касае да се защити правото на единъ гражданинъ, да се освободи отъ несѣществуваша за него задължения, а да се помогне на единъ чиновникъ да се изхлузи отъ отговорностъ, която законитъ предизвикатъ и налагатъ наказание. Азъ прочетохъ въ два вестника — въ в. „Народъ“ и в. „Пладне“ — съобщения за постѣпки на тоя юрисконсултъ, които наистина учудватъ и възмущаватъ. Азъ не зная дали лицата, които сѣ натоварени да следятъ пресата и да съобщаватъ на г. министъра на финанситъ всичко онова, което засѣга неговото управление, сѣ му съобщили този фактъ, дали той е дошелъ до неговото знание. Но фактътъ се изнесе въ обществото и доби голѣма публичностъ: на единъ финансовъ чиновникъ отъ тукашното данѣчно управление финансовиятъ инспекторъ намѣрилъ въ касетката въ една тукашна банка скрита сума надъ 270.000 л. и около 100 и нѣколко акции отъ дружество „Гранитойдъ“.

Министъръ С. Стефановъ: Това е вѣнъ отъ питането.

Н. Падаревъ (д. сг. Ц): Азъ характеризирамъ дейността на Вашитѣ чиновници, г. министре, за да разберете, че ще трѣбва да обърнете малко по-големо внимание на тѣхната дейностъ.

Министъръ С. Стефановъ: Случаятъ ми е известенъ.

Н. Падаревъ (д. сг. Ц): Случаятъ Ви е известенъ — толкозъ по-добре, г. министре! Значи, азъ не Ви изненадвамъ. Тогава моето учудване е още по-големо, защото за такива чиновници ние гласувахме законъ за несмѣняемостъ! Г. г. народни представители! Това трѣбва да ни накара много да се замислимъ и особено, когато не е дадена санкция на това деяние отъ тамъ, откъдето е трѣбвало да се даде. Финансовиятъ инспекторъ, който намира скрити тия пари въ касетката на банката, прави докладъ да се сезира конфискационната комисиия, за да разгледа случая. Добре. Но г. юрисконсултътъ, който толкова държи на формитъ, за да не даде възможностъ да се извърши една справедливостъ спрямо единъ гражданинъ на тази страна, намира начинъ да освободи този чиновникъ чрезъ една дисциплинарна комисиия, която той създава и да дезесирира отъ тази преписка апелативния съдъ, който по закона единствено е компетентенъ да освободи сумитъ на тоя чиновникъ и да каже, че той нѣма отговорностъ за това така неопределено негово богатство.

Е добре, г. г. народни представители, ако този юрисконсултъ е смѣтналъ, че може да постѣпва по такъвъ начинъ, да наруши една съществена форма, за да освободи единъ данѣченъ началникъ ли бѣше, помощникъ началникъ ли бѣше, или данѣченъ агентъ — не зная точно службата му каква е — да отговаря предъ надлежнитѣ

компетентни власти за това скрито въ касетките на една банка негово състояние, азъ питамъ; кой току-така ще вложи налични пари въ касетката на една банка — освенъ ако е трѣвало да ги крие — когато би могълъ да ги депозира въ банката, за да му даватъ лихви? Този случай юрисконсултътъ на Финансовото министерство разглежда съ чиновници отъ министерството, а не оставя да се произнесе върху него апелативниятъ съдъ. Подиръ това финансовиятъ инспекторъ е направилъ нужното, за да сезира апелативния съдъ, но това не покрива отговорността на чиновника за онова, което той е направилъ.

Азъ привеждамъ този фактъ, за да покажа по какъвъ начинъ действуватъ чиновниците, когато трѣба да помогнатъ на свои приятели или съслужници и по какъвъ начинъ действуватъ спрямо гражданитъ, спрямо данъкоплатцитъ.

И затуй азъ питамъ г. министъра на финанситъ да ми отговори...

Председателъ: Г. Пждаревъ! Времето, дадено Ви по правилника, да развиете Вашето питане, изтече.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Свършвамъ. Азъ отправихъ това питане къмъ г. министъра на финанситъ съ желание да получа отговоръ, който ще успокои гражданството въ тази страна, за да разбере то, че наистина разбиранията на министъра сж такива, каквито сж разбиранията на всѣки гражданинъ: справедливостъ, човѣщина въ отношенията къмъ данъкоплатцитъ, къмъ гражданитъ и, по възможностъ, човѣшко прилагане на законитъ въ духа и смисла на новото време, което ги създава.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ ми стъпва питането си, което се състои отъ две части: А и Б.

Буква А се отнася за облекчение положението на лозаритъ, които по последното измѣнение на закона за акцизитъ се ползватъ съ по-малко облаги, ако тѣ сж получили да обработватъ лозя отъ близки — баща, тѣстове и др., отколкото ония лица, които закупватъ и търгуватъ съ него. Г. Пждаревъ намира, че е погрѣшно мнението на юрисконсулта при министерството и счита, че министерството неправилно не позволява на господата, визирани отъ г. Пждарева, да се ползватъ отъ тѣзи облекчения на закона.

Буква Б се състои въ следното: Каменъ Петковъ, отъ с. Видболъ, Видинско, е събралъ нѣкакви такси неправилно. Билъ е начетенъ. Впоследствие внася сумата, обаче внася я погрѣшно — на името на общината, а не на името на фонда т. з. с., както е следвало да бжде внесена сумата. Г. Пждаревъ намира сѣщо, че — по мнението на юрисконсулта — този Каменъ Петковъ неправилно е билъ преследванъ, за да се иска отъ него обезпечаването на тѣзи глоби. Даже той отива по-далечъ и критикува решението на съда, което споредъ него било погрѣшно. Той счита сѣщо, че — по мнението на юрисконсулта — неправилно не се смѣта, какво Каменъ Петковъ не билъ внесълъ сумата, която се търси отъ него по този начетъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. министре! Въ питането си азъ не критикувамъ решението на съда. Имате грѣшка.

Министъръ С. Стефановъ: Отъ питането Ви така излиза. Намирате го неправилно.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Азъ не го критикувамъ. Азъ обяснявамъ какъ е издадено и защо.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Струва ми се, че г. Пждаревъ насилва закона, като иска да бждатъ облекчени известни лица, които обработвали такива лозя. Той забравя, че на лицата, за които се касае, за които той запитва, не имъ се правятъ облекчения, защото тѣзи лозя сж обработвани преди влизането въ сила на новото измѣнение на закона.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Отъ тази година ли?

Министъръ С. Стефановъ: Да. — Г. Пждаревъ прави грѣшка, защото този законъ не е нито тълкувателенъ законъ, нито има характеръ на тълкувателенъ. Тоя законъ е материаленъ законъ. И лицата, които искатъ да се ползватъ за своитъ задължения къмъ хазната отъ него, могатъ да сторятъ това, ако сж работили следъ публикуването му, защото закони отъ такъвъ характеръ нѣматъ обратна сила. Следователно, азъ намирамъ, че юрисконсултътъ много правилно е далъ мнението, че лицата, които

искатъ да се ползватъ отъ малкитъ такси по облага, нѣматъ право да искатъ това, затуй защото се отнася за производство и обработки на грозде, преди публикуването на тѣзи измѣнения на закона за акцизитъ, по които се иска или по които вие намирате, че трѣба да иматъ облекчение. Този е голиятъ фактъ.

Колкото се отнася до преписката, която се е водила, тя на мене не ми е известна, защото тя е отъ такъвъ характеръ, че до мене не идва. Тя е водена между службата и клона ѝ въ този районъ.

Прочее, азъ намирамъ, че мнението на г. юрисконсулта е правилно и че г. Пждаревъ пресилва тълкуванието на закона. Такова тълкувание на закона не може по никой начинъ да бжде дадено.

По втория въпросъ. Каменъ Петковъ, съ ревизионенъ актъ на финансовъ инспекторъ отъ 16 VIII 1926 г., е начетенъ съ една сума отъ 6456 л., като председателъ на общинската комисиия въ с. Видболъ, която сума трѣвало да бжде събрана по фонда за трудовата поземелна собственостъ, но той не я е внесълъ навреме въ фонда.

На 20 юний 1926 г. Каменъ Петковъ, въ обясненията си по ревизионния актъ, който му е билъ съставенъ, признава, че сумата е събралъ и се намирала въ него, но щѣлъ да я внесе въ края на стопанската година въ приходъ на фонда. Понеже и до 28 VII 1927 г. сумата не е била внесена по принадлежностъ, Министерството на финанситъ е издало постановление срещу него. Това постановление е било обжалвано отъ отчетника предъ специалния съдъ при Върховната смѣтна палата, който съ резолюция № 161 отъ 1 X 1929 г. го е потвърдилъ.

На 6 XII 1927 г. Каменъ Петковъ е внесълъ, срещу квитанция № 6, на секретаръ-бирника при Видболската община сумата 8500 л. Обаче той я внася на името на общината и получава една квитанция, отъ която не се вижда, че Каменъ Петковъ внася сумата на фонда, срещу ония такси, които той е събралъ по тоя фондъ.

Г. Пждаревъ протестира, защото финансовата администрация наново, въз основа на този отчетъ и въз основа решението на съда, което юрисконсултътъ намира право и което е съвършено правилно, преследва Каменъ Петковъ и запо се иска отъ него, макаръ той да е внесълъ сумата въ общината, да я внесе на името на фонда. Много правилно. Сумата е трѣвало да бжде внесена на бирника съ назначение за фонда, а такава разписка не съществува. Следователно, както съдътъ, тъй и нашиятъ юрисконсултъ, който вижда една разписка, въ която нѣма абсолютно никаква следа, че сумата е внесена на името на фонда, не сж могли да сметатъ формално, че има едно отчитане, едно изправяне по този начетъ. (Чете) „Вѣзлото въ законна сила постановление е било изпратено на данѣщия началникъ за привеждане въ изпълнение“. Азъ не разбирамъ, г. г. народни представители, какво престѣпно, какво нередовно и какво незаконно има отъ страна на властта по този фактъ, който се изнася.

Въ това се състоятъ, г. г. народни представители, дветѣ части отъ питането на г. Пждаревъ. По първата частъ отговарямъ: много ясно е, че не може да се иска облекчение за произволители или лица, които сж внаели, или имъ сж били отстъпени лозя за използуване на гроздето, преди датата на влизането на закона въ сила, следователно, на новия облекчителенъ режимъ. А по втория случай, за Каменъ Петковъ, както ви обяснихъ, касае се за неправилно внасяне на сумата. Ето защо, макаръ и тази преписка, и въ единия, и въ другия случай да не е дошла до мене, тя е отъ такъвъ характеръ, че се движи между службитъ, тая тукъ и клонътъ ѝ въ провинцията — намирамъ че действията на службата, както и действията на юрисконсулта, не сж никакъ пресилени, а сж напълно правилни. И моля г. Пждаревъ, да се съгласи съ мене, че съвсемъ неоснователно той намира действията на юрисконсулта за неправилни — отъ каквото и гледище да се разгледатъ тѣ. Въ последствие, когато Каменъ Петковъ си внесе сумата направо на името на фонда, той ще си бжде редовенъ, нѣма да има срещу него никакво преследване. Той самъ признава, че нередовно е държалъ сумата.

Следователно, г. г. народни представители, азъ не намирамъ абсолютно никаква неправилностъ въ действията на службата, както г. Пждаревъ твърди — че службата не държала смѣтка за своитъ задачи, а е излѣзла отъ рамкитъ на закона. Моля г. Пждарева да се съгласи съ тѣзи обяснения и да счете, че абсолютно нищо нередовно нѣма въ тия действия на юрисконсулта и на службата.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ да каже, доволенъ ли е отъ отговора на г. министъра.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. министре! Азъ много съжалявамъ, че по първия пунктъ Вие възприемате разбирането на Вашето министерство. Досега азъ мислехъ, че Вие имате по-друго разбиране за прилагането на закона за акцизитъ. Измѣнението на закона, въ смисълъ да бъдатъ освобождавани лозаритъ отъ редовенъ данъкъ, да имъ бжде тоя последниятъ намаленъ, не стана това лѣто. Това лѣто само се подчерта, че и онѣзи лозари, които работятъ лозя — имоти на своитъ бащи и на своитъ тѣтосе, — и тѣ се считатъ за производители, за да бжде ясно за Вашата финансова администрация.

Министъръ С. Стефановъ: Кажете ми само едно — преди публикуването на закона ли се касае или следъ публикуването?

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Азъ още по-рано, когато стана измѣнението на закона — въ 1931 г. или въ началото на 1932 г. — поддържахъ и Вие тогава се съгласихте — това стои въ дневницитъ на Народното събрание — че производители сж не само тия, които работятъ свои собствени лозя, ...

Министъръ С. Стефановъ: Ясно.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): ... но и ония, които работятъ лозя на своитъ бащи и тѣтосе. Вие това възприехте, обаче то не се прилага за лозята. И азъ съжалявамъ, че така криво Ви информиратъ. Не е въпросъ само за производството стъ 1933 г.; въпросътъ е и за реколтата 1932 г., по постановленията на закона за акцизитъ, въ сила по онова време, когато се намали акцизътъ за производители. И азъ смѣтамъ, че Вашето министерство, и безъ постановленията на § 7 отъ последното измѣнение на закона, трѣбва да счита за производители, а не за търговци на лозарски продукти — грозде — и на овошия и ония, които работятъ лозя на своитъ бащи, на своитъ тѣтосе, но ги работятъ като стопани, като собственици.

Министъръ С. Стефановъ: Прието.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Въ министерството не искаха да възприематъ това разбиране.

Министъръ С. Стефановъ: Не е вѣрно.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): И азъ Ви сезирахъ съ питане при действието на по-ранния законъ. Вие тогава признахте, че е неправилно тълкуването на закона; това неправилно тълкуване на закона, обаче, продължава да се прилага отъ министерството. И ето какви обяснения Ви дава службата, за да въвеждатъ и себе си, и Народното събрание въ заблудение. Съ такова тълкуване, което Вие давате, г. министре, Вие отмѣнявате самъ Вашия законъ и отивате противъ Вашето желание да поощрявате и да съдействувате на производителитъ.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ съмъ съгласенъ съ тълкуването, което давате — че трѣбва да признаемъ облаги отъ закона и на ония лица, които обработватъ такива именно лозя. Но Вие до тукъ спирате, Вие не ми отговаряте на въпроса. Случаитъ, за които Вие се застъпвате, сж преди публикуването на закона — фактъ, който е проверенъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Заблудили сж Ви, г. министре.

Министъръ С. Стефановъ: Проверилъ съмъ го лично, г. Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): То е за приложението на § 7, който има тълкувателно значение. Азъ искамъ прилагане на закона преди м. априлъ 1933 г.

Министъръ С. Стефановъ: Не може да има тълкувателно значение.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Не се прилага и Ви заблуждаватъ.

Отъ мнозинството: Стига вече, разбрахме.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): По втората точка, г. министре, азъ съжалявамъ, че така Ви информиратъ. Положението не е такова. Азъ Ви моля да проверите, за да не Ви излага Вашата служба.

Министъръ С. Стефановъ: Цитирахъ Ви нумера на квитанцията, който азъ лично съмъ проверилъ. По квитан-

цията тая сума не фигурира като вноска по фонда, а фигурира като вноска въ общинското управление на с. Видболъ. И съдътъ е проверилъ това, и мотивировката му е тая — че квитанцията не показва, че сумата е внесена по фонда.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Но ето по кое не сж Ви информирали: че Финансовата инспекция е проверила, че сумата отъ общината е изпратена на фонда и че задължението е погасено и е наредено да не се събира. Следъ това нареждане г. юрисконсултътъ се намѣсва. Ето това не Ви съобщаватъ и затова Ви заблуждаватъ.

Отъ мнозинството: Стига вече!

Министъръ С. Стефановъ: Вие преди 5 минути ми признахте, че сте съгласенъ съ мнението на съда, а съдътъ е решилъ именно въз основа тая разписка. Защо сега извъртате работата?

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Вие не сте слушали тогава, когато азъ говорихъ.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ Ви казахъ, че държавата не може да застава на формалната страна на въпроса и да иска събиране сумата втори пътъ. (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Минаваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за личния съставъ на Министерството на финанситъ.

Докладчикъ И. Драгойски (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ поправките и прибавките, приети на второ четене)

Г. г. народни представители! На стр. 6, заглавието на точка шеста при второто четене стана така: „Взаимно-спомогателна и болнична каса за личния съставъ по финансовото ведомство“. Вследствие на това, въ чл. чл. 20, 21, 23, 26, 27 и 28, навсѣкжде, където е казано „взаимно-спомогателна“, следъ тая дума трѣбва да се впишатъ и думитъ „и болнична“, за да съответствува наименованието на касата въ тия членове съ онова въ заглавието на тая точка.

Тая редакционна прибавка предлагамъ отъ името на комисията и съ съгласието на г. министра на финанситъ.

Председателътъ: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ редакционнитъ поправки въ законопроекта тѣй, както се предложиха, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. Драгойски (д): Таблицитъ къмъ законопроекта оставатъ безъ измѣнение — така, както сж приети на второ четене.

Председателътъ: Моля, ония г. г. народни представители, които приематъ на трето четене законопроекта за личния съставъ на Министерството на финанситъ, заедно съ току-що вотиранитъ редакционни поправки и съ всичкитъ осемъ таблици, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 22)

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита.

Моля докладчика г. Георги Василевъ да заеме трибуната.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете) „Г. г. народни представители! Парламентарната комисия по Министерството на правосъдието въ три последователни заседания разгледа законопроекта за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита и направи посоченитъ въ него измѣнения и допълнения.

„Така измѣненъ и допълненъ, законопроектътъ ви се представя за обсъждане и приемане на второ четене“.

Въ своитъ заседания комисията взема предъ видъ развитиетъ се въ пленума дебати при първото четене на законопроекта, поддържанитъ отъ една и друга страна мнения и направи възможното, за да могатъ да се постигнатъ максимални облекчения за длъжниците, като при това бждатъ запазени кредитътъ и довѣрието въ страната.

Ще ви докладвамъ законопроекта на второ четене, членъ по членъ. (Чете)

ЗАКОНЪ*)

за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита."

Председателът: Има думата народният представител г. Георги Юртовъ.

Г. Юртовъ (нар. л.): Г. г. народни представители! Вземам думата по заглавието на настоящия законопроект, защото при първото четене не ми се даде възможност да се изкажа по него.

Заглавието на настоящия законопроект е: „Законопроект за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита“. Азъ ще искамъ накратко да разгледамъ, доколко длъжниците ще получат облекчение и доколко кредитътъ ще бжде заздравенъ съ този законопроектъ.

Председателът: Г. Юртовъ! Председателството Ви предупреждава, че имате на разположение 20 минути време, кожото е определено по правилника.

Г. Юртовъ (нар. л.): Нѣма да говоря много, г. председателю, защото не съмъ ораторъ. Има други, които ще говорятъ повече.

Обаждаатъ се: Излѣзте на трибуната!

Г. Юртовъ (нар. л.): (Отива на трибуната) Г. г. народни представители! Така, както е построенъ настоящиятъ законопроектъ, азъ не виждамъ да се получи това, което законодательтъ гони; не виждамъ да се получи това облекчение което законодательтъ иска да даде на длъжниците; не виждамъ да се заздравятъ кредитътъ, нито да се задоволятъ страната.

Въ България имаме седемъ кредитни учреждения — собствено шестъ; седмото не е учреждение. Първото е Българската народна банка, която чрезъ реесконтъ кредитира другитъ банки. Второто е Българската земеделска банка, третото — Централната кооперативна банка, четвъртото — популярнитъ банки, петото — частнитъ банки, шестото — осигурителнитъ дружества и, най-после, на седмо мѣсто — градскитъ и селскитъ лихвари.

Азъ разбирахъ да дадемъ облекчение на длъжниците, но ако това станѣше съ единъ законъ само отъ нѣколко члена, безъ да се ограничава дългътъ и безъ да се комплицира законътъ до такава степенъ, както сега се комплицира, безъ да се нарежда длъжниците да отиватъ по сждилища, да пълнятъ сждилищата съ дѣла и да пълнятъ джобоветъ на адвокатитъ съ пари.

Така, както е съставенъ настоящиятъ законъ, вие ще задържимъ сждилищата съ дѣла и ще напълнимъ джобоветъ на адвокатитъ съ пари — нека ме извинятъ г. г. адвокатитъ. Тѣ, следъ като прекараха една-две години въ мъртвило, сега съ този законъ ще се съживятъ. Защото нѣма длъжникъ, който не ще да отиде да се съветва съ нѣкой адвокатъ, на когото да не плати добре, за да му направи заявлението и да го защитава.

Споредъ мене, можеше да се получи облекчение, ако законодательтъ бѣше се съгласилъ да направи едно намаление на майката на дълга — както се изразяватъ длъжниците, па и на банковъ езикъ се изразяватъ така. Защото не е възможно едни заеми, сключени при високи цени на произведенията, днесъ, когато тия цени сж спаднали съ 60—70%, да се изплатятъ напълно.

Министър-председател Н. Мушановъ: Това по заглавието ли е?

Г. Юртовъ (нар. л.): По заглавието е.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не е по заглавието. Вие по принципъ говорите.

Г. Мариновъ (з): Понеже е безъ група.

Г. Юртовъ (нар. л.): Така, както е заглавието, пъкъ и самия законъ, азъ поддържамъ, че облекчение на длъжниците не може да има. Тоя законъ за мене е законъ за отегчение на длъжниците. Такова заглавие трѣбва да има тоя законъ.

М. Бечевъ (д): Това е нова агитация!

Г. Юртовъ (нар. л.): Не е нова агитация. Вие знаете, че никога не съмъ билъ демагогъ. Кръвенъ врагъ съмъ

на демагогията, защото виждамъ, че тая демагогия покриси душата на добрия българинъ и раздрусва полелека устоитъ на държавата. Азъ говоря отъ дълното на душата си това, което азъ разбирамъ. Демагогъ не съмъ билъ и нѣма да бжда никога.

А. Капитановъ (з): Само сега!

Г. Юртовъ (нар. л.): Какъ ще ми кажете вие, че давате облекчение на длъжниците по този законъ, когато има длъжници, които сж взели отъ безбожни лихвари пари съ по 40 до 50% лихва, и вие на тѣзи лихвари абсолютно нищо не отнемате? Имате ли представа що е селски лихваръ, имате ли представа що е градски лихваръ, имате ли представа какъ тия хора душатъ народа, пиятъ кръвта му? Имате ли представа, какъ нѣкои банки душатъ този народъ и му взематъ и последната стотинка? Вие смѣтате, че по този начинъ ще се даде облекчение? Не. За мене тоя законъ гарантира преди всичко вземанията на голѣмитъ банкери — преди всичко на тѣхъ.

Облекчения може ли да има, г. г. народни представители, когато въ бедствени години, въ известни околии — и онзи денъ се повдигаше въпросъ — хората сж вземали по 6—7 л. кгр. жито отъ Земледѣлската банка, а днесъ, като направихъ смѣтка отъ момента, когато сж вземали житото, до тоя моментъ, когато прокарватъ този законъ за облекчение на длъжниците, този килограмъ жито е станалъ по 12—13 л.? И той ще го плаща. Облекчение не може да има. Не съмъ азъ, който бихъ искалъ да се разстрои Земледѣлската банка. И вчера го казахъ, и днесъ ви го казвамъ: Земледѣлската банка на никого не е продала имотитъ сжщо и популярнитъ банки. Обаче частнитъ лихвари, частнитъ банки, тамъ е по-другъ въпросъ — тѣ сж безмилостни. На тѣхъ трѣбваше да се посегне. Вие, обаче, не посегнахте.

Вие смѣтате, че облекчение ще се внесе? Азъ заявявамъ, че по тоя законъ ще има отекчение. Защо? Защото вие не давате на поржчителя на Х. У. З. автоматически да се ползува отъ облекченията на длъжника. Вие карате този поржчителъ да се приравни съ длъжника, да дойде на неговото дередже. Но когато той се приравни съ длъжника, представяте ли си какво ще бжде неговото положение? А поржчителъ, като изключишъ единици, сж почти всички въ тая страна — цѣлиятъ народъ. Всички ставатъ поржчителъ единъ на другъ.

Независимо отъ това, доказателство, че съ този законъ вие крепите банцитъ и осигурителнитъ дружества, които даватъ пари подъ ипотека, е оня членъ отъ законопроекта, споредъ който длъжниците по ипотечни заеми ще плащатъ 8% лихва, като имъ се дава три години отсрочка. Когато целта на законопроекта — както министър-председателтъ менъ лично ми е говорилъ — е да може да накара кредитора да се разбере съ длъжника, азъ ви питамъ: при три години отсрочка и при 8% лихва на ипотечнитъ заеми, кой кредиторъ ще бжде щуръ да дойде при менъ — длъжникътъ — да се споразумѣемъ? Абсолютно никой. Ето и тукъ, г-да, вие не давате облекчения съ този законъ.

Друго нѣщо. Вие давате облекчения на длъжниците съ задължения до 1.000.000 л. А на длъжниците съ задължения отъ 1.000.000 л. нагоре какви облекчения давате? Една година ще плаща само лихвитъ и до 4 години разсрочка. Имате ли представа колко хиляди сж такива длъжници? Така, както е построенъ законътъ, не само лично длъжникътъ ще се гледа, но и неговитъ поржчителъ. А колко хиляди ще излѣзатъ тѣ? Какво правите съ тѣхъ? Имате ли представа, г-да, когато не давате на тѣзи хора — съ задължения надъ 1.000.000 л. — облекчения, какво ще стане съ тѣхъ, какво ще стане съ търговцитъ и други, които опериратъ съ 5—10 милиона лева капиталъ, повече отъ половината отъ който е хвърленъ въ вересии? По силата на този законъ, на тѣхнитъ длъжници давате облекчения, обаче на самитъ тѣхъ не давате. По този начинъ, онова, което е останало още здраво въ страната, и то ще бжде разрушено.

Ето защо азъ поддържамъ, че така, както е построенъ тоя законъ, облекчение на длъжниците не давате.

Вие мислите, че съ този законъ ще заздравите кредита? Абсолютно не. Кредитъ не може да има безъ поржчителъ — никой на никого не дава кредитъ безъ поржчителъ. Е добре, когато вие поставяте поржчителитъ въ едно такова положение, мислите ли, че ще се намѣри нѣкой будала, нѣкой наивникъ да стане поржчителъ? Нѣма да се намѣри. А нѣма ли поржчителъ, никоя банка, никой кредиторъ нѣма да даде пари. Ето защо, по моя преценка, кредитъ въ бжде не може да има.

Като така, азъ смѣтамъ, че този законъ, така построенъ, нѣма да даде облекчение на голѣмото мнозинство отъ

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 16.

длъжниците; напротивъ, ще донесе отегчение на известни длъжници, ще създаде разорение на други, съ него ще напълните съдилищата съ дѣла, ще напълните джобовѣтъ на адвокатитѣ съ пари и българският Парламентъ следъ две години ще бѣде принуденъ да прокарва новъ законъ за облекчение на длъжниците.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители. Законътъ за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита вълнува у насъ обществото отъ две години насамъ. Азъ смятамъ, че разрешението на този въпросъ се много забави. Блокното правителство прави една голѣма грѣшка, че решава важнитѣ въпроси много късно. То не гледа върху тѣхъ смѣло и енергично и не ги обхваща въ цѣлия имъ обемъ. Всички въпроси, които решава блокното правителство, винаги ги решава частично и късно.

Завчера, при гласуването на първо четене този законопроектъ, вие видѣхте какъвъ смутъ се създаде въ Камарата. Станаха голѣми спорове, които оставиха въ обществото известни впечатления. Споръ се водѣше тогава между опозицията и болшинството, дали предложението за поименно гласуване на законопроекта получи болшинство или не. И почнаха се атаки въ пресата и въ обществото.

К. п. Цвѣтковъ (д): За Васъ ясно ли бѣше? Оставете обществото.

Т. Константиновъ (нац. с. т): За менъ е ясно друго — че когато има едно предложение, подписано отъ 105 опозиционни депутати, да се гласува законопроектъ поименно, въ такъвъ случай правителството трѣбваше да се вслуша въ това искане на 105 души народни представители.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: 75 души бѣха подписали предложението.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Бѣха направени три предложения отъ опозицията: отъ пладненци, отъ групата Цанковъ и отъ другитѣ опозиционни партии; бѣха подписани общо отъ 105 души.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това не е вѣрно. 91 души бѣха по третѣ предложения.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Нека да бждатъ 95 или 91. Когато се иска отъ 95 народни представители гласуването да стане поименно, това стигаше, за да бжде уважено това искане отъ болшинството, което управлява.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: А 130 души бѣха противъ поименното гласуване.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Искамъ да кажа, че за да бждѣше обществото освѣтлено по този въпросъ, кой гласува за този законъ отъ болшинството и отъ опозицията, защото нѣкои могатъ да искатъ да прикриятъ своя вотъ, трѣбваше гласуването да стане поименно и всѣки народенъ представителъ отъ болшинството или отъ опозицията да поеме своята отговорностъ по този голѣмъ законопроектъ. А сега всѣки народенъ представителъ отъ тѣзи, които гласуваха за законопроекта, може да каже предъ избирателитѣ си, че не е гласувалъ за законопроекта и да смене отговорността отъ себе си. Този начинъ на процедиране на Народното събрание е опасенъ, понеже онѣзи, които трѣбва да поематъ отговорността, я избѣгватъ.

Г. г. народни представители! Азъ ще направя нѣкои бележки сега, при второто четене на този много важенъ законопроектъ, като имамъ предъ видъ поправките, които е направила парламентарната комисиия по Министерството на правосъдието.

Г. г. народни представители! Както казахъ, законопроектътъ е много важенъ. Той решава не само единъ въпросъ на справедливостъ, но и единъ въпросъ стопански, материаленъ и психологически. Ако не решите сега този въпросъ по-радикално и по-смѣло, ще оставите една празнина, една отворена врата и ще стане нужда съ този въпросъ отново да се занимава обществото. А това не е хубаво. Парламентътъ, когато решава въпроса за една такава реформа, трѣбва да го реши окончателно. Иначе въпросътъ ще остане да си съществува и ще продължава да вълнува обществото въ това неспокойно време.

Ето защо, безъ да искамъ да пресилвамъ нѣщата, безъ да правя въпросъ за гласуване довѣрие или недовѣрие, азъ искамъ сега, при второто четене на законопроекта, депутатитѣ и отъ болшинството, и отъ опозицията да направятъ онѣя поправки въ законопроекта, които тѣ не можаха да направятъ въ комисията вчера и завчера, защото направенитѣ отъ комисията поправки въ законопроекта сѣ много малки, незначителни и не задоволяватъ не само общественото мнение, но даже и болшинството. Болшинството съ прискърбие, съ горчевна гласува този законопроектъ. То иска законопроектътъ да го коригира, но нѣма сила да се наложи.

Е. Шидерски (з): Кажете какви поправки искате? Само губимъ време.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Г. г. народни представители! Единъ голѣмъ въпросъ, който, споредъ менъ, е много важенъ, това е въпросътъ до коя дата възникнатитѣ задължения подлежатъ на облекчение. Азъ намирамъ, че съ фиксираната въ законопроекта дата — 1 януарий 1931 г. — по която се води споръ и за която г. министъръ-председателъ държи много, не се засѣгатъ всички задължения, които трѣбва да получатъ облекчение. Затова азъ смятамъ, че тази дата трѣбва да бжде измѣнена. Вие много добре знаете, че най-голѣмитѣ задължения въ България дойдоха не въ 1930 г., а въ половината на 1931 г. Тогава най-много паднаха ценитѣ на земеделскитѣ произведения и земеделцитѣ направиха най-много задължения, като се надѣваха скоро кризата да се премахне. Защото въ началото, когато се появи една криза, всѣки се надѣва, че тя ще се премахне. Действително кризата се почувствува най-силно презъ м. юлий 1931 г. Така че, ако оставите като крайна дата фиксираната въ законопроекта дата 1 януарий 1931 г., или съ други думи 31 декемврий 1930 г., облекченията по този законъ нѣма да бждатъ отъ значение. Азъ мога да ви кажа, че въ Германия се внесе отъ правителството законопроектъ за облекчение на селскитѣ задължения, въ който сѣ предвидени облекчения на задълженията, направени до м. юлий 1931 г. И това става въ Германия, където кризата почна по-рано, отколкото у насъ. Ако тамъ сѣ приели като крайна дата м. юлий 1931 г., толкова повече тя трѣбва да бжде приета у насъ. И въ Сърбия, до колкото зная, облекчиха задълженията, направени до м. октомврий 1931 г. А ние възприемаме една много по-ранна дата — 1 януарий 1931 г., или 31 декемврий 1930 г. Ето защо, този въпросъ трѣбва да бжде разискванъ тукъ обстойно.

После, има и другъ единъ много важенъ въпросъ. Както при първото четене на законопроекта, така и въ комисията не се дадоха обяснения по въпроса, тѣзи задължения, които сѣ подновени, получаватъ ли облекчение и кои задължения се считатъ за подновени.

Й. Косачевъ (нац. л): Това въ закона ли ще го пишемъ?

Т. Константиновъ (нац. с. т): Това е много важно и трѣбва да се каже.

Й. Косачевъ (нац. л): Казано е въ закона: „и тѣхнитѣ подновявания следъ 1 януарий 1931 г.“

Председателъ: (Звъни)

Т. Константиновъ (нац. с. т): Въ законопроекта не е казано „подновяване“.

К. п. Цвѣтковъ (д): Казано е. Вие не сте чели законопроекта.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Онзи, който отъ единъ кредиторъ сключва новъ заемъ, за да покрие старъ заемъ къмъ сѣщия кредиторъ — това е подновяване. Ако азъ подновя една полица презъ м. юлий 1931 г. предъ сѣщия кредиторъ, азъ ще получа облекчение. Но ако азъ сключя новъ заемъ отъ единъ кредиторъ, за да платя старъ дългъ къмъ другъ кредиторъ, азъ нѣма да получа облекчение, макаръ въ тоя случай да има подновяване на дълга. Ето, виждате какъ този въпросъ не е решенъ правилно. Това е една грѣшка и трѣбва да се поправи. Азъ, като юристъ, г. г. народни представители, настоявамъ, че трѣбва да има точни текстове, защото иначе ще има много разногласия между съдилищата и различни решения. Правнитѣ термини въ закона трѣбва да бждатъ ясни и категорични. Онзи законъ, който съдържа недостатъчно ясни и категорични текстове, който съдържа общи думи или фрази, ще бжде

тълкуванъ отъ съдилищата или комиситъ не толкова въ полза на длъжника.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да ви кажа единъ фактъ. Ние имаме вече една подобна практика. Вие знаете по закона за закрила на земеделѣца-стопанинъ кои получиха облекчение и колко малко хора подадоха заявление за сключване на земеделѣски конкордатъ. При 700—800 хиляди земеделѣски стопанства у насъ, споредъ преброяването на населението презъ 1926 г., подадени сѣ само 33 хиляди заявления отъ длъжници-земеделци за сключване земеделѣски конкордатъ, а сѣ получили облекчения около 20—25 хиляди души. Това е много малко. При това, ако разгледаме конкретно подаденитъ заявления, ще видимъ, че отъ този законъ сѣ не възползували само селски тузове, но не и бедниятъ български селянинъ-производител, който не знае какво да прави, защото сѣ този законъ се създаде една много тежка процедура, каквато се предвижда и въ настоящия законопроектъ. Онзи, който е просвѣтенъ, онзи който е хитъръ, онзи, който си хване адвокатъ, ще използва закона, а онзи, който е беденъ, който е затрудненъ, който нѣма възможност да ходи при адвокати да харчи пари, който не е просвѣтенъ, който не е свикналъ да води процеси, нѣма да получи облекчение по закона. Този въпросъ ще трѣбва да бѣде обсъденъ отъ народнитъ представители, които желаятъ, българскитъ производители да получатъ известни облекчения.

Г. г. народни представители! Другъ въпросъ, който е много важенъ, е въпросътъ за поръчителитъ. Чл. 5, тъй както е поправенъ отъ комисията, не разрешава правилно въпроса за поръчителитъ. Принципъ е въ облигационното право, че поръчителтъ не плаща повече отъ длъжника. Ние тукъ постановяваме, че длъжникътъ може да получи облекчение, а поръчителтъ не получава такова, освенъ ако той се ползува отъ закона като длъжникъ. Така че този принципъ, че поръчителтъ е акцесоренъ факторъ при задължението, че той не може да плаща повече отъ длъжника, трѣбва да бѣде прокаранъ въ този законъ. И азъ смѣтамъ, че трѣбва да се поправи чл. 5 въ смисълъ и поръчителтъ да се ползува отъ облекченията, дадени на длъжника. Това е естествено, защото, споредъ закона за задълженията и договоритъ, поръчителтъ отговаря еднакво съ длъжника. Споредъ чл. 5 длъжникътъ ще плаща по-малко, а поръчителтъ ще плаща повече и не ще може да си получи отъ длъжника това, което плаща за него. Това, което е постановено въ чл. 5, е въ противоречие съ закона за задълженията и договоритъ. И азъ моля Народното събрание въ пленума да направи корекции, въ смисълъ, да се допусне да се ползува и поръчителтъ отъ ония облекчения, които получава длъжникътъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Като дойдемъ до чл. 5, тогава говорете по този въпросъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Азъ говоря по заглавието. Г. г. народни представители! Всички партии, и отъ болшинството, и отъ опозицията, взеха громки решения за намаление задълженията, а въ чл. 8 виждаме, че въ сѣщностъ нѣма никакво намаление на задълженията. А трѣбва да се направи намаление на задълженията, защото само тогава ще има облекчение на длъжниците. Трѣбва да бѣде направено процентно намаление, а сѣщевременно да бѣде намалена и лихвата. Ако лихвата остане 6%, както бѣше въ първоначалния проектъ, нѣма да има облекчение. Лихвата трѣбва да се намали на 4%. Тази корекция може да стане въ пленума. Това не е мъчна работа. И правителството може да отстъпи на 4%. Това е едно реално облекчение. Днесъ въ цѣлия свѣтъ лихвата пада. Въ другитъ страни тя винаги е била по-малка — не повече отъ 2—3% — а въ България, когато се дава облекчение на длъжниците, се опредѣля лихва 6%. Това е много. Този членъ може да се коригира въ пленума, въ смисълъ да се намали лихвата.

А. Кантарджиевъ (д): Говорете по заглавието.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Това сѣ общи дебати по заглавието.

Х. Манасовъ (д): Това, което говорите, съвсемъ не е по заглавието.

А. Капитановъ (з): Тѣзи, които не сѣ си казали думата като представители на група, сега ще си кажатъ думата.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Г. г. народни представители! Азъ намирамъ, че процедурата за получаване облек-

чения, предвидени въ законопроекта, е много сложна. Както казахъ, процедурата и по закона за закрила на земеделѣца-стопанинъ бѣше много сложна. Но тази е още по-сложна. Затруднениятъ длъжникъ, бедниятъ длъжникъ, който нѣма средства да се брани, не може да получи при тая процедура сериозно облекчение. Той ще бѣде лишенъ отъ адвокатската заплата, която му е необходима. Споредъ измѣнението на чл. 13, направено отъ комисията, исквата молба, съ която длъжникътъ трѣбва да иска облекчение, е много сложно нѣщо. Предвижда се да съдържа нѣколко пункта. Това е една сложна процедура и безъ участието на адвокатъ, длъжникътъ нѣма да може да се справи съ нея, за да получи облекчение. Питамъ азъ, какво ще прави длъжникътъ, който трѣбва да събира документи и много доказателства? Това не е по силитъ на единъ длъжникъ, който е затрудненъ. Трѣбваше да се даде възможност на длъжника да получи облекчение по право, а кредиторътъ да се постави въ положението да доказва своитъ права. Защото принципътъ въ облигационното право, въ закона за задълженията и договоритъ е да се защитава длъжникътъ, по-слабиятъ, а вие създавате единъ законъ за облекчение на длъжниците, съ който влошавате положението на длъжника и подобрявате положението на кредитора.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че въ пленума трѣбва да се направятъ по-сериозни корекции: да се намали лихвата отъ 6% на 4%, да се даде безусловенъ мораториумъ 3 години и да се направи процентно намаление на задълженията. Само ако се направятъ въ пленума тия корекции на законопроекта при второто му четене, ще имаме наистина облекчение на длъжниците. Ако законопроектътъ остане така, както го е коригирала комисията, ще имаме защитаване интереситъ на банцитъ и кредиторитъ.

Председателтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Ачковъ.

Отъ мнозинството: А-а-а! (Смѣхъ и оживление)

Д. Ачковъ (нез): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Тия възгласи — ще ги нарека подигравателни — не отговарятъ на съблимния моментъ, който трѣбва да ни прикове въ Камарата, за да оправдаемъ думитъ, които гърмогласно отправяме къмъ българския народъ, че ние сме загрижени за неговата икономическа съдба. Самото разредяване на Камарата показва фалша на тѣзи думи.

И. Василевъ (д): Тукъ (Сочи мнозинството) Камарата е сгъстена, а е разредена при васъ.

А. Буковъ (з): Коя Ви е групата, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Ако вие се преброятъ, ще видите, че не присѣтствува нито $\frac{1}{3}$ отъ вашето болшинство.

Г. Мариновъ (з): Защо не бѣше въ комисията?

Д. Ачковъ (нез): Вие управлявате страната, отъ васъ длъжниците искатъ облекчения и заради туй тия възгласи азъ ги презирамъ. Вие по единъ такъвъ сериозенъ въпросъ не сте способни поне нѣколко часа да бѣдете сериозни.

К. п. Цвѣтковъ (д): То зависи отъ оратора. (Оживление. Глъчка)

Председателтъ: (Звъни)

Д. Ачковъ (нез): Г. г. народни представители! Вие ми дадохте поводъ да ви отправя тия думи.

Названието на законопроекта е „Законъ за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита“. Азъ нѣма да се простирамъ върху значението на тия законъ и върху въпиющитъ нужди, които сѣ предизвикали неговото създаване — плачевното стопанско състояние на българския народъ. Оне при дебатитъ по принципъ, мнозина казахъ, пъкъ и самитъ г. г. министри потвърдиха, че по това състояние споръ въ Народното събрание между народнитъ представители нѣма. Става, обаче, споръ какъ да бѣде дадено облекчението.

Нѣкой отъ мнозинството: Споредъ Васъ, какъ трѣбва да бѣде дадено?

Д. Ачковъ (нез): Не споредъ менъ, г. г. народни представители, защото, ако е за менъ, азъ още отсега зая-

вявам, че отъ тоя законъ за облекчение на длъжниците нѣма да се ползувамъ.

Г. Мариновъ (з): На въпроса, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Така че, да не ме закачате повече.

Измѣненията, които се прокараха въ комисията, допринесоха много за постигане на целитъ, които се преследватъ. Но, ако тукъ отъ васъ не се направятъ известни корекции, предимно въ чл. 5, заглавието „Законъ за облекчение на длъжниците“ не ще отговаря на съдържанието на закона и ще трѣбва да бѣде замѣнено съ „Законъ за замѣняване на длъжниците съ тѣхнитъ поржители“.

Отъ високото мѣсто на министерското кресло чухъ, че тоя законъ трѣбва да създаде такава атмосфера, такова психологическо настроение между кредитори и длъжници, че тѣ сами да си уреждатъ полюбовно задълженията. Напълно съмъ съгласенъ, че законътъ трѣбва да преследва и тая целъ, но при наличността на наредбитъ на чл. 5 ще се създаде смутъ въ нашия стопански животъ, защото заминаги ще бѣде отречено поржителството въ страната, нѣма да го има, никой нѣма да бѣде безуменъ да става поржителъ, когато вижда, че облекченията, които се даватъ на длъжника, не засѣгатъ и поржителитъ. Ние знаемъ, че поржителството не следва длъжникътъ, а следва задължението, така че поржителътъ трѣбва да погасява задължението. Съ този законъ ние признаваме, че за прямото задължение трѣбва да се дадатъ известни облекчения, а за поржителитъ запазваме старото положение. Тогава ще се намѣримъ въ положението, чѣ длъжникътъ е облекченъ, а поржителитъ ще трѣбва да платятъ и да получатъ отъ кредитора облигациитъ. Въ такъвъ случай кѣде е облекчението? За да може да си представимъ това, нека вземемъ едно задължение по записъ на заповѣдъ; ще видите, че двамата поржители, които следятъ задължението, ще се намѣрятъ, по силата на този законъ, въ положението на длъжника безъ облекчения по тоя законъ и съ това тѣхното положение ще се отеги, като се взематъ предъ видъ и собственитъ имъ задължения.

Когато говоря, г-да, да се създаде една по-друга атмосфера, за да могатъ да се изплащатъ задълженията, нѣма да скрия възмущението си отъ порядкитъ, които сѣ се създали у насъ и съ които се подбива кредитътъ. Има много причини и много условия за подбиването на кредита, но нека не забравяме, че и много дебитори сѣ дали поводъ за накръняването му. Азъ не мога да се възхитя отъ поведението на онѣзи наши търговци, предприемачи, общественици, хора съ високо положение, отъ които единитъ, по силата на търговския контактъ, въ който се намиратъ, другитъ, по силата на социалното си положение, взематъ пари отсамъ-оттатъкъ, и току виждашъ — апартаментитъ на името на госпожата. Банкитъ ще отказватъ кредитъ, безспорно, защото направете провѣрка и ще видите, че въ тѣзи голѣми жилищни кооперации, които се издигатъ въ София, 80% отъ апартаментитъ сѣ на госпожитъ.

Н. Алексиевъ (з): Недостойнитъ мъже женитъ ги управляватъ.

Д. Ачковъ (нез): Това е фактъ, г-да. Неотдавна азъ бѣхъ въ нотариуса, за да си взема припадащата ми се идеална частъ. И отъ 8-тъ души, 6 души се изгипаниха съ своитъ госпожи. Е, какъ ще има кредитъ? Нѣма да има кредитъ, кредитнитъ учреждения ще затворятъ вратитъ. За да възстановимъ кредита, ще трѣбва въ закона да се предвидятъ малко по-строги наказателни санкции — а не да се вика, както снощи въ комисията нѣкои викаха: „Голѣмо е наказанието“ — за ония, които, преди да взематъ паритъ, сѣ си правили смѣтката да изкористятъ положението, да не ги платятъ никога. Нека тѣ да отговарятъ.

Правя тѣзи бележки, защото г. министъръ-председателътъ каза, че тоя законопроектъ между другото билъ ималъ за целъ да създаде по-добри отношения между кредитори и дебитори — да има даже отсѣжки и повече отъ предвиденитъ въ закона. Азъ вѣрвамъ, че това ще става, защото, г-да, не всички частни кредитни учреждения сѣ врагове на дебиторитъ. Азъ вѣрвамъ, че ще има много кредитни учреждения, които ще направятъ усилия да дадатъ жертви много по-голѣми, отколкото имъ налага законътъ. Ще ви кажа единъ случай. По-завчера бѣхъ въ Генералната банка; безъ да има законъ като тоя, азъ бѣхъ очевидецъ на следното. Единъ отъ поддиректоритъ на банката зачеркна, по единъ дългъ отъ 15.000 л., между

другитъ разноси и разноситъ за адвокатското възнаграждение.

З. п. Захариевъ (з): И ние ще ги зачеркнемъ.

Д. Ачковъ (нез): Зачеркна ги, опрости ги на длъжника.

З. п. Захариевъ (з): И ние ще ги зачеркнемъ.

Д. Ачковъ (нез): Ще ги зачеркнете, но въ комисията, когато се повдигна тоя въпросъ, не казахте нищо.

З. п. Захариевъ (з): Азъ повдигнахъ този въпросъ.

Д. Ачковъ (нез): Адвокатското възнаграждение е най-голѣмиятъ и най-непоносимъ товаръ по дѣлата, които се намиратъ при сѣдитъ-изпълнители.

Да ви кажа другъ единъ примѣръ, единъ фактъ. Въ едно обществено кредитно учреждение не трѣбва да съществуватъ такива порядки, каквито азъ видѣхъ. Протестира се полица за невнесенъ анюитетъ по ипотека, сключена отъ Димитъръ Ачковъ. Ипотеката е голѣма — за 800 и нѣколко хиляди лева. Опредѣля се адвокатското възнаграждение и се събира отъ Ачковъ. Но какво става? Явява се споръ за това възнаграждение между банката и банковия адвокатъ — кой да го получи. Спорътъ отива въ съда и азъ случайно узнахъ, че се каратъ за моята скжсана риза, че Ипотекарната банка се сѣди съ своя адвокатъ. Узнахъ това случайно, когато, по погрѣшка, въ моята кѣща се донесе една касационна жалба по поволъ спора между Ипотекарната банка и адвоката и за адвокатското възнаграждение, което банката бѣ взела отъ менъ. Следъ две години, като внесохъ анюитета си въ Българската ипотекарна банка, азъ внесохъ освенъ сумата, която съмъ взелъ, и 50.000 л. Ето такива кредитни учреждения, макаръ и обществени, трѣбва да бѣдатъ контролирани.

Б. Ецовъ (д): А популярнитъ банки?

Д. Ачковъ (нез): Не съмъ ималъ нещастieto да ходя въ популярнитъ банки и съ тия думи азъ не искамъ да се оплаквамъ. Но когато това може да стане съ мене, който не съмъ отъ много проститъ, то какво ли става съ сния нещастници, които не могатъ да защитятъ своитъ интереси?

Въ заключение ще кажа: трѣбва да се увеличатъ санкциитъ за укриване имотното състояние на длъжника, но трѣбва да има санкции и за ония кредитори, които се стремятъ чрезъ новациитъ, които сѣ станали, да доказватъ, че задълженията не попадатъ подъ тоя законъ. И когато ние създадемъ вѣра въ кредитора, че неговитъ интереси ще бѣдатъ охранени съ огледъ нуждитъ на момента, съ огледъ на жертвитъ, които той трѣбва да направи, а, отъ друга страна, когато нашиятъ дебиторъ, който се намира въ лошо положение, ще се убеди, че неговитъ интереси ще бѣдатъ пресечени отъ неговия кредиторъ, тогава ще създадемъ психологическо настроение въ народа, за да могатъ да бѣдатъ уредени всички тѣзи слѣпки по полюбовенъ начинъ, тъй както изискватъ нуждитъ на българския народъ въ този труденъ моментъ. (Ражкоплѣскания отъ нѣкои народни представители)

Председателътъ: Ще гласуваме.

Моля, ония г. г. народни представители, които прие-
матъ заглавието на законопроекта, да вдигнатъ рѣка.
Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. докладчика да докладва по-нататъкъ.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава I.

Задължения и лица.

Чл. 1. Предметъ на облекчения по настоящия законъ сѣ възникналитъ до 1 януарий 1931 г. включително прѣки и косвени задължения и тѣхнитъ подновявания следъ тая дата на физически и юридически лица съ общи такива задължения отъ 3.000 до 500.000 л.

Тия задължения трѣбва да бѣдатъ признати отъ длъжника, да бѣдатъ установени съ писмени доказателства или по сѣдебенъ редъ.“

Въ края на алинея първа цифритъ се замѣнятъ съ:
„2.000 до 1.000.000 л.“

Председателътъ: Има думата народниятъ представи-
тель г. Никола Захариевъ.

Н. Захариев (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По чл. 1 азъ направихъ предложение въ смисълъ, думитъ „1 януарий 1931 г.“ да станатъ „1 януарий 1932 г.“ Съображенията ми, вмѣсто 1931 г., да се постави 1932 г., сж следнитъ.

Вие си спомняте, г. г. народни представители, че въ 1931 г. ние нѣмахме такова катастрофално спадане въ ценитъ на земеделскитъ и други артикули. Хранитъ на земеделска тогава се купуваха отъ Дирекцията на храноизноса по 4 л. килограмъ. Ценитъ на хранитъ тогава опредѣляха ценитъ и на другитъ артикули. Земеделецътъ тогава още не бѣше изпадналъ въ такова тежко икономическо и стопанско положение, въ каквото той изпадна презъ 1932 и 1933 г. Още повече, че въ края на 1931 г. за пръвъ пътъ се заговори за прокарване на законъ за облекчение на длъжниците. До м. септември 1931 г., както каза и г. министъръ-председателъ въ своята речъ, когато зашищаваше законопроекта за облекчение на длъжниците, никой въ България не говореше и никой не е поемалъ ангажментъ въ платформата на Народния блокъ за облекчаване длъжниците съ специални закони и за намаление на лихвитъ и на главницата.

Ето защо, за да можемъ да подпомогнемъ и тия длъжници, които презъ 1931 г., когато сж сключвали своитъ задължения, не сж имали предъ видъ, че ще могатъ да се ползватъ отъ облекчителнитъ закони, които евентуално ще дойдатъ въ бъдеще, а сж сключвали задълженията си при старата конюнктура и сж задължили при едно положение, когато продаваха своитъ храни на по-високи цени, азъ моля почитаемото Народно събрание да се съгласи съ това мое предложение, безъ да се ръководи отъ тая, както казватъ нѣкои, ересь, че щомъ като се промѣни единъ пътъ датата 1 януарий 1931 г., то би се увредило много на кредита, защото ще помислятъ нѣкои, че ще дойде другъ законъ, който ще промѣни тая дата. Азъ смѣтамъ, че Парламентътъ, когато прокарва единъ генераленъ законъ, какъвто е законътъ за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита въ страната, ще можемъ окончателно да се установимъ на тая дата, която ще бѣде — азъ искамъ да бѣда добре разбранъ — спасителна най-вече за земеделския народъ. Защото никой не е смѣталъ да симулира, никой не е смѣталъ да манкира, никой не е смѣталъ да заобикаля закона, когато е сключвалъ заеми презъ 1931 г., и, когато ние сега поставимъ датата 1 януарий 1932 г., като краенъ срокъ, до който може да се облекчаватъ задълженията, съ това ние ще извършимъ, преди всичко, едно добро дѣло за заздравяване на кредита и за спасяване на баталасалия земеделецъ.

Г. г. народни представители! Ако действително тия измѣнения, които предложихъ въ говора си, когато говорихъ по законопроекта по принципъ, не можахъ да се прокарать въ комисията, както се надѣвахъ мнозина народни представители, че въ комисията тия въпроси ще добиятъ своето правило разрешение, нѣма защо да бѣдатъ отхвърлени отъ Парламента сега.

И затова азъ ще ви моля да се съгласите, да се продължи срокътъ отъ 1 януарий 1931 г. до 1 януарий 1932 г. Съ туй ние не извършваме никакъвъ атентатъ противъ кредита въ страната. Ние извършваме великото дѣло за спасение на длъжника, който е баталасалъ, и за което не можемъ да винимъ нито него, нито правителството; вината за тежкото негово положение се дължи на тежката, непоправимата икономическа и стопанска стагнация, въ която изпадна той. За да го облекчимъ поне отчасти, азъ моля да бѣде прието това мое предложение, а именно, срокътъ отъ 1 януарий 1931 г. да бѣде продълженъ до 1 януарий 1932 г. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои земеделци)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Джанкардашлийски.

Д. Джанкардашлийски (нац. л. П): Г. г. народни представители! Както при първото четене на внесенния законопроектъ, така и следъ измѣненията, които се направиха отъ комисията въ сжщия, чл. 1 оставя убеждението въ обществото като че ние тукъ дѣлимъ народа на слоеве: като искаме на едни отъ тѣхъ да дадемъ облекчение, а на други да отречемъ такова. Азъ слушахъ ораторитъ въ комисията, които защищаваха именно тая теза, да се даде облекчение неограничено, като се започне отъ 2.000 л. нагоре, слушахъ и възраженията, които се правѣха тамъ, че най-много, което щѣло да затрудни държавата, било това, че, ако се позволи, щото неограничено да се даде облекчението, щѣло било облигациитъ, които се издаватъ за случая, да се обезценѣли, и по този начинъ облекчениитъ щѣли били да претърпятъ по-голямъ загуба, отколкото

ако имъ се даде ограничено облекчението, каквото имъ се дава сега.

Г. г. народни представители! Независимо отъ това, което азъ слушахъ тамъ, ще трѣбва да кажа, че тия съображения, за да се не даде облекчението неограничено, а да се даде така, както е сега предвидено, само за задължения до 1 милионъ лева, не сж целесъобразни, затуй, защото ние въ случая обременяваме по-малкитъ банки и по-малкитъ кредитори въ страната. Като оставимъ голѣмитъ, чуждитъ банки у насъ незасегнати отъ никакви облекчения за тѣхнитъ длъжници — тѣй като тамъ кредититъ сж отъ 1 милионъ нагоре — ние ще поставимъ мѣстнитъ, националнитъ банки въ едно лошо положение, а ще насърдимъ чуждитъ, голѣмитъ банки въ страната, защото следъ като се затруднятъ националнитъ, малкитъ банки въ страната, нѣма съмнение, влоговетъ, които сж прибрани отъ тѣхъ, ще избѣгатъ, ще отидатъ въ голѣмитъ, въ чуждитъ банки, за които тѣй много се е говорило тукъ и другъ пътъ, че тѣ нѣматъ свои капитали, внесени тукъ, а използватъ нашитъ влогове и изнасятъ придобититъ отъ тѣхъ печалби въ чужбина.

Г. г. народни представители! По тия именно съображения, да не дѣлимъ нашитъ граждани на слоеве — каквото е впечатлението въ обществото — а да оставимъ да се ползватъ отъ облекченията всички ония граждани, които стговарятъ на условията, предвидени въ закона, толкозъ повече, че въ чл. 4, буква „б“, има едно ограничение — че не могатъ да се ползватъ отъ облекченията по настоящия законъ ония граждани, които сж състоятелни, вследствие на което нѣма абсолютно никакъвъ страхъ, че много богати хора ще могатъ да се възползватъ отъ този законъ или че — както отъ нѣкои се твърди — щѣло да се помогне на думбазитъ. Това не е вѣрно, г. г. народни представители, тѣй като ние имаме, както казахъ, изриченъ текстъ въ чл. 4, буква „б“, споредъ който такива граждани, които сж състоятелни, не могатъ да се ползватъ отъ никакви облекчения. Азъ смѣтамъ, че трѣбваше на въпроса да се погледне още отначало, когато той се внесе отъ правителството тукъ, като на въпросъ не вече занимаващъ само отдѣлни лица или слоеве отъ нашето общество, а като на въпросъ на обществено бедствие и, следователно, щомъ ние признаваме, че това е обществено бедствие, ще трѣбва да погледнемъ сжщо така съ широкъ замахъ и при даване на облекченията по поводъ на това сполетѣло ни бедствие.

По този случай, г. г. народни представители, азъ съмъ направилъ предложение и моля вие да ме подкрепите, за да разрешимъ въпроса така, както предлагамъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Г. г. народни представители! Азъ говорихъ по заглавието на законопроекта. Сега ще говоря по чл. 1.

Азъ смѣтамъ, че минимумътъ 2.000 л., който се поставя отъ комисията, трѣбва да се премахне. Каква смисълъ има да туряме „отъ 2.000 до 1 милионъ лева“? Защото може да искатъ да получатъ облекчения хора, които иматъ задължения до 2.000 л., за които такива задължения сж голѣми, понеже сж бедни хора. Ето защо трѣбва да се остави неограничено, безъ минимумъ, като се каже: длъжници съ задължения до 1 милионъ лева се ползватъ отъ този законъ.

Освенъ това азъ смѣтамъ, че датата 1 януарий 1931 г. е много отдалечена. Старитъ задължения сж подновени. Като започна кризата, всѣки длъжникъ бързаше да си поднови задълженията подъ разни форми. За да могатъ да си платятъ старитъ задължения, длъжниците сж били принудени да правятъ заеми отъ нови кредитори. А, по законопроекта, тия задължения, направени следъ 1 януарий 1931 г., не могатъ да се ползватъ отъ облекченията.

Справедливо е, следователно, да се каже, че отъ даденитъ облекчения по закона се ползватъ задълженията до 1 милионъ лева, като датата, вмѣсто 1 януарий 1931 г., стане 1 януарий 1932 г. Моля да се приеме това мое предложение.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Григоръ Чешмеджиевъ.

Г. Чешмеджиевъ (с. д.): Г. г. народни представители! Въ комисията, при разискванията по чл. 1 отъ законопроекта, азъ поддържахъ, че не трѣбва да се предвижда

нито минимумът, нито максимумът на задълженията. И тамъ азъ дадохъ своитѣ съображения.

Едно отъ главнитѣ съображения, които изтъкнахъ въ комисията, бѣ, че когато ние опредѣляме единъ максимумъ на задълженията, които ще трѣбва да засегне тоя законъ, може да злепоставимъ кредитори, които сѣ такива спрямо дадени длъжници, но същевременно се явяватъ като длъжници спрямо други кредитори, които сѣ много по-крупни и по-състоятелни отъ тѣхъ. Когато ние поставимъ тия кредитори въ зависимостъ отъ плащането въ даденитѣ разсрочки — при облекченията, които се правятъ по тоя законъ — ние можемъ тия кредитори същевременно да ги злепоставимъ спрямо тѣхнитѣ кредитори, които сѣ по-силни имуществено, и по този начинъ законътъ, като подпомага едни, може да разстройва други. Ако ние искаме въ закона да въведемъ една система, тая система трѣбва да бѣде прокарана отначало докрай, безъ да се ограничаваме нито съ минимумъ, нито съ максимумъ. Азъ и въ комисията казахъ, че туй схващане отъ наше гледище, чисто социалистическо, дори не е особено правилно, но то е повече правилно отъ ваше гледище, чисто буржоазно. Въпрѣки това, въ интереса на системата на закона, отъ правно гледище, азъ поддържамъ това, което казахъ, защото по тоя начинъ се внася повече разумъ въ закона.

Същевременно въ комисията азъ поддържахъ, че и датата, която е избрана — 1 януарий 1931 г. — не е една дата, която да почива на фактически данни, които да сѣ безспорни, та, като се спремъ на нея, да смѣтаме, че ние действително правилно уреждаме въпроса за задълженията до тая дата. Азъ въ комисията изтъкнахъ едно съображение, което искамъ да изтъкна и тукъ, предъ почитаемото Народно събрание, което съображение ме кара да мисля, че за насъ, като Народно събрание, е повече отъ значение да приемемъ една дата, която ние единъ пътъ вече сме я приемали тукъ, въ Народното събрание. Тая дата е 15 априль 1932 г. Защо намирамъ, че тая дата е поумѣстна, отколкото датата 1 януарий 1931 г.? Г. г. народни представители! За пръвъ пътъ Народното събрание се занима съ въпроса за уреждане на задълженията съ закона за облекчение на длъжницитѣ. Тоя законъ влѣзе въ сила на 15 априль 1932 г. На тая дата — 15 априль 1932 г. — ние, като законодателна властъ, като Народно събрание, казахме и на кредитори, и на длъжници, че въпроса за тѣхнитѣ частноправни отношения вземаме въ своя рѣка. И отъ тая дата — 15 априль 1932 г. — нататѣкъ отношенията, които сѣ създадени между кредитори и длъжници, сѣ отношения при една нова база, когато вече кредиторитѣ знаятъ, че държавата може да се бърка въ тия частноправни отношения, когато и длъжницитѣ знаятъ, че въ тѣхнитѣ частноправни отношения държавата въ единъ или другъ смисълъ може да има интервенция.

Следователно, на 15 априль 1932 г. ние по законодателенъ редъ направихме едно генерално и обективно предупреждение къмъ кредитори и къмъ длъжници. И затуй, когато днесъ искаме окончателно — както се предполага, че това е смисълътъ на закона — да уредимъ тия отношения, ние трѣбва да се спремъ на тая дата — 15 априль 1932 г. — когато, като Парламентъ, чрезъ единъ законъ ние сме предупредили и кредитори, и длъжници, че вземаме въ своя рѣка тѣхнитѣ частноправни отношения.

Ето защо има повече смисълъ да се предвиди въ настоящия законъ по отношение на задълженията датата 15 априль 1932 г. Това ще бѣде нѣщо разумно, нѣщо обективно, нѣщо, което почива на една воля, която е изказана отъ Парламента, която е изразена въ първоначалния законъ за облекчение на длъжницитѣ, който се прие на 15 априль 1932 г.

Азъ ще направя писмено предложение да се измѣни въ този смисълъ чл. 1, като датата 1 януарий 1931 г. се замѣни съ датата 15 априль 1932 г. — датата, на която за пръвъ пътъ у насъ влѣзе въ сила единъ законъ, чрезъ който Народното събрание, законодателната властъ, се зае да уреди една частноправна материя, отношенията между екзекутори и длъжници.

Председателъ: Едно предупреждение. За избѣгване на всѣкакви недоразумения, председателството, въ изпълнение на правата, дадени му отъ чл. 39 отъ правилника, моли г. г. народнитѣ представители, предложенията, които правятъ за поправки или за прибавки на законопроекта, да ги правятъ въ писмена форма. Само така направенитѣ предложения ще се полагатъ на гласуване.

Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Думата „включително“ въ чл. 1 е съвсемъ излишна, и, ако

тя остане, ще се разбира, че се включватъ и задълженията, които сѣ направени на 1 януарий 1931 г.

Въ чл. 1 на законопроекта се казва още, че се ползуватъ съ облекчение всички тѣзи, които иматъ задължения отъ 2.000 л. до 1 милионъ лева. Е добре, вие по-нататѣкъ правите по-малки или по-голъми облекчения и на задължения по-голъми отъ 1 милионъ лева.

Министъръ И. Качаковъ: Въ изключенията се урежда това.

Министъръ-председателъ Н. Мушаневъ: Има глава за изключенията.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Ще дойда до изключенията. Първо и първо, нѣма смисълъ да поставяме минимумъ отъ 2.000 л., защото на практика — а вие сте хора, г. г. народни представители, които познавате живота — ще се постави следниятъ случай: известно лице има задължения отъ 1.999 л.; тога лице нѣма да може да се ползува отъ закона; другъ, който има задължение 1 л. повече, ще се ползува отъ закона. (Оживление всрѣдъ мнозинството) Виждате, че първиятъ нѣма да се ползува отъ закона, а вториятъ ще се ползува. Разликата е само 1 л. Вие това не можете съ нищо да го оправдаете. Азъ не говоря за дребни задължения отъ 100, 200, 500 л., за които не става въпросъ, но дайте обществено оправдание на тази разлика отъ 1 л. между 2.000 и 1.999 л.

Нѣкой отъ мнозинството: Това сериозно ли е?

А. Христовъ (д. сг. Ц): Второ. Г. Чешмеджиевъ е правъ, когато ви предлага да се приеме датата 15 априль 1932 г., защото по този въпросъ вие имате три закона. Народното събрание е дало разсрочка на всички задължения безъ разлика на тѣхния размѣръ, въ продължение на 5 години, като се плаща 1/10 на 6 месеци. Азъ бихъ желалъ, г. министъръ-председателю, да имате предъ видъ това нѣщо. Ако е въпросъ за Погасителната каса, вие можете задълженията, които надминаватъ сумата 1.000.000 л., да ги изключите отъ Погасителната каса. Направете това изключение. Но какво ще стане съ задълженията, които сѣ надъ 1 милионъ лева, на които е дадена разсрочка само две години? Какъ съ този законопроектъ приемате, че по-нататѣкъ не може и се прекъсва отъ единъ пътъ! Едно задължение, което е надъ единъ милионъ лева, напр., отъ 2 милиона лева, отъ 3 милиона лева, вие го правите изискуемо — нито лихва опредѣляте, нито срокъ му давате. Вие желаете да се запази Погасителната каса. Добре, тѣ нѣма да бѣдять засегнати отъ Погасителната каса, но разсрочката, дадена отъ вашия сегашенъ законъ, дѣло на вашата Камера, на вашето болшинство, защо я унищожавате?

Министъръ-председателъ Н. Мушаневъ: Има ги тѣзи случаи въ изключенията.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Азъ цитирамъ обикновенитѣ задължения, които сѣ разсрочени, споредъ досегашния законъ. Вие изъ единъ пътъ казвате: „Не“, съ чл. 1 ги изключвате, не давате нищо, и тѣ ставатъ изискуеми.

Но, г-да, защо вие не се съгласявате съ предложението на г. Григоръ Чешмеджиевъ — да включите датата 15 априль 1932 г.? Защо е тази разлика? Каква е тази китайска стена, която вие издигате на пръвъ януарий 1931 г.? И защо? Каква е разликата въ стопанската криза и въ всички други условия между 1930 г. и 1931 г.? Какъ ще оправдаете това обществено, юридически и стопански предъ малки и голѣми длъжници? Ние се намѣсихме като Камера, ние поставихме дата 15 априль 1932 г. Дайте и сега да поставимъ тая дата, защото всички знаятъ, че следъ тази дата — 15 априль 1932 г. — сѣ при нови условия, при новъ законъ и т. н. И никой не може да каже: азъ съмъ изненаданъ отъ закони, които засѣгатъ конституция, които засѣгатъ правни отношения отъ частенъ характеръ.

Тѣй че, г-да, азъ моля г. министъръ-председателя да се съгласи, Погасителната каса да не бѣде засегната отъ голѣмитѣ задължения надъ 1 милионъ лева, но това, което тѣзи задължения сѣ приобили по досегашния законъ, да остане въ сила и занаяпредъ.

Алинея втора — вие имате въ комисията толкова много юристи — казва: „Тия задължения, трѣбва да бѣдять признати отъ длъжника, да бѣдять установени съ писмени доказателства или по съдебенъ редъ“. Е добре, защо внасяте това ограничение? Дайте възможностъ задължението да бѣде установено съ всички доказателствени срѣдства. Решителна клетва вие предвиждате по-нататѣкъ за други

нѣща. Може да нѣма писмени доказателства; може съ свидетели да се установява задължението; може и съ решителна клетва да се установява то. Вие имате този изразъ по-нататъкъ въ чл. 4, където е казано, че занятието земледѣлецъ-стопанинъ или занаятчия може да се установи съ всички доказателствени срѣдства. Дайте възможност и въ този членъ на кредитора, който и да било той, съ всички доказателствени срѣдства да докаже съществуването на едно задължение. Това ограничение, което вие внасяте тукъ, „по съдебенъ редъ“, знаете ли какво значи? То значи: съ влѣзло въ законна сила съдебно решение; или пъкъ трѣбва да има записъ на заповѣдъ или полица. Но човѣкътъ може да има само свидетели; може да си послужи и съ решителна клетва.

Ето защо, азъ бихъ молилъ и г. министъръ-председателя, и г. министра на правосъдието, за да има законътъ системностъ, каквато вие трѣбва да дадете, да се премахне минимумътъ, да се премахне и максимумътъ въ първата алинея на чл. 1, втората алинея да остане „съ общи доказателствени срѣдства“. Погасителната каса може да не бѣде засегната отъ задълженията надъ 1 милионъ лева.

Председателъ: Има четири предложения по чл. 1 отъ законопроекта, които ще подложатъ на гласуване по реда на тяхното постѣпване.

Първото е направено отъ народния представителъ г. Никола Захариевъ, въ смисълъ, што следъ думитъ „1 януарий“, „1931 г.“ да се измѣни на „1932 г.“

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля! Азъ, искамъ думата.

Председателъ: Имате думата.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля народното представителство да не приеме никое отъ тѣзи предложения и да гласува чл. 1. Датата 1931 г. не е произволна дата. Тя е сложена съ една година по-късно отъ времето на измѣнитѣ се стопански условия. Въ всички подобни закони, които ги има въ чужбина, е поставена тая дата. Дадете ли, г-да, видъ, че ние сме въ състояние всѣки денъ да измѣняваме датитъ, целта, която се гони съ този законопроектъ — да се създаде спокойствие въ това време, когато се работи при нови конюнктурни условия и да се разбере, че при тѣзи нови условия има нови правоотношения между странитъ — нѣма да се постигне; дадете ли видъ, че можемъ да бъркаме въ това отношение датитъ, нѣма да се постигне тая целъ, нѣма да се внесе спокойствие, което цели законопроектътъ. Затова, моля, отдѣлнитъ предложения да не се приематъ.

Председателъ: Моля, прочее, ония, които приематъ предложението на народния представителъ г. Никола Захариевъ, съ което г. министъръ-председателъ не е съгласенъ, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Второто предложение, което е направено отъ г. Джанкардашлийски, се различава малко отъ онова на г. Захариевъ, затова ще го положатъ на гласуване. То е редактирано, както следва: „Предметъ на облекчения по настоящия законъ сѣ възникналитъ до 1 януарий 1931 г. включително прѣки и косвени задължения и тѣхнитъ подновявания следъ тая дата на физически и юридически лица съ общи задължения отъ 2.000 л. нагоре“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ предложението на г. Джанкардашлийски, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Третото по редъ предложение е на г. Тома Константиновъ, което сѣщо така се обгръща отчасти отъ първитъ две, и затова азъ бихъ молилъ г. Константиновъ да го оттегли. То е редактирано така: „На втория редъ на мѣсто 1931 г., да бѣде 1932 г.“ Това предложение бѣ отхвърлено отъ Камарата.

По-нататъкъ г. Константиновъ въ своето предложение предлага, къмъ последния редъ на алинея първа, вмѣсто „отъ 3.000 до 500.000 л.“ — а комисията прие „отъ 2.000 до 1.000.000 л.“ — ...

Т. Константиновъ (нац. с. т): Вмѣсто отъ 2.000 до 1.000.000 л., да бѣде: до 1.000.000 л.

Председателъ: ... вмѣсто „отъ 3.000 до 500.000 л.“, да бѣде: „до 1 милионъ лева“.

Т. Константиновъ (нац. с. т): До 1 милионъ лева. (Смѣхъ)

Председателъ: Ония г. г. народни представители, които приематъ така прочетеното отъ мене и пояснено отъ г. Тома Константиновъ предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

И, най-после, четвъртото предложение, направено отъ народния представителъ г. Григоръ Чешмеджиевъ, е въ смисълъ: вмѣсто „1 януарий 1931 г.“, да стане „15 април 1932 г.“

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля, които приематъ чл. 1 изцѣло тѣй, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 2. Подъ разпоредбитъ на настоящия законъ подпадатъ всички задължения, включително и тѣзи къмъ държавата, окръжитъ и общинитъ отъ частно-правенъ характеръ, къмъ държавнитъ, частнитъ и популярнитъ банки, кредитнитъ кооперации, частнитъ лица и изобщо всички задължения отъ частно-правенъ характеръ.“

Наредбитъ на този законъ, обаче, не се отнасятъ до задълженията, предвидени въ п. п. 2, 3 и 4 на чл. 15 отъ закона за привилегиитъ и ипотеки и до задълженията за издрѣжка или прехрана, на които се признава привилегия, предшествуваща вземането на Погасителната каса (чл. 36).“

Комисията измѣни първата алинея на чл. 2 така:

„Подъ разпоредбитъ на настоящия законъ подпадатъ всички задължения, включително и тѣзи къмъ държавата, окръжитъ, общинитъ и училищнитъ настоятелства, отъ частно-правенъ характеръ, къмъ държавнитъ, частнитъ и популярнитъ банки, кредитнитъ кооперации, частнитъ лица и изобщо всички задължения отъ частно-правенъ характеръ.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Г. г. народни представители! Тукъ се чете какво е приела комисията. А комисията почти единодушно възприе — това нѣщо вѣроятно въ доклада е направено — че не могатъ да се ползватъ отъ облекчения на тоя законъ ония длъжници, които дължатъ по чл. 27 отъ закона за благоустройството, че не могатъ да се ползватъ отъ облекчения на тоя законъ ония, които сѣ откупили три дълбени производства на части на омѣжени жени наследници, и че не могатъ да се ползватъ отъ облекченията на този законъ пълномощницитъ-адвокати, които дължатъ нѣщо на своитъ довѣрители. А такива адвокати има. Тѣ не могатъ да се ползватъ отъ този законъ. Тѣ сѣ длъжни онова, което сѣ прибрали въ качеството имъ на пълномощници, да го плащатъ на онзи, за смѣтка на когото сѣ го прибрали.

А. Капитановъ (з): Право е.

Х. Мирски (д): Затуй, въ духа на говореното въ комисията, моля, да бѣде приета къмъ чл. 2 нова алинея съ следната редакция: (Чете) „Наредбитъ на закона не се отнасятъ сѣщо и за задължения по чл. 27 отъ закона за благоустройството, при дълбенитъ производства въ случаитъ на изкупуване недвижими имоти отъ омѣженитъ наследници и по задължения на пълномощници.“

Разбира се, следъ като тая алинея бѣде приета сега, на трето четене може да претърпи нѣкои измѣнения.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Йотовъ.

Н. Йотовъ (з): Г. г. народни представители! Азъ моля въ втората алинея на чл. 2, въ изключенията, да се поставятъ и задълженията, произхождащи отъ престѣпления.

А. Капитановъ (з): Има го въ чл. 4.

Н. Йотовъ (з): Въ чл. 4 е малко по-друго. Въ буква б на чл. 4 е казано тѣй: (Чете) „в) длъжници, чието затруднено положение е резултатъ на извършено престѣпно деяние“. Значи, ако затрудненого имъ положение е резултатъ на престѣпление, само тогава не могатъ да се ползватъ отъ облекченията на тоя законъ. Обаче азъ смѣтамъ, че трѣбва да се има предъ видъ и произходътъ на дълга — когато задължението произтича отъ престѣпление, а не когато затрудненото имъ положение да се дължи на престѣпление. За такива задължения, които произтичатъ отъ престѣпление, азъ смѣтамъ, че не трѣбва да се дава никакво облекчение. Азъ не мога да разбера защо ще трѣбва

да дадем облекчение на един секретар-бирник, който е присвоил една сума от общинската каса и е начетен за нея! Не мога да разбера защо ще трябва да дадем облекчение на касиера на един банков клон, който е присвоил една сума и е начетен за нея! Не мога да разбера защо ще правим облекчение на един държавен бирник, който е задигнал от държавната каса пари и е начетен за тях! Не мога да разбера защо ще даваме облекчение на някого, който е убил един човек и е осъден да заплати на децата му обезщетение за издръжка! И т. н. и т. н.

Аз съмтам, че въ изключенията, предвидени въ алинея втора на чл. 2, трябва да попаднат и задълженията, произхождащи от престъпление — тия задължения да не се ползват от облекченията на настоящия законопроект.

Нъкой от мнозинството: Право е.

Н. Йотовъ (з): Правя това предложение и моля да се приеме.

Г. Говедаровъ (д. сг): Задължения, произхождащи от престъпление и от гражданска измама.

Председателъ: Има думата народният представител г. Кръстю п. Цвѣтковъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Г. г. народни представители! Азъ мисля, че въпросът, който повдига г. Йотовъ е разрешенъ въ буква в на чл. 4.

Н. Стамболиевъ (з): Ясно е казано. Няма защо да говорите.

К. п. Цвѣтковъ (д): Тамъ е казано: (Чете) „длъжници, чисто затруднено положение е резултатъ на извършено престъпно деяние, непочтеност или разточителство“. Азъ мисля, че тукъ попада и този случай, за който говори г. Йотовъ. Когато дойде да гласуваме чл. 4, тогава трябва да направимъ тая поправка — ако е въпросъ за яснотъ. Иначе ще създадемъ дисхармония.

Председателъ: По чл. 2 има направени две предложения.

Първото е от г. Мирски. Него, обаче, ще го поставя на гласуване по-късно, макаръ че е постъпило по-рано, по съображения, които по-нататъкъ ще дамъ.

Сега ще положа на гласуване предложението, направено от народния представител г. Никола Йотовъ, въ смисълъ: къмъ алинея втора на чл. 2 да се добавятъ думитъ: „а така също и до задълженията, произхождащи от престъпление“.

Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! По този въпросъ станаха разисквания и въ комисията. Въ буква в на чл. 4 е казано, че „длъжници, чисто затруднено положение е резултатъ на извършено престъпно деяние“, не могатъ да се ползватъ от облекченията.

Г. Говедаровъ (д. сг): Може да не е резултатъ на престъпно деяние и да има една креанса.

Председателъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Чакайте! Именно това ще кажа и азъ. Идеята на законопроекта е да не се ползватъ от облекчение задълженията, произхождащи от престъпно деяние. Азъ също така разбирамъ сега, че има една разлика и затуй поддържамъ, че трябва да се постави и това. И не само то. Много е трудно, г-да, да се изброяватъ всички казуси тукъ, за които не трябва да не се прилага законътъ. Тритъ случая, които посочи г. Мирски, сж също такива. Но има и много други, които могатъ да се явятъ. Напр., за задълженията къмъ професионални дружества: различни дружества сж авансирани суми на свои членове — може ли тия членове да се ползватъ от облекчение на задълженията си спрямо своята каса? Ето единъ случай, където също трябва да се направи изключение. После, имаме случаи, когато суми за прехрана на малолѣтни сж били пласирани съ разрешението на сѣдилищата — и това сж задължения.

Затуй азъ, като приемамъ тѣзи 3—4 случая, ще искамъ да видимъ дали няма още нъкой такива случаи. Напр.,

има суми отъ капаро. Представете си такъвъ случай: дадено капаро, неизпълнено задължението, онзи, който трябва да връща капарото, ще каже, че като длъжникъ иска да се ползува от облекченията по закона и не ще да върне капарото. Има после задължения по обезщетения за вреди и загуби, сумитъ по които се преценяватъ съобразно нанесенитъ вреди и загуби. Също има задължения по престѣпления по чл. 56 отъ закона за задълженията и договоритъ.

Азъ моля да приемемъ тѣзи 3—4 случая въ закона, за които всички сме съгласни, а другитъ случаи да ги обмислимъ въ комисията и допълнително, на трето четене, да ги предложимъ.

Й. Марулевъ (д. сг): На трето четене не ще може — сега трябва.

Министър-председател Н. Мушановъ: Сега като кажемъ, че Народното събрание е съгласно да обсъдимъ тия нъколко случая за третото четене, може.

Председателъ: Които приематъ направеното предложение отъ народния представител г. Йотовъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Г. председателю! Искамъ думата. По чл. 23 отъ закона за углавното сѣдопроизводство, когато няма престѣпление...

Председателъ: Г. Христовъ! Няма думата. Вие сте били подпредседател на Камарата и знаете, че по време на гласуването дебати не ставатъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Азъ искахъ да направя само едно допълнение.

Председателъ: Сега ще положа на гласуване чл. 2, както се докладва.

Отъ народния представител г. Мирски има предложение, съ което иска да се добави една алинея къмъ чл. 2. Ако Камарата приеме чл. 2, тогава ще видимъ дали тя е съгласна да се добави тая алинея.

Моля, проче, онѣзи г. г. народни представители, които приематъ чл. 2 отъ законопроекта тѣй, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представител г. Мирски предлага къмъ така приетия чл. 2 отъ Народното събрание да се добави още една алинея въ смисълъ: (Чете) „Наредбитъ на закона не се отнасятъ също и за задължения по чл. 27 отъ закона за благоустройството, при дѣлбенитъ производства въ случаитъ на изкупуване недвижими имоти отъ омъженитъ наследници и по задължения на пълномощници“.

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ бихъ молилъ г. Мирски да не настоява сега на това свое предложение. Това предложение се отнася за подлѣбата на селски имоти. Обикновено жената и дѣщерята се обезщетяватъ съ пари, а не получаватъ имотъ. Когато мъжътъ е взелъ имота и остава задълженъ да обезщети наследницитъ жени съ пари, въпросъ е дали може въ тоя случай да се приложи този законъ. И това предложение е въ реда на онѣзи 4—5 случая, които оставихме да ги обмислимъ въ комисията и да се предложатъ съответнитъ текстове на трето четене.

М. Дочевъ (д. сг): Имотътъ, който е взелъ мъжътъ, днесъ струва три пѣти по-малко отъ паритъ, които дължи.

Председателъ: Г. Мирски! Настоявате ли на предложението?

Х. Мирски (д): Съгласенъ съмъ да се обмисли редакцията за третото четене.

Председателъ: Значи, оттегляте сега предложението си! Моля г. докладчика да докладва чл. 3.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 3. Могатъ да се ползватъ отъ облекченията по този законъ само длъжницитъ, които отговарятъ на следнитъ условия:

а) да сж земеделци-стопани, търговци или занаятчи; б) активитъ, безъ спадане неотчуждаемостъ по закона за гражданското сѣдопроизводство, да не е по-малкъ отъ половината на пасива имъ;

Забележка. Това ограничение не се прилага, ако длъжникътъ има постоянни доходи, достатъчни да осигурятъ редовното изплащане на дълга по реда и при усло-

вията, предвидени в настоящия закон или представи нужното за това обезпечение.

в) затрудненията им да сж резултат на неблагоприятно измѣнителитѣ се стопански условия и

г) задълженията да сж били сключени за производителна цел и сѣ дадени облекчения да може да се постигне заздравяване на стопанството им.

Забележка I. По смисъла на настоящия закон:

а) земледѣлец-стопанинъ е всѣко лице, което отговаря на условията на чл. 1 отъ закона за закрила на земледѣлца-стопанинъ;

б) търговецъ е всѣко лице, което отговаря на условията на чл. 2 отъ търговския законъ;

в) занаятчия е всѣко лице, което отговаря на условията на чл. 1 отъ закона за занаятчиѣ.

Забележка II. При споръ, установяване качеството на длъжника на земледѣлца-стопанинъ, търговецъ или занаятчия става сѣ всички доказателствени срѣдства.

Въ този членъ комисията направи следнитѣ измѣнения: Алинея първа да започва така: „Ползуватъ се отъ облекченията“

Букви в и г се заличаватъ.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Комисията редактира п. „а“ на чл. 3 така: (Чете) „да сж земледѣлци-стопани, търговци или занаятчи, или да сж били такива по време възникване на задължението, както и тѣхнитѣ наследници“. При печатането на доклада на комисията това е пропуснато да се отпечати. Затова азъ правя предложение п. „а“ на чл. 3 да добие редакцията, която ви прочетохъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. ср): Г. г. народни представители! Въ комисията азъ поддигнахъ въпроса за измѣнението на текста на буква „б“ отъ чл. 3, която предвижда като условие, за да може даденъ длъжникъ да се ползува отъ облекчения по тоя законъ, между другото, щото активътъ на тоя длъжникъ, безъ спадане неотчуждаемост по закона за гражданското сѣдопроизводство, да не е по-малкъ отъ половината на пасива му. Моето предложение бѣше — и азъ настоявамъ сега на него — въ смисълъ, всѣки длъжникъ, на който активътъ спрямо пасива представлява поне 40%, а не 50%, както е въ проекта, да има право да се ползува отъ облекчения по този законъ. Сѣтамъ, че ние имаме основания за такова едно измѣнение на текста, както въ съображенията на справедливостъ, така и въ тия на голѣмата стопанска криза, чиито опустошения сж извънредно разрушителни. Сѣществувала една норма, прокарана и въ търговския законъ — въ отдѣла за несѣстоятелността — гдето за търговцитѣ е предвидено, че ако тѣ сж въ положение да изплатятъ поне 40% отъ своитѣ задължения, иматъ право да сключатъ конкордатъ. Ако за търговския законъ, който се отнася само за една ограничена категория стопански деятели, които представляватъ единъ малък процентъ, а не както тукъ, гдето се визиратъ масово всички стопански деятели — занаятчи, земледѣлци и търговци — процентътъ е 40%, азъ сѣтамъ, че тукъ сѣ по-голѣмо право ние дължимъ да се спремъ на тази норма — 40%, и ако тя е налице въ актива спрямо пасива на даденъ длъжникъ, то последниятъ да може да получи правото да се ползува отъ облекчения по тоя законъ. Азъ бихъ направилъ даже една концесия въ смисълъ, ползуването отъ облагитѣ на този законъ за длъжницитѣ, активътъ на които е поне 50% отъ пасива имъ, да става *ipso facto*, само по себе си, безъ никакви специални преценки и обсъждания на съответнитѣ комисии и юрисдикции, освенъ тия, които сж посочени въ законопроекта. Но нека предвидимъ въ единъ новъ специаленъ текстъ, щото тѣзи специални юрисдикции, поне за известни случаи, когато активътъ на даденъ длъжникъ е по-малкъ отъ 50%, но не и подъ 40%, или между 40% и 50%, да иматъ правото, ако следъ една преценка на всички елементи и данни, следъ едно обсъждане и проверка доколко длъжникътъ е жизнеспособенъ стопанинъ, доколко той не е окончателно вѣнъ отъ строя, намѣрятъ, че въпросниятъ длъжникъ заслужава да бѣде насърденъ, да иматъ правото да решатъ, че и този длъжникъ може да се ползува отъ облекчения по настоящия законъ. По този начинъ, безъ да установяваме една обща норма — която, може би, при-

лагана генерално, ще даде възможностъ за облекчения и на длъжници, които нѣматъ това морално право — азъ сѣтамъ, че сѣ единъ такъвъ текстъ, който ще бѣде въ рѣшетъ на една инстанция отъ компетентни и добросѣвѣстни хора, вие ще улесните да се постигне една по-голѣма правда, като се помогне преди всичко на стопани, които иматъ и моралното право и които притежаватъ тази необходима жизнеспособностъ, която налага, щото тѣ първи да получатъ облекчения по този законъ.

Въ такъвъ смисълъ азъ правя предложение. Не го правя, обаче, формално; просто се обръщамъ къмъ г. министър-председателя и къмъ г. министра на правосъдието сѣ молба и вѣра тѣ сами да го преценятъ и приематъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Петровъ.

Г. Петровъ (нац. л. П): Г. г. народни представители! Азъ направихъ писмено предложение, което съмъ депозиралъ въ бюрото на Камарата, за измѣнение на буква а и за премахване на буква б. Мотиви за премахването на буква б дадохъ при общитѣ дебати по законопроекта. Азъ сѣтамъ, че трѣбва да се подпомогнатъ и онѣя сѣществувания, които сж изпаднали въ по-бѣдствено положение отъ това, което е показано въ тая буква на законопроекта. Защото задачата на държавата е не да отегчи положението на своитѣ членове, които вследствие на развитиѣ сѣ събития сж изпаднали въ него, ами да ги подпомогне. Иначе ще бѣде много жестоко.

Настоявамъ за изхвърлянето на тази буква б.

Колкото се отнася до буква а, азъ сѣтамъ, че това, което каза г. министърътъ на правосъдието за решението на комисията, не намалява значението на моето предложение, защото комисията е приела следния текстъ — моля ви да обърнете внимание на това: — „да сж земледѣлци-стопани, търговци или занаятчи, или да сж били такива по време възникване на задължението“. Азъ поддържамъ единъ такъвъ текстъ: „да сж били земледѣлци-стопани, занаятчи или търговци по време възникване на задължението“.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Преди 1931 г.

Г. Петровъ (нац. л. П): Срокътъ е приетъ по-горе. За него споръ не става.

Отъ мнозинството: Сѣщото е.

Г. Петровъ (нац. л. П): Моля ви се, не е сѣщото. — Защо? Да се уяснимъ. Защото така, както г. министърътъ предложи, както комисията е приела редакцията: „да сж . . . или да сж били“, ще излѣзе, че този, който, когато е сключилъ своето задължение, не е билъ земледѣлец-стопанинъ, а е билъ лихваринъ по чл. 4 и впоследствие е станалъ земледѣлецъ, следъ като е възникнало задължението, ще се ползува отъ облекчения по закона.

Министъръ И. Качаковъ: Пакъ ще го подпомогнемъ, защото е земледѣлец-стопанинъ.

А. Буковъ (з): Кой отива сега да става земледѣлец!

Г. Петровъ (нац. л. П): Основанията на самия законъ сж въ това, че стопанската конюнктура се е промѣнила въ вреда на производителитѣ. По това съображение сѣ чл. 4 вие изключвате отъ облекченията финансовитѣ, кредитнитѣ учреждения и лихваритѣ. Ако единъ лихваръ, вследствие на своитѣ кредитни операции, е направилъ задължения презъ 1930 г., а следъ тая дата е станалъ земледѣлецъ, или търговецъ, или еснафъ, вие ще приложите по отношение на него чл. 3 или въобще закона. Защо? Защото той впоследствие е станалъ земледѣлецъ, търговецъ, еснафъ. Не забравяйте, че въ закона за закрила на земледѣлца-стопанинъ имаше срокъ, до изтичането на който онзи, който би желалъ да се ползува отъ облекчения по тоя законъ, е трѣбвало да упражнява земледѣлско занятие. Но ако азъ преди този законъ не съмъ билъ земледѣлецъ или еснафъ и, следъ като съмъ прочелъ текста му, се декларирамъ земледѣлецъ, еснафъ, или регистрирамъ търговска фирма, ще се ползувамъ отъ облекченията му, макаръ по време възникване на задължението ми да съмъ упражнявалъ лихварска професия или да съмъ билъ банкеръ.

Азъ бихъ молилъ г. министра да се съгласи да се приеме редакцията, която предлагамъ. Въ такъвъ случай наистина ще се постигне целта, която се преследва сѣ

закона — да се облекчат производителите стопани, търговците, занаятчиите, земледелците, които са били такива по време възникване на задълженията им. Това е свършено умствено и въ духа на закона.

Председателът: Има думата народният представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Г. г. народни представители! Взех думата по повод на онова, което каза г. министърът на правосъдието. Въ този момент у мене се получи едно друго съмнение и бих желал да се даде тълкувание съ две думи върху следното: когато се касае за наследници, ползват ли се те от този закон по право, или и те трябва да отговарят на условията, предвидени в буква „б“? Има случаи, когато наследникът на длъжника е много имотен, състоятелен, богаташ, милионер. Защо на него ще дадем облекчения, а на друг, който е победен, няма да дадем? Затуй искам да се даде от г. министра на правосъдието тълкувание: отнася ли се за наследници, които са състоятелни, или се отнася само за онези, които се визират в буква „б“?

Председателът: Има думата народният представител г. Никола Йотов.

Н. Йотов (з): Г. г. народни представители! Чл. 3 от настоящия закон е един от най-важните и на него трябва да се внимава извънредно много, защото така, както е текстът, възможно е да станат големи злоупотребления, които да поставят пред много големи затруднения държавната хазна, днес и в идващите 20 години.

Г. Говедаров пледираше тук, да дадем възможност, по аналогия на търговския закон, да се ползват от облага, които дава настоящият закон, и стопани, чийто актив е до 40% от пасива им. Но там, г. Говедаров, държавата не поема задължение да плаща разликата; там тя не плаща нищо, а тук има Погасителна каса.

Г. Говедаров (д. сг): Тук има форсе таже — голяма, мирова стопанска криза.

Н. Йотов (з): Разбирам. Ако не ставаше прехвърляне на задълженията по чл. 1 към Погасителната каса, аз бих се съгласил да се даде право да се ползват от този закон и стопани, чийто актив не е и 1% от пасива им. Най-после, кредиторът има такъв длъжник; ако има нещо да вземе, ще вземе; ако няма, не ще вземе; още на времето, когато е дал пари на такъв длъжник, тогава е изгубил. Но когато ние прехвърляме тия задължения към Погасителната каса, трябва да внимаваме извънредно много. Защото върху кого ще легне изплащането на тия суми? Нали върху данъкоплатците в тая страна? Те ще трябва да плащат задълженията на тези, които от безразсъдност са ги направили, или са проиграли големи суми.

Г. Говедаров (д. сг): Сядът ще решава въз основа на своята преценка. Не е задължително да се дават облекчения.

Н. Йотов (з): Задължително е.

Г. Говедаров (д. сг): Моята мисъл е друга: ще се дават след преценка, за конкретни, отделни случаи. Не сте ме разбрали.

Н. Йотов (з): Вие говорите за чл. 3, който визира случаите, предвидени в чл. 1. А в всички случаи, предвидени в чл. 1, действува Погасителната каса.

Но аз се справам на друга опасност, която може би не е съгледана. Ето коя е тя. Аз съмтам, че в чл. 3, буква „б“, трябва да стане едно ограничение в смисъл, че, въпреки „без спадане неотчуждаемост по закона за гражданското сѣдопроизводство“, трябва да стане: „след спадане неотчуждаемост по закона за гражданското сѣдопроизводство“. (Възгласения от земледелците)

А. Буков (з): Извинявайте.

Н. Йотов (з): Чакайте, аз ще кажа защо, и след това съдете. — При този текст могат да станат страшни злоупотребления. Случаите ще бъдат много, но да вземем следния случай. Един човек има челяден имот за 120—130—150 хиляди лева. Ще кажете: какъв е този имот? Една къща, която струва 85.000 л. за

градовете и 75.000 л. за селата. Нека бъдат 60.000 л. Прибавете 25.000 л. мъртавъ инвентар, стават 85.000 л. Прибавете 20 декара земя по 1.000 л. декарът, както струваше до 1931 г., стават 105.000 л. Прибавете още един чифт волове, крави, овци и т. н. Ето 120.000 л. челяден имот. Човекът има 200.000 л. дълг. Спрямо Погасителната каса този човек няма никакъв имот, защото тя не може да посегне на този имот. За него ще бъде много лесно да подаде молба, да бъде уреден неговият дълг, да поиска да се ползва от закона. Дори той може да се наговори с своя кредитор: „От мене Погасителната каса няма да вземе нищо; я да вземем 200.000 л. в облигации срещу дълга ми, да ги разделим, една част на тебе, една част на мене; най-после държавата ще плаща“. Погасителната каса какво ще вземе от него? Нищо. А той има челяден имот. Виждате какво заобикаляне може да стане. Той иска да му се поеме дългът от Погасителната каса. Тя го поема и дава на кредитора 200.000 л. в облигации. Тези 200.000 л. те могат да си ги поделят, и да остане Погасителната каса да плаща неговия дълг, без да може да вземе нещо. Така те ще могат да изиграят държавата и да вземат от Погасителната каса 200.000 л. в облигации. Такива случаи няма да бъдат един и два, те ще бъдат извънредно много. Срещу това имаше една гаранция в текста на стария чл. 51, който казваше, че се налага законна ипотека върху имота на длъжника. Това беше гаранция, защото при законната ипотека и челядният имот се продава. Новият чл. 49 изменя положението.

А. Буков (з): Много банкерски.

Н. Йотов (з): Не е банкерски. Утре ще се намърят хора, които ще искат да изиграят тая държава.

Н. Захариев (з): Ти искаш селските имоти да ги ипотекират.

Н. Йотов (з): Текстът на стария чл. 51 беше такъв.

Н. Захариев (з): Каточели Момчо Дочев приказва това! (Смех)

Н. Йотов (з): Г. Никола Захариев! Внимавайте въ това, което се приказва. Така може да се провали челият закон. Аз защитавам българския данъкоплатец, върху когото утре ще падне плащането на тези задължения, защото Погасителната каса получава своите средства от вноски, които ще правят длъжниците и от редовните приходи на държавата.

Н. Захариев (з): Но ще спасим земледлеца.

Н. Йотов (з): Аз искам да спасим земледлеца и ще се боря затова, но не искам да позволим на мошеници да изиграят касата и да вземат по 100—200 хиляди лева.

Н. Йотов (з): Какво мошеничество може да има?

Н. Йотов (з): Нали Ви обяснявам. Още един път да повторя, за да го разберете.

А. Буков (з): Няма да му дадат облигации за 200.000 л.

Н. Йотов (з): Ще ги вземе кредиторът и ще ги поделят.

А. Буков (з): Няма да му дадат. Нали комисия ще решава?

Н. Йотов (з): Вие посочвате условията: щом има актив заедно с челяден имот 150.000 л. ...

А. Буков (з): Той има право на това, но какво ще му се даде, то е друго; комисията ще каже.

Н. Йотов (з): При това условие задължаваш съда да му го даде. — Г-да! Внимавайте върху този текст, защото е много опасен. Отваряте вратите за заобикаляне, за да се ограби хазната. Въ България ще се намърят мнозина, които ще искат да направят това, и въ лицето на Погасителната каса ще бъде обрана държавата. Аз защитавам земледлеца и занаятчия-длъжник, но не искам да оставим на мошеници да използват тая празнота на закона и, въ лицето на Погасителната каса, да обертат държавата и българския данъкоплатец, когото всички тук защитаваме.

Председателът: Има думата народният представител г. д-р Кънчо Милановъ.

Д-р К. Милановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Моето предложение е като това, направено от г. Говедарова, обаче въ много по-стриктна форма. Това предложение го направихъ и въ комисията, и членовете на комисията отъ земеделската организация го поддържаха въ този смисълъ, въ който го направихъ.

Смѣтамъ, че г. Йотовъ е свършено неправъ, като е заплакалъ съ два реда съзъи за Погасителната каса. Ако разширимъ възможността повече стопани-земеделци да се ползватъ отъ облагите на този законъ, трѣбва да приемемъ, че ще може съ нѣколко милиона лева да се увеличи числото на облигациите, които ще се издаватъ отъ Погасителната каса.

Г. г. народни представители! Въпросътъ е малко по-другояче. Ние искаме да има единъ минимумъ по-малкъ отъ този, който се предвижда въ този законъ — активътъ да не бѣде по-малкъ отъ 40% отъ пасива имъ. Защо искаме това? Защото, г. г. народни представители, известно ви е, че цената на полските имоти падна значително; цената на земеделския и занаятчийския инвентаръ сѣщо падна значително, и ние нѣмаме вече онѣзи съотношения между цената на полските имоти и цената на фабричните артикули. Следователно, ако поставимъ единъ по-високъ активъ, ние ограничаваме по този начинъ числото на земеделците и еснафитѣ, които могатъ да се ползватъ отъ облагите на този законъ; ние ги поставяме даже въ положение да иматъ активъ надъ 60, 70%, защото въ сравнение съ 1925—1930/1931 г. ценитѣ на тѣхните имоти днесъ сѣ значително по-низки. Ако приемемъ единъ минимумъ отъ 40% за тѣхния активъ, ние ще дадемъ възможност на жизнеспособни стопани да се ползватъ отъ този законъ и да ги обгърне той съ разсрочките, които прави.

Направи ми се, г. г. народни представители, възражение, че комисията ще направи съответните намаляния, които се предвиждатъ. Тя може да ги направи, или да не ги направи, по субективна преценка. Но имайте предъ видъ, че и при тѣзи намаляния, които ще направи, пакъ цената на имотитѣ е паднала.

Ето защо азъ правя следното предложение къмъ чл. 3: „Въ п. „б“ на края думитѣ „отъ половината на пасива имъ“ да се замѣнятъ съ думитѣ „отъ 40% на пасива имъ“. Съ туй ще дадемъ възможност на по-голямъ брой земеделци и еснафи да се ползватъ отъ закона, безъ да отегчимъ значително Погасителната каса. Азъ не смѣтамъ, че ще пострада много Погасителната каса, за която г. Йотовъ толкова се застъпваше и мисля, че тѣзи, които тачатъ толкова много интереситѣ на земеделците и искатъ да облекчимъ по-широка маса отъ тѣхъ, ще приематъ предложението ми.

Председателът: Има думата народният представител г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Азъ не зная защо нашиятъ другаръ Йотовъ застава на такова становище по чл. 3, буква „б“. Именно съ чл. 3 се искало да се даде единъ по-голямъ обсегъ на закона. И затова, въпреки че челядните имоти сѣ изключени отъ ипотека, отъ обезпечението, което се дава за Погасителната каса, когато се пресмѣта, кой трѣбва да се ползува общо отъ закона, който ние прокарваме, ние пресмѣтаме тѣхния активъ така, че да може по-голямо число длъжници да се ползватъ отъ тоя законъ. Тазъ е била мисълта на правителството, когато е внесло тоя законъ. Това бѣше изгнато и въ комисията, когато се приемаше чл. 3.

Та смѣтамъ че това, което предлага г. Йотовъ, да се спаднатъ челядните имоти, то би значело свършено да заличимъ цѣлия законъ, и то само затова, защото трѣбва да осигуримъ, абсолютно да осигуримъ, Погасителната каса. Азъ не мога да разбера, каква друга гаранция трѣбва да даваме на Погасителната каса, когато отъ другата страна сме изправили цѣлата държава, която гарантира облигациите. Тѣмко държавата е, която гарантира на Погасителната каса въ продължение на 20 години. Той казва, че ако чл. 3 остане така, цѣла да се обере хазната, понеже държавата гарантира облигациите. Но не може, г. г. народни представители, държавата, въ едни изключителни врѣмена, каквито сѣ днешните, да прокарва закони, безъ да поеме каквото и да е рискъ. Вие виждате, че съ този законопроектъ ние даваме субсидии както на Земеделската банка, така сѣщо и на популярните банки. А тукъ гаранцията е, че държавата гарантира облигациите.

Смѣтамъ, че този текстъ трѣбва да си остане така, както си е. Това предложение за намаляние комисията не го е приела. Ще моля членътъ да се приеме тѣй, както е приетъ отъ комисията.

Председателът: Има думата народният представител г. Иванъ Василевъ.

И. Василевъ (з): Г. г. народни представители! Чл. 3 отъ законопроекта предвижда известни рамки за лицата, които биха могли да се ползватъ отъ този законъ. Въ буква „б“ е определено, кои именно лица могатъ да се ползватъ отъ закона, като се има предъ видъ тѣхниятъ активъ. Тѣй, както е текстътъ на буква „б“ отъ чл. 3, дава се възможност на по-голямо число хора да се ползватъ отъ закона, затуй защото, особено при определяне актива на земеделците-стопани, сѣ взети въ съображение и челядните имоти.

Ако взехъ и азъ думата, взехъ я само, за да се противопоставя на тезата на г. Никола Йотовъ, който иска при определянето на актива да не се взематъ предъ видъ челядните имоти. То значи да поставимъ още едно, по-голямо, ограничение на и безъ това ограниченото число на лицата, които ще се ползватъ отъ закона. Азъ решително се противопоставямъ на това искане. Смѣтамъ, че чл. 3 трѣбва да се приеме така, както е предложено отъ комисията.

Председателът: Пристъпваме къмъ гласуване.

Министъръ И. Качаковъ: Искамъ думата.

Председателът: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Отъ всички предложения, приемамъ само това, което направи г. Мирски, а именно: въ края на буква а думитѣ „както и тѣхните наследници“ да се заличатъ и редакцията да остане така: „да сѣ земеделци-стопани, търговци или занаятчи, или да сѣ били такива по време възникване на задължението“.

Съ редакцията, която предлага г. Йотовъ, не съмъ съгласенъ.

Не съмъ съгласенъ и съ редакцията, която предлага г. Георги Петровъ. Законопроектътъ цели да даде облекчение на тѣзи, които сега сѣ земеделци-стопани, търговци или занаятчи. Какви сѣ били тѣ въ миналото, когато сѣ сключили дълга — това нѣма значение; достатъчно е днесъ да сѣ стопански единици, да движатъ стопанството.

М. Дочевъ (д. сг): Не е справедливо това, дето се изключватъ наследниците.

И. Марулевъ (д. сг): Г. министре! Ако единъ земеделецъ-стопанинъ, който може да се възползува отъ закона умре, или умре следъ като вече е образувано въ сѣда производство за облекчение, неговитѣ наследници нѣматъ ли право да се ползватъ отъ закона?

Министъръ И. Качаковъ: Тѣ сигурно ще подпаднатъ подъ една отъ категоричните длъжности и ще се могатъ да получатъ облекчение.

И. Марулевъ (д. сг): Но ние разбираме, че наследникътъ нѣма да получи облекчение, ако не се намира при условията на чл. 1.

К. п. Цвѣтковъ (д): Наследниците могатъ да се откажатъ отъ наследството; ако не се откажатъ, тѣ сѣ длъжници на общо основание.

Н. Гавриловъ (нац. л. П): Ако наследникътъ сега не е земеделецъ-стопанинъ?

Министъръ В. Димовъ: Нѣма да се ползува.

Председателът: Има думата народният представител г. Момчо Дочевъ.

М. Дочевъ (д. сг): Азъ Ви моля, г. министре, да отеглите това предложение. Ние се съгласихме, че законътъ се прави, преди всичко, за длъжниците земеделци-стопани. Ще се съгласите, че наследниците следъ смъртта на бащата земеделецъ-стопанинъ не сѣ станали, въ това време на криза, отъ 1931 г. насамъ, кой знае колко богати хора. Тукъ се иматъ предъ видъ преди всичко длъжниците-

земледѣлци. Тѣ сѣ претърпѣли една загуба вече, когато бащата е умрѣлъ, втората загуба — когато сѣ се дѣлили наследниците помежду си и стопанството се е разпарчило. Защо ги карате да търпят и трета загуба — да не се ползуватъ съ облекченията, отъ които щѣше да се ползува баща имъ? Азъ смѣтамъ, че законътъ е създаденъ за тази голѣма маса отъ стотици хиляди длъжници. Тѣ не сѣ въ по-добро материално положение следъ смъртта на тѣхния наследодателъ. Заради отдѣлни случаи, че нѣкой щѣлъ да се възползува, защото чрезъ женитба или по другъ начинъ е станалъ богатъ, за тѣзи малки изключения да лишимъ отъ тази облага голѣмата маса наследници, нѣма да бѣде справедливо.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Г. г. народни представители! Ще моля г. министра на правосъдието да не се съгласява да се заличатъ прибавенитѣ отъ комисията думи „както и тѣхнитѣ наследници“, не само защото ще се явятъ тѣзи бърканици, които се изтъкнаха вече; не само и защото наследниците иматъ сѣщитѣ субективни права, като търговци, занаятчи и земледѣлци-стопани по чл. 3, но и защото могатъ да бждатъ, напр., малолѣтни и да нѣматъ тѣзи права. Тогава? Вие ги съвсемъ унищожавате.

Министъръ И. Качаковъ: Тѣ сѣ земледѣлци.

П. Стояновъ (д): Моля Ви се. Нито сѣ земледѣлци, нито сѣ занаятчи, а сѣ ученици въ училището, нѣматъ никакво занаятие. Баща имъ търговецъ, но следъ смъртта на баща си тѣ нѣматъ качества на баща си. Така щото, г. г. народни представители, трѣбва да останатъ тѣзи думи.

Нѣщо повече. Ако г. министърътъ смѣта, че трѣбва да се има предъ видъ това, което г. Мирски каза, тогава приемете „и наследниците, ако всѣки единъ или нѣкой отъ тѣхъ не е изгубилъ правата, които сѣ предвидени въ чл. 3“, т. е. е богатъ.

Министъръ В. Димовъ: Нѣма смисълъ. (Възражения отъ мнозинството)

П. Стояновъ (д): Чакайте да се изкажа. Това уговаряне, обаче, само по себе си нѣма никакъвъ смисълъ.

Н. Захариевъ (з): Не, разбира се.

П. Стояновъ (д): Защото, именно комисията ще констатира това. Но за наследниците трѣбва да остане.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ И. Качаковъ: Оттеглямъ предложението си. Да се гласува тѣй, както е предложено отъ комисията; значи, да останатъ и думитѣ: „както и тѣхнитѣ наследници“.

Председателъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

По чл. 3 сѣ направени нѣколко предложения. Направено е едно предложение отъ г. Георги Петровъ буква а на чл. 3 да се измѣни така: (Чете) „а) да сѣ били земледѣлци-стопани, търговци или занаятчи по време възникването на задълженията“.

Съ това предложение г. министърътъ на правосъдието не е съгласенъ.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ предложението на г. Георги Петровъ, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Сѣщиятъ народенъ представителъ, Георги Петровъ, прави и друго предложение по чл. 3: (Чете) „Да се премахне буква „б“ и забележката къмъ нея“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение на г. Георги Петровъ, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Народниятъ представителъ г. Кънчо Милановъ прави следното предложение по чл. 3 буква „б“: (Чете) „Думитѣ въ края на тази буква „отъ половината на пасива имъ“, да се замѣнятъ съ думитѣ „отъ 40% на пасива имъ“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Г. министърътъ на правосъдието предлага буква „а“ на чл. 3 да се измѣни така: „да сѣ земледѣлци-стопани, търговци или занаятчи, или да сѣ били такива по време възникване задължението, както и тѣхнитѣ наследници“.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ това предложение, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ чл. 3 тѣй, както е докладванъ отъ докладчика на комисията, заедно съ вотираната преди малко добавка, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 4. Изключватъ се отъ облекченията следнитѣ длъжници:

а) физически и юридически лица, които се занимаватъ съ застраховки, банкерство или раздаватъ парични кредити или длъжатъ влогове и лихваритѣ по професия;

б) състоятелни длъжници, материалното положение на които е такова, че прави безпредметни облекченията, които законътъ предвижда;

в) длъжници, чието затруднено положение е резултатъ на извършено престѣпно деяние, непочтеностъ или разточителство;

г) обявенитѣ въ несъстоятелностъ длъжници и тѣзи, които сѣ склчили предпазенъ или земледѣлски конкордатъ;

д) длъжници, които сѣ получили съдебно уреждане на дълговетѣ си, съгласно чл. 7 и последващитѣ отъ закона за облекчение на длъжниците отъ 16 априлъ 1932 г.“

Думата „непочтеностъ“ въ буква „в“ се заличава.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Г. г. народни представители! По чл. 4 трѣбва да се процедира така, както е предвидено въ него, защото се прие единъ принципъ, противъ който азъ си позволихъ да се изкажа при първото четене, а именно прие се индивидуалната оценка. Ако не бѣше възприетъ тоя принципъ, следователно, ако не трѣбваше да се прибѣгва до тая процедура, огромна частъ отъ това, което е написано въ закона и което сега се обсъжда, би била съвършено излишна; проблемата щѣше да бѣде опростена и щѣха да се дадатъ много ясни и много положителни срѣдства за разрешението ѝ. Но болшинството възприе тая процедура.

Следъ като въ чл. 3 се опредѣля кои иматъ обективно и субективно право да се ползуватъ отъ облекченията, предвидени въ закона, въ чл. 4 се казва кои пъкъ не могатъ по никакъвъ начинъ да се ползуватъ отъ тѣзи облекчения. И въ буква „а“ се предвижда: (Чете) „Физически и юридически лица, които се занимаватъ съ застраховки, банкерство или раздаватъ парични кредити, или длъжатъ влогове и лихваритѣ по професия“. Азъ искамъ да обърна вниманието на г. министра на правосъдието и на всѣхъ г. г. народни представители, че този изразъ „длъжатъ влогове“ може да бѣде използванъ отъ кредиторитѣ за да бждатъ лишени огромна частъ отъ длъжниците отъ каквито и да било облекчения и въобще отъ възможностъ да се ползуватъ отъ този законъ. Защото какво значи „да се дължи влогъ“? Ако създателътъ на закона и г. министърътъ на правосъдието иматъ предъ видъ ония, които професионално приема влогове — а той може да бѣде и частно лице, да не бѣде юридическо лице, банка — азъ мога да се съглася съ това затѣй защото тогава имаме една редовна върху влоговитѣ obligations положена действителност, която върху всѣ едно друго състояние, и следователно, такова лице може да бѣде изключено отъ числото на ония, които трѣбва да се ползуватъ отъ закона. Но азъ мога да ви дамъ всички доказателства, че, като съмъ далъ пари въ заемъ на Х. длъжникъ, който иска да се ползува отъ закона, да въ заемъ му влогъ, а не пари въ заемъ. Пари, дадени въ заемъ, могатъ въ всѣки моментъ да бждатъ обхорнати въ влогъ. И азъ бихъ искалъ да зная — да пречезира г. министърътъ на правосъдието — какъ ще се отличава обикновенъ заемъ отъ влогъ, за да може този, който взема влогъ, да бѣде изключенъ отъ числото на ползуващитѣ се отъ закона, а онии, които взема пари въ заемъ, да бѣде включенъ въ тѣхното число. Ще искамъ да чуя отъ г. министра какъ ще се прави тази разлика, за да имаме правилно тълкуване по тоя въпросъ.

Азъ считамъ, че ако се премахнатъ думитѣ „длъжатъ влогове“, съ това законътъ, такъвъ, какъвто го иска г. министърътъ на правосъдието, абсолютно съ нищо нѣма да пострада.

Втората бележка, която искамъ да направя, се отнася до буква б. Кждето се говори за „състоятелни длъжници“. Г. министре на правосъдието и г. г. народни представители! Прие се съ буква б на чл. 3, че ония, задълженията на които съставляватъ най-малко 200% по отношение на тѣхния активъ, ще се ползуватъ отъ закона. Състоятеленъ

ли е единъ длъжникъ или не, абсолютно никакво значение нѣма и не може да има, защото щомъ азъ дължа 200 000 л., а имамъ имотно състояние съ обща оценка 100 000 л., мога да се ползвамъ отъ закона. Мога да бѣда арапинъ, мога да бѣда българинъ, мога да бѣда черъ или бѣлъ — имамъ право да се ползвамъ отъ закона. Това е едно обективно условие, вие го приехте съ чл. 3 и затуй „състоятелни длъжници“ не може да съществуватъ. Не може да има такова понятие „състоятелни длъжници“.

Трета бележка. Въ буква в на чл. 4 се казва: (Чете) „Длъжници, чието затруднено положение е резултатъ на извършено престъпно деяние, непочтеностъ или разточителство“. Азъ pledирамъ да се премахне думата „разточителство“ въпрѣки че г. членовѣтъ на комисията pledираха много обстоятелствено, че то е едно правно понятие. То съвсемъ не е правно понятие. Въ законопроекта е казано „разточителство“ като качество лично, а не се касае за тия, които сѫ поставени въ положение на разточителство по съдебенъ редъ. Ако се касае за тия последни, тогава разбирамъ, че може да има нѣкакъвъ смисълъ, но ако се касае за такива, които не сѫ поставени въ такова положение, азъ смѣтамъ, че свършено произволно всѣки може да се вмѣкне въ това понятие. Разточителъ може да бѣде всѣки единъ, който жени сина си и похарчи малко повече пари, и тогава кредиторѣтъ му може да се яви да му каже: „Това е разточителство, лишавате се отъ правото да се ползвате отъ закона“.

Н. Захариевъ (з): Напр., взелъ музика за сватбата на сина си.

П. Стояновъ (д): Поводитѣ, за да бѣде тероризиранъ длъжникѣтъ при такива изрази въ закона, които въ правото не сѫ установени, могатъ да бѣдатъ безчетно множество.

Азъ изтъквамъ тия три главни недостатѣци на чл. 4 и мисля, че г. министърѣтъ на правосѣдието ще се съгласи да внесе повторно чл. 4 въ комисията съ целъ да го съгласува съ буква б на чл. 3, кждето изрично и ясно е казано, че могатъ да се ползватъ отъ настоящия законъ всѣки длъжници, които отговарятъ на условието имотното имъ състояние да е поне 50% отъ задълженията имъ. Азъ не правя предложение, обаче моля тия мои забележки да се взематъ въ предъ видъ. Считамъ, че всѣки тия изрази, които изтъкахъ — „дължатъ влогове“, „състоятелни длъжници“, „разточителство“ — трѣбва да бѣдатъ премахнати.

Председателѣтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата, защото смѣтамъ, че сжиденията и тезата на уважаемия професоръ г. Петко Стояновъ касателно буква в отъ чл. 4 за менъ не могатъ да бѣдатъ присмисливи. Тоя законъ има за целъ да даде своята подкрепа на онѣзи стопани, на които разстроеното положение днесъ е резултатъ на стопанската криза, на единъ общъ стопански фюръс мажоръ. На първо мѣсто той цели да върши обществена благотворителностъ, но да възстанови нарушеното стопанско равновесие. Не можемъ ние да дадемъ облекчение на хора, „чието затруднено положение е резултатъ на извършено престъпно деяние, непочтеностъ или за разточителство“, както казва буква в. По никой законъ, по никаква логика, по никаква социална правда не можемъ да дадемъ възможностъ на разточителитѣ да получатъ облекчения. Тѣ сами съ своя начинъ на живѣне, съ своята стопанска дейностъ и моралитетъ сѫ излѣзли вънъ отъ стопанския фронтъ, тѣ сѫ вече негодни, тѣ сѫ вече изхабени и не заслужаватъ да получатъ никакво облекчение; тѣ насъ не ни интересуватъ. Споредъ менъ, не само че тоя текстъ трѣбва да бѣде оставенъ, като се подчертае, че разточителитѣ нѣматъ право на облекчение, но ние можемъ да го допълнимъ, като кажемъ, че и стопанитѣ, на които стопанството е разстроено поради лекомислие, нѣматъ право на облекчение. Ние ще подкрепимъ здравото, годното, творческото; онова, което е активно, онова, което има качеството да бѣде положително и полезно въ стопанската дейностъ на нацията. И азъ бихъ молилъ уважаемия г. министъръ на правосѣдието да се съгласи за такова едно разширение.

Е. Шидерски (з): Вие си противоречите: преди малко искахте активитѣ да не е по-малкъ отъ 40% отъ пасива.

Г. Говедаровъ (д. сг): Вие имате тая теза и тая мисль въприета вече отъ комисията съ редакцията на чл. 33,

който гласи: „Управителниятъ съветъ на касата може да сезира надлежния сждъ или комисия съ искане за видоизмѣняване решението, съ което е дадено облекчение на единъ длъжникъ, ако последниятъ при управление на своитѣ работи проявява лекомислие или разточителство“. Вие, значи, приемате тия понятия, тоя критерий и давате това право на комисията да видоизмѣни решението си, съ което е уважена молбата на даденъ длъжникъ за получаване облекчения. Нѣма защо сега да отказвате тоя критерий при дефиницията на чл. 4, като предварително отречете на доказанитѣ лекомислени длъжници правото на облекчения. Понятията „разточителенъ“ и „лекомисленъ“ сѫ правни понятия.

Председателѣтъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Геновъ.

Г. П. Геновъ (р): Г. г. народни представители! Когато гласуваме настоящия законопроектъ, трѣбва да имаме предъ видъ, че ние създаваме едно ново право. Ние нѣмаме нито доктрина, нито юриспруденция по него; тепърва сжидилищата ще изработватъ своя юриспруденция. И затова законодательтѣ въ този случай би трѣбвало да има за задача да даде колкото е възможно по-точни и по-конкретни опредѣления.

Въ чл. 4, обаче, ние се натѣкваме на нѣколко изрази, които сѫ твърде неопредѣлени и които сигурно предъ сжидилищата ще дадатъ поводъ за извънредно различни тълкувания и за свършено различни решения. И заради това азъ мисля, че г. министърѣтъ на правосѣдието би трѣбвало да се прецизира върху известни изрази, които ние срѣщаме въ този членъ.

Азъ ще се спра последователно на нѣколко изрази. Най-напредъ ще се спра на изразитѣ въ буква а на чл. 4 отъ законопроекта, кждето е казано: „Физически и юридически лица, които се заживаватъ съ застраховки, банкерство или раздаватъ парични кредити или държатъ влогове и лихваритѣ по професия“. Тѣзи два изрази „раздаватъ парични кредити“ и „държатъ влогове“ сѫ много неопредѣлени. Представете си, г. г. народни представители, че единъ търговецъ е раздалъ парични кредити на нѣколко души свои клиенти, за да имъ услужи. Утре предъ сжда ще твърдятъ кредиторитѣ на този търговецъ, че той попада подъ тази точка а и ще му откаже сждѣтъ ползуването отъ закона. Или представете си, че той е приелъ нѣколко влогове. Неговитѣ кредитори сжщо така ще твърдятъ, че той е приелъ влогове, следователно, се изключва отъ ползуването на закона. Затуй министърѣтъ на правосѣдието трѣбва да каже дали това трѣбва да е по професия или не, защото сжидилищата ще търсятъ именно какво е разбиралъ Парламентѣтъ, когато е създавалъ тоя законъ, подъ тѣзи изрази. Една декларация на г. министра на правосѣдието ще има голѣмо значение за едно уяснение на въпроса предъ сжидилищата.

Д. Дрънски (д): Това ще се провѣри. Влогъ е едно юридическо понятие известно на цѣлия свѣтъ.

Г. П. Геновъ (р): Наистина то е известно, но трѣбва да се каже, че е „по професия“, защото ако бѣде случайно, тогазъ вече е друго. Тѣзи изрази ние трѣбва да ги изяснимъ, защото ако не ги изяснимъ, ще има маса процеси да се заведатъ отъ кредитори противъ длъжници, за да доказватъ, че длъжниците имъ сѫ приемали влогове или сѫ раздавали пари. Азъ смѣтамъ, че такова едно уяснение най-малко ще бѣде отъ значение да не се водятъ много процеси, къмъ което ние трѣбва да се стремимъ — да се намалятъ процеситѣ, които по необходимостъ ще се водятъ.

Сжщо така изразитѣ „състоятелни длъжници“ въ буква б е много неопредѣленъ и ще даде поводъ за извънредно голѣми спорове предъ сжидилищата. Споредъ чл. 19, вие ще оценявате състоянието на длъжника, като вземете предъ видъ оценкитѣ на имота му между 1928 и 1932 г. Г. г. народни представители! Единъ земеделецъ, който има 100 хиляди лева дългъ и 200 декара земя, вие ще го изкарате състоятеленъ, макаръ че днесъ тия 200 декара, продадени, нѣма да покрятъ даже дълга.

Обаждатъ се: Вѣрно.

Г. П. Геновъ (р): Ето, виждате въ каква грѣшка може да се изпадне, при това много неустановено понятие „състоятелни длъжници“. Азъ смѣтамъ, че и тукъ едно прецизиране е необходимо. Ако ли ще се преценява имотното състояние на длъжника, нека се преценява поне по пазарнитѣ цени, за да се види, какво е то действително; а не да се прилага чл. 19, и сжидилищата да кажатъ, че неговитѣ

имоти струватъ 300—400 хиляди лева, макаръ днесъ тѣ да не могатъ да се продадатъ даже и за 100 хиляди лева. Друго би било, ако декарътъ земя струваше 5.000 л., а не както е днесъ, по 500 л. Ето защо такива изрази сѣ опасни въ законодателството и трѣбва да бъдатъ прецизирани.

Най-сетне иде терминътъ „разточителство“ въ буква В. „Разточителство“, г. г. народни представители, не е юридически терминъ, то е едно състояние, то е свързано съ известни действия на едно лице...

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Въ закона за лицата го има.

Г. П. Геновъ (р): ... и дава поводъ да се уреди върху това лице едно съдебно запрещение. Това е, г-да, досега практиката и доктрината. Лице, което е разточително, или се поставя подъ пълно запрещение, подъ настояничество, или се поставя подъ ограничено запрещение, подъ попечителство. Въ всѣки случай тукъ не е ясно въ тоя смисълъ ли ще се прилага терминътъ „разточителство“, или въ по-широкъ. Ако вземемъ да го прилагаме въ по-широкъ смисълъ, тогазъ можемъ да се натъкнемъ на една голѣма опасност; съдилищата да смѣтнатъ единъ стопанинъ, който при едно придвиждане по-благоприятно е изхарчилъ повече пари, отколкото е трѣбвало да изхарчи, за разточителенъ и да го лишатъ отъ правото да се ползува отъ тоя законъ. А нашата целъ трѣбва да бъде, колкото е възможно повече стопани да подпаднатъ подъ тоя законъ, колкото е възможно повече стопани да получатъ предвиденитъ въ тоя законъ облекчения, защото, г. г. народни представители, иначе ще трѣгнемъ по пътя да пролетаризираме нашитъ селяни. Напримѣръ, на онзи, който има даже 200 декара земя и 100 хиляди лева дългъ, ще му останатъ челяднитъ имоти, а другитъ ще му се продадатъ. Ако смѣтаме, че нашата задача е да сведемъ землевладението къмъ единъ минимумъ, къмъ челяднитъ имоти, тогава може да остане подобно постановление въ закона.

Предложение не правя, но мисля, че г. министърътъ на правосъдието ще се изясни по нѣкои въпроси, които повдигнахъ, а другитъ да ги има предъ видъ, когато ще се редактира членътъ въ неговата окончателна форма.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ Захари п. Захариевъ.

З. п. Захариевъ (з): Г. г. народни представители! Азъ ще искамъ да обърна внимание върху букви „г“ и „д“ на чл. 4 отъ законопроекта, за да чуя обясненията на г. министра, които ще иматъ значение за правилното тълкуване и още повече за правилното приложение на закона. Съгласно тия букви на чл. 4, ония длъжници, които сѣ ползвали отъ закона за закрила на земеделѣца-стопанинъ или сѣ си уредили задълженията по закона за облекчение на длъжниците, не могатъ да се ползватъ отъ постановленията на настоящия законъ, обаче комисията въ чл. 67 предвижда, щото тия лица да могатъ да се ползватъ отъ постановленията на тоя законъ, ако поискатъ това въ срока, опредѣленъ въ чл. 12. По тоя начинъ, следъ постѣпване на молбата издаденитъ решения по конкордатнитъ производства сами по себе си се обезсилватъ. За да имаме сега едно ясно разбиране по тоя въпросъ, азъ смѣтамъ, че най-накрая къмъ буква „д“ на чл. 4 ще трѣбва да се вмъкне следниятъ текстъ: „Съ изключение на случаитъ, посочени въ чл. 67 отъ същия законъ“.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ясно е.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ Стойне Ризовъ.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Моето мнение е: никой да не прави предложение по никой членъ, защото отъ това нѣма файда. Законопроектътъ, тъй както е излѣзълъ отъ комисията, споредъ менъ, нѣма разлика отъ първоначално внесенния законопроектъ; принципални измѣнения нѣма. (Възгласа отъ мнозинството)

А. Циганчевъ (з): Оставете го бе, той говори за галерията.

С. Ризовъ (з. Ст. В): Съ тѣзи предложения, които сега правите, вие нѣма да опростите, а повече ще усложните процедурата.

Моето мнение е правителството по-скоро да си прокара закона и апелирамъ къмъ опозицията да не прави предложения, защото не се приематъ. Апелирамъ и къмъ

българския народъ — длъжникъ никой да не подава никакво заявление. Защо? Защото това, което ще се облекчи съ намалението на дълга въ размѣръ на прѣкомѣрната лихва, той ще го даде двойно и тройно по-много по съдилища и за адвокати, безъ да знае какво ще излѣзе накрая. На края ще излѣзе, че повече е похарчилъ, отколкото се е облекчилъ.

И. Василевъ (з): Ами две години мораториумъ?

С. Ризовъ (з. Ст. В): Ако земеделѣецътъ заведе дѣло, ще има две години мораториумъ, ако не заведе — нѣма да има.

И. Василевъ (з): Добре че българскиятъ народъ не е съ твоя акълъ! (Пререкания между земеделѣцитъ)

Председателътъ: (Звъни)

А. Капитановъ (з): Дай декларация, че нѣма да се ползувашъ отъ тоя законъ!

С. Ризовъ (з. Ст. В): Нѣма смисълъ.

С. Митковъ (з): Каква файда?

А. Капитановъ (з): Остави файдата! Да каже, че не желае да се ползува отъ тоя законъ. (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни) По този членъ отъ законопроекта не сѣ направени никакви предложения.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Разбра се, че Ризовъ нѣма да се ползува отъ закона.

Министъръ В. Димовъ: Ще видимъ дали нѣма да подаде заявление още утре! Най-напредъ ще подаде заявление.

Министъръ Й. Качаковъ: Искамъ думата.

Председателътъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! Въ буква а на чл. 4 е казано: „физически и юридически лица, които се занимаватъ съ застраховки, банкерство или раздаватъ парични кредити или дължатъ влогове...“

Ц. Пупешковъ (д. сг): Трѣбва да се каже „по професия“.

Министъръ Й. Качаковъ: Нѣма нужда да подсказвате. — Г-да! Точно по тѣзи две категории длъжници г. професоръ Стояновъ и г. професоръ Геновъ искатъ да се дадатъ обяснения.

Парични кредити даватъ тия, които даватъ заеми. Законопроектътъ изключва тѣхъ.

Г. П. Геновъ (р): „По професия“.

Министъръ Й. Качаковъ: Тия, които раздаватъ заеми, тѣ сѣ, които вършатъ това. Съдилищата ще го обсъждатъ.

П. Стояновъ (д): Кажете: „като преимуществено занятие“.

Министъръ Й. Качаковъ: Нѣма защо повече да се казва. Общо е казано. Това сѣ физически лица и дружества, които раздаватъ кредити. То се разбира, че това имѣ е занятието. Дали това имѣ е главното занятие, или е единствено тѣхно занятие, ще се решава въ всѣки отдѣленъ случай. Но достатъчно е да раздаватъ кредити, за да се изключатъ отъ облекченията, така, както е предвидено въ буква а.

Г. П. Геновъ (р): Но не случайно да сѣ раздавали кредити.

Министъръ Й. Качаковъ: Разбира се, г. професоръ Геновъ. Напр., единъ търговецъ закупува предметитъ на своята търговия и раздава аванси срещу покупките. Това не значи раздаване на кредити, на заеми. Въ такива случаи имаме вземания, които не произхождатъ отъ раздаване на кредити.

П. Стояновъ (д): Позволете, г. министре. Единъ търговецъ взема отъ роднини, отъ братовитъ си деца единъ

два пѣти пари съ фѣйда. Това не е професионално за-
нятие.

Министъръ И. Качаковъ: То е заемъ, не е влогъ.

П. Стояновъ (д): Това искаме да се изтъкне.

Министъръ И. Качаковъ: Има други, които държатъ влогове; тѣ не могатъ да получатъ облекчения, защото, ако получатъ облекчения, ще трѣбва да имъ се дадатъ такива и спрямо влогодателитѣ. Законопроектътъ иска да избѣгне това, затуй ги изключва отъ облекчаване.

Д. Дрѣнски (д): Защо даватъ обяснения на такива обикновени юридически понятия?

Министъръ И. Качаковъ: Какво да правимъ, г. Дрѣнски?

Д. Дрѣнски (д): Какво е заемъ и влогъ — това се знае.

Министъръ И. Качаковъ: По-нататъкъ се иска да се дадатъ обяснения по буква б, кои длъжници сѣ състоятелни и защо тѣ се изключватъ.

Г. г. народни представители! Законопроектътъ дава облекчение на ония, които сѣ въ затруднение. Състоятелниятъ длъжникъ нѣма защо да го облекчаваме въ вреда на кредитора и изобщо на кредита въ страната. Кой е състоятеленъ длъжникъ? Този, който има такова имотно състояние и доходи, че може да си плаща дълговетъ безъ облекчения, които предвижда законътъ.

Г. П. Геновъ (р): Безъ да изгуби своето стопанство и своята професия.

Министъръ И. Качаковъ: Всѣки отдѣленъ случай, г-да, ще се преценява.

Най-после става въпросъ за понятието разточителство — дали се разбира въ смисъла на закона за гражданското сѣдопроизводство, на поставенитѣ подъ попечителство или подъ настояничество лица. Разбира се, че тукъ понятието „разточителство“ нѣма онзи смисълъ, който има въ закона за гражданското сѣдопроизводство. Разточителството е едно правно понятие, сѣдътъ ще го тълкува за всѣки отдѣленъ случай, за това тукъ ние нѣма да даваме директиви на сѣда. Знае се кой е разточителенъ — оня, който не държи смѣтка за доходитѣ си и разполага, харчи, изразходва грамадни суми не за обикновени нужди, а за луксъ. Това е смисълътъ на понятието „разточителство“ въ п. в на чл. 4 отъ разисквания законопроектъ.

Иска се още да обясня защо се изключватъ отъ ползуване отъ настоящия законопроектъ сключилитѣ земеделски конкордаты и получилитѣ сѣдебно уреджане на дълговетъ си. Г. г. народни представители! Комисията предвижда новъ членъ въ края на законопроекта, съ който се определя въ какви случаи тѣзи длъжници ще се ползуватъ отъ настоящия законъ. Съ предвидения новъ членъ въ законопроекта този въпросъ се урежда изчерпателно и поради това повдигнатия въпросъ не се нуждае отъ пояснения.

А. Капитановъ (з): Това постановява чл. 67.

Министъръ И. Качаковъ: Да.

Председателъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Интересенъ е изразътъ „ония, които дължатъ влогове“. Азъ взимамъ думата да кажа нѣколко думи за него. Освенъ банцитъ, у насъ има още събирателни дружества и търговци, които държатъ частни влогове въ голѣмъ размѣръ. Ние имаме случая съ Бр. Бѣклсви, които бѣха частна търговска къща, но имаша много влогове, които пострадаха. Има събирателни дружества и търговци, които държатъ влогове на частни лица. Целта на този членъ е да се гарантиратъ влоговетъ, макаръ да бѣдатъ вложени въ частни търговски къщи. Разбира се, понятието влогъ е различно отъ понятието заемъ. Ако нѣкой случайно е оставилъ нѣколко 500—1000 л., това не може да се смѣта за влогъ, но има частни фирми, които дължатъ влогове милиони лева. Целта е да се гарантиратъ влоговетъ въ частнитѣ фирми, защото ако имъ се даде разсрочка и намаляние, излагатъ се влоговетъ на рискъ.

Ц. Пунешковъ (д. сг): Моля да се даде още едно обяснение все въ полза на правилното прилагане на закона. Въ буква в е казано: „обявенитѣ въ несъстоятелностъ длъжници“. Съ влѣзъ въ законна сила решение ли се разбира, или още въ първата фаза на несъстоятелността? Би трѣбвало да се каже: за които решението за несъстоя-

телностъ е влѣзло въ законна сила. Това е едно обяснение, което е необходимо.

Министъръ И. Качаковъ: Въ която и да е фаза, щомъ сѣ обявени въ несъстоятелностъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Много е ясно. Щомъ е въ несъстоятелностъ.

Председателъ: Моля ония, които приематъ чл. 4, тѣ, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 5. Поръчителитѣ и солидарно създадениитѣ лица не се ползуватъ автоматически отъ даденитѣ на длъжника облекчения, и кредиторътъ може да събере вземането си отъ тѣхъ, ако имъ предаде полученитѣ отъ Погасителната каса облигации (чл. 41).“

Ако, обаче, поръчителитѣ попадатъ подъ условията на настоящия законъ, и тѣ могатъ да се ползуватъ отъ него.“

Чл. 5 се измѣня така:

„Поръчителитѣ и солидарно създадениитѣ лица не се ползуватъ по право отъ даденитѣ на длъжника облекчения и кредиторътъ може да събере вземането си отъ тѣхъ, като имъ предаде полученитѣ отъ Погасителната каса облигации. (Чл. . . .)“

Ако, обаче, поръчителитѣ и солидарно създадениитѣ лица отговарятъ на условията по настоящия законъ, тѣ могатъ сѣщо да се ползуватъ отъ него, като въ тоя случай получаватъ даденитѣ на прямия длъжникъ облекчения, макаръ и да попадатъ подъ една отъ категориитѣ, упоменати въ глава X.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтко Таслаковъ.

Ц. Таслаковъ (д): Г. г. народни представители! Ние разглеждаме днесъ единъ законопроектъ, който повидимому иска да постигне две цели: отъ една страна, да облекчи затрудненитѣ длъжници, а отъ друга страна, да закрепи кредита въ страната. На пръвъ погледъ тия два принципа като-чел-и се изключватъ, а въ сѣщностъ тѣ се допълватъ единъ другъ. Азъ искамъ да кажа нѣколко думи тукъ, за да се разбере отъ всички, че не може по никой начинъ поръчителитѣ да се третира по-зле отъ длъжника и че нѣма никакви съображения да се третира длъжникътъ по-добре отъ поръчителя.

Независимо отъ това, азъ мисля, че нѣма да се постигне втората целъ на законопроекта — да се заздравѣ кредитътъ — ако се отегчатъ поръчителитѣ. Въ България има много недобри работи, но що се отнася до обществената солидарностъ, до чувството на самопомощъ, той стои, ми се струва, на първо мѣсто между всички народи. При всѣка една беля, която става въ махалата или въ селото на нѣкой селянинъ, всички се сгрупватъ и искатъ да го избавятъ отъ тежкото положение. Ако нѣкои сѣ станали поръчители, тѣ не сѣ станали затуй, защото сѣ много по-богати отъ длъжника, а защото сѣ искали да подпомогнатъ на длъжника, защото утре пъкъ тѣ ще бѣдатъ длъжници и ще иматъ нужда отъ поръчители. Сега, когато отегчаваме положението на поръчителитѣ, ние изваждаме отъ обичая на българското селячество и гражданство самопомощта, ние влошаваме положението, ergo, ние убиваме кредита. Това е мое то дълбоко убеждение.

Азъ моля г. министра на правосѣдието да се съгласи щото поръчителитѣ изобщо да следватъ сѣдбата на длъжниците въ всички случаи.

Трѣбва да вземемъ подъ внимание и друго едно обстоятелство — че поръчителитѣ сѣ много повече отъ длъжниците. Всѣки длъжникъ има най-малко двама поръчители. Нито Земледѣлската банка, нито кредитната кооперация, нито популярната банка приема длъжникъ съ единъ поръчителъ. Всѣкога иска двама, а често пѣти, като не може да се намѣрятъ двама състоятелни поръчители, приематъ и 5 души. Отъ това следва да извадимъ заключението, че поръчителитѣ сѣ много повече отъ длъжниците. И когато облекчаваме само длъжниците, които сѣ въ тежко положение, облекчаваме по-малкъ брой хора, а болшинството — поръчителитѣ — го оставаме. Ние съ нищо нѣма да заздравимъ кредита, ако обременимъ поръчителитѣ, защото никой вече нѣма да се реши да се подписва поръчителъ и тогава кредитътъ ще бѣде убитъ. Тоя обичай на нашия народъ къмъ самопомощъ — да се притичва всѣки на близкитѣ си, да имъ бѣде полезенъ въ случай на нужда — не трѣбва да го убиваме сега, а трѣбва да го закрепимъ.

Затова ходатайствувамъ къмъ ония, отъ които зависи, да промѣнятъ чл. 5. Предложение не ща да правя, нѣмамъ намѣрение да спѣвамъ хода на работата, но искамъ

да бъде разрешен един въпрос, който ако не го разрешим така, както предлагам аз, ще има лоши последици.

Председателът: Има думата народният представител г. д-р Никола Думановъ.

Д-р Н. Думановъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! При общите дебати по законопроекта аз за сегнах този много спорен въпрос. Сега съ специално предложение искам да го ликвидираме.

Новата редакция на чл. 5, както ни се предлага, не задоволява нито справедливостта, нито нѣкои безспорни юридически начала. Задължението на поржчителя е субсидиарно, допълнително; то съществува до тогава, до колкото съществува задължението на главния длъжникъ. Това е общо положение въ законодателствата на всички цивилизовани страни. Задължението на поржчителя не е по-големо от това на длъжника. Давайки на единъ длъжникъ нѣкои облекчения — било въ разсрочване, било въ намаление на дълга му — ние уреждаме задължението по отношение на кредитора, като го свеждаме до известен размѣръ. Ако длъжникътъ получи 50% опрощаване на дълга, той не е длъженъ да плати на своя кредиторъ повече отъ 50%. Основно право е, обаче, на поржчителя да търси, по пътя на регреса, отъ длъжника, за смѣтка на когото е платилъ, това, което е платилъ. Но, щомъ като длъжникътъ получава по законъ известно облекчение и щомъ като неговото задължение, въз основа на едно законно постановление, е редуцирано отъ специаленъ съдъ или отъ специална комисия, вече поржчителътъ загубва всѣкакво право на регресъ спрямо длъжника. По такъвъ начинъ поржчителътъ става длъжникъ, и то при едно свършено отегчено, много по-лошо положение. Той нѣма да се ползува отъ отсрочката и отъ намаленията, дадени на длъжника. Кредиторътъ може да пристѣпи непосредствено и веднага да действа противъ него за събиране на вземанията си.

Въ единъ личенъ разговоръ азъ помолихъ г. министра на правосъдието да се съгласи, щото облекченията, които получава длъжникътъ, автоматически да ползуватъ и поржчителя. Той ми направи едно възражение, което не ме убеди и което не вървамъ да убеди и народното представителство, ако то иска да внесе справедливостъ въ този законопроектъ. Неговото възражение, за да не приеме направеното отъ мене предложение, е, че облекчението се давало индивидуално, на известна личностъ, на определенъ длъжникъ, че законътъ ималъ за целъ да разреши въпроса индивидуално. Въ сжщностъ, какво се иска да се каже съ едно такова възражение? Че ако длъжникътъ би заслужилъ милостта на законодателя, при наличността на редицата условия, които законопроектътъ поставя, той ще получи облекчение, а щомъ неговиятъ поржчителъ е състоятеленъ и на свой редъ не може да добие облекчение, било за своитъ непосредствени задължения като длъжникъ, било за своитъ косвени задължения като поржчителъ, той не заслужавалъ никакво облекчение. Да, но това не е справедливо. Щомъ като ние сме посегнали да се мѣсимъ въ частноправнитъ отношения, понеже смѣтаме сега това за наложително, макаръ че нѣмаме право въ обикновенитъ случаи да го правимъ — правимъ го днесъ по силата на изключителни обстоятелства, по силата на всеобщитъ признания, че стопанската конюнктура се е измѣнила и е наложила, дала е право на законодателната властъ и на правителството да се мѣсятъ въ частноправнитъ отношения, следователно, да вършатъ нѣщо, което отъ гледището на абсолютната правда не имъ е позволено да направятъ въ други случаи — щомъ като, казвамъ, ние можемъ да се мѣсимъ въ частноправнитъ отношения и да разкъсваме връзката между длъжника и кредитора и да даваме известно облекчение на длъжника, защо да не разкъсваме и връзката между поржчителя и кредитора, за да дадемъ по-голяма справедливостъ?

Възрази ми се, че кредиторътъ, когато е давалъ кредитъ, е ималъ предъ видъ и личността на поржчителя. На това възражение азъ отговарямъ съ по-силенъ аргументъ. Какъвъ е той? Когато поржчителътъ е поржчителствувалъ, той е ималъ предъ видъ, че ще отговаря само тогава, когато не си заплати дълга непосредствениятъ длъжникъ. И, следователно, той се поставя въ много по-неблагоприятно положение.

А. Капитановъ (з): Ами солидарността?

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. Думановъ! Азъ Ви слушамъ внимателно. Искамъ да Ви задамъ само единъ въпросъ. Основата на закона не е ли да гарантира

имотното състояние на длъжника? Вие казвате: „опрощаване“. Законътъ не опрощава. Законътъ взема предъ видъ имотното състояние на длъжника, такова, каквото е.

Д-р Н. Думановъ (нац. л. о): Вѣрно е, че законътъ взема предъ видъ имотното състояние на длъжника за мѣрило на облекченията — това е единъ изолиранъ фактъ за даване милостъ на длъжника. Но защо искате да стоварите тая милостъ на длъжника на гърба на поржчителя, който, когато е ставалъ поржчителъ, е ималъ едно предъ видъ — че ако плати вмѣсто длъжника, ще се обърне следъ туй къмъ длъжника да си иска това, което е платилъ? Тукъ има и единъ социаленъ въпросъ — че поржчителътъ сж по-голямъ брой отъ длъжниците. Съ това постановление вие правите милостъ и раздавате милосърдие, като отегчавате положението на онѣзи, които никога не сж имали предъ видъ при поржчителствуването една такава евентуалностъ.

Но, г. г. народни представители, възраженията, които ми се правятъ отъ правителството, сж съборени отъ аргументи, дадени отъ самото правителство въ редица законоположения, като, напримѣръ, въ закона за облекчение на длъжниците или въ закона за закрита на земеделска-стопанинъ. Това начало, което азъ днесъ предлагамъ, е възприето въ тия закони — че поржчителътъ автоматически се ползуватъ отъ облекченията. По закона за предпазния конкордатъ, напр., кждето не се третира една материя масова — както е по настоящия законопроектъ, кждето се третира една материя масова, защото се иматъ предъ видъ масови задължения — а се третира търговецътъ-длъжникъ като едно отдѣлно изолирано лице, ако този търговецъ-длъжникъ, изпадайки въ несъстоятелностъ, получава предпазенъ конкордатъ, било въ намаление на своитъ задължения или въ двегодишенъ безлихвенъ мораториумъ, и неговитъ поржчители се ползуватъ автоматически отъ тия облекчения. И тамъ четемъ аргументитъ на г. министъръ Качаковъ, като новъ министъръ на правосъдието тогава, който ни казва: „Ако не дадете на закона такова съдържание, че поржчителътъ се ползуватъ автоматически отъ облекченията, дадени на длъжника, то значи да разрушите стопанството“.

Е добре, съ неговитъ аргументи на рѣка азъ предлагамъ да се изхвърли извънъ втората алинея на чл. 5, а първата алинея да получи следната редакция: (Чете) „Поржчителътъ и солидарно съзадълженитъ лица се ползуватъ автоматически отъ даденитъ на длъжника облекчения“. Така ще отговоримъ на една обществена справедливостъ, нѣма да нарушимъ правнитъ отношения, създадени и осветени отъ единъ принципъ на справедливостъ, и нѣма да внесемъ по-голямъ смутъ въ стопанскитъ отношения.

Председателътъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стояновъ.

П. Стяновъ (д): Г. г. народни представители! Азъ сжщо поддържамъ това начало, което тукъ бѣ засѣгнато, защото го е и справедливо, а главно то е и правното — че никога поржчителътъ, какъвто и да е той, не може да бъде държанъ отговоренъ за повече отъ онзи размѣръ, на какъвто окончателно ще се сведе задължението, за което той е поржчителствувалъ. Съ огледъ на затрудненото положение на длъжника, съ настоящия законъ, въ развитието на мислитъ на предшествуващитъ го закони за облекчение длъжниците, съдбата на задълженията се промѣнява. Ше видимъ по-после какъ това конкретно става съ постановленията на чл. 8 отъ законопроекта. Следва, че онова, което се дължи по принципъ, се промѣнява отъ настоящия законъ; а отъ това пѣкъ следва, че и установенитъ отношения между кредиторъ и длъжникъ, отъ една страна, и кредиторъ и поржчителъ, отъ друга страна, се сжщо така промѣняватъ. Иначе не може и да бъде, защото ако общата основа на задълженията е промѣнена, всички допълнителни правни отношения, които сж създадени къмъ основното задължение, не могатъ да не претърпятъ сжщата съдба. Не може да бъде по-здраво и ненарушимо задължението на съдлъжника или поржчителя, отколкото е задължението на самия длъжникъ. И ако отъ социаленъ интересъ и отъ интересъ на справедливостъ основното отношение се промѣнява, само по себе си се разбира, че и другото отношение, по-слабото и второстепенното — допълнителното — трѣбва да бъде промѣнено.

Но има и една друга страна на работата. Въ сжщностъ всички длъжници, за които се създава този законъ, сж въ голѣмата си частъ и поржчители. И заради това, ако вие облекчавате българския затрудненъ гражданинъ, вие

трѣбва да го облекчите отъ задълженията му и като длъжникъ, и като поръчителъ. Азъ мисля, че е известно на всички, и особено на съставителитѣ на законопроекта, че една огромна частъ, ако не всички, земеделци-длъжници, занаятчи-длъжници, дребни търговци-длъжници — оставямъ другитѣ — сѣ въ едно и сѣщо време, предъ единъ и сѣщъ кредиторъ, и длъжници и поръчителѣ, защото по този начинъ само се ангажирва тѣхната обща отговорностъ и кредиторътъ довърва на всички тѣх длъжници.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ ще моля и г. министра на правосъдието, и г. министър-председателя да разрешатъ въпроситѣ, които сѣ засегнати въ чл. 5, по единъ съвършено другъ начинъ. Азъ не отричамъ и зная много добре, че ако въ чл. 5 се направятъ промѣни въ този смисълъ, въ който ги искамъ и въ който се искаха и отъ г. Думановъ и отъ много страни — както това се отбеляза въ комисията — тѣ ще измѣнятъ цѣлата архитектура на законопроекта. Азъ това го разбирамъ, но трѣбва да се теглятъ консеквенцитѣ, защото иначе, ако вие облекчите длъжника-длъжникъ, а оставите незащегнатъ отъ облекчението длъжника-поръчителъ, той ще има всичкото право, на основание на своето незаурушено право на обратенъ искъ, да отиде да довърши разрушителната работа, отъ която настоящиятъ законъ именно иска да спаси длъжника-длъжникъ. Ако вие ограничавате кредитора по отношение на длъжника, а не го ограничавате по отношение на поръчителя, то поръчителътъ, заелъ мѣстото на кредиторъ по отношение на длъжника-длъжникъ, ще отправи своето искане, безъ да можете да го ограничите да отправи своето искане къмъ длъжника въ оня размѣръ, въ който е платилъ вмѣсто прямия длъжникъ. А тъкмо това е, което ще съсипе цѣлия законъ.

Азъ ви моля, г. г. народни представители и г. г. министри, обърнете внимание на това. Ако вие на поръчителя-длъжникъ не му дадете право да следва въ своето задължение съдбата на дълга, който се урежда по отношение на длъжника-длъжникъ, той ще стане кредиторъ. И кога ще стане кредиторъ? Ще стане кредиторъ следъ датата 1 януарий 1931 г. и, следователно, неговото право е неограничено и той ще отиде да разруши всичко онова, което е замисълъ на този законъ. Това едно.

Но азъ ви обръщамъ вниманието и на друго едно обстоятелство, г. г. народни представители. Огромна частъ отъ задълженията, които има да се облекчаватъ, сѣ поставени все върху солидарната отговорностъ. Ако вие игнорирате съдбата на солидарната отговорностъ, 9/10 отъ закона нѣма да има абсолютно никакво приложение — положението си остава сѣщото и законътъ сѣ всичкитѣ по-нататъшни постановления е съвършено безпредметенъ за главната маса отъ длъжницитѣ.

Ето защо, ще моля г. г. народнитѣ представители да приематъ моето предложение, което се отличава малко отъ онова, което прави г. Думановъ. Той предлага съдбата на поръчителя автоматически да следва съдбата на длъжника. Не, не следва автоматически съдбата на длъжника. Азъ мисля, че ще бѣде правилно, въ духа на закона и въ духа на справедливостта, да се каже: поръчителътъ следва съдбата на дълга, за който той е поръчителствувалъ. Този дългъ си има своя собствена физиономия. Той не е свързанъ съ общата задълженостъ на длъжника. Той е специаленъ дългъ. Каквото се направи съ този дългъ, това ще ползува поръчителя. Тукъ се приеха три вида решения на въпроса за задълженията: Земеделската банка за своитѣ длъжници го решава по единъ начинъ, популярнитѣ банки за своитѣ длъжници го решаватъ по другъ начинъ, а Ликвидационната комисия — по трети начинъ. Всичко това се праща на мировия съдия и той го взема предъ видъ, за да тури своето общо постановление — не да го отбѣни, а да го вземе предъ видъ. Следователно, положението на поръчителя ще трѣбва да следва положението на оня дългъ, за който той е поръчителствувалъ.

И въ този духъ азъ съмъ направилъ моето предложение и моля да бѣде прието. То е въ следващия смисълъ: (Чете) „Поръчителитѣ и солидарно създадени лица се ползуватъ по право отъ даденитѣ на длъжницитѣ облекчения, що се отнася до задълженията, за които тѣ сѣ поръчителствували или сѣ се създадили. Тѣ“ — поръчителитѣ и солидарно създадени лица — „замѣстватъ кредиторитѣ въ размѣра на платеното въ всички случаи, когато последнитѣ сѣ обърнали вземанията си къмъ тѣхъ“. И тогава втората алинея на чл. 5 отъ доклада на комисията става съвършено безпредметна.

Нѣма защо да повтарямъ думитѣ, които каза г. д-ръ Думановъ, които се казаха и въ комисията. Въ другитѣ облекчителни закони г. министърътъ на правосъдието

стои на тая именно база. Ето, чл. 36 отъ закона за облекчение на длъжницитѣ гласи: „Отъ облекчението, които по тоя законъ се правятъ на прямитѣ длъжници, се ползуватъ и поръчителитѣ имъ“. Съвършено правилно. Веднѣжъ вие считате, че, отъ общественъ интересъ, отъ гледище на справедливостъ, на стопанска необходимостъ, длъжникътъ трѣбва да получи известни облекчения за оня дългъ, за който азъ съмъ поръчителствувалъ, вие не можете да ми откажете сѣщитѣ облекчения, които сте направили на този дългъ.

Моля моето предложение да се приеме.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тончо Мечкарски.

Т. Мечкарски (з): Г. г. народни представители! Чл. 5 отъ настоящия законопроектъ буди голѣмъ интересъ. Прегледоворившиятъ, като тълкува чл. 5, подчертаваха едно: че този чл. 5, така, както е формулиранъ, въ смисълъ, че на поръчителитѣ и на солидарно създадени лица не се дава право да се ползуватъ отъ този законъ за облекчение на длъжницитѣ, ясно доказва, че въпросътъ не се поставя на базата на стопанската стагнация, на стопанската депресия, която извика и докара настоящия законопроектъ въ Парламента. Азъ не мога да се начудя най-напредъ защо трѣбва да се даватъ жертви само отъ една страна и защо, когато ще трѣбва да се даватъ жертви и отъ другата страна, чл. 5 туря преграда. И азъ ида да кажа, че чл. 5 подчертава едно: че законътъ сѣ всичката си сила гарантира кредитора. Поръчителството е основната опора на кредитора. По това две мнения нѣма. Този, който отпуска кредитъ, най-много се осланя на поръчителя, защото всѣки кредиторъ целъ да си получи обратно сумата, която ще даде на длъжника. Когато, г. г. народни представители, поставяме въпроса на стопанска база, ние не можемъ да игнорираме поръчителя, не можемъ да го лишимъ отъ ония облекчения по настоящия законъ, които се даватъ на самия длъжникъ. Следователно, и поръчителитѣ, и солидарно създадени лица трѣбва да се ползуватъ автоматически отъ облекчението, които дава този законъ. Не бива да не подпомагаме и поръчителя въ време на една икономическа война, въ каквато е поставенъ днесъ народътъ. Защото хилядитѣ резолюции и телеграми отъ народа, които пълнятъ нашитѣ чекмеджета, джобове и куфари, ясно говорятъ, че въпросътъ се касае за една голѣма маса длъжници, че народътъ иска преди всичко да му се помогне. И правителството е длъжно да направи тоя народъ платежоспособенъ, да бѣде той издръжливъ, изправенъ въ своитѣ задължения къмъ частни лица и къмъ държавата. Съ тоя законъ ние даваме облекчение на прѣкия длъжникъ, а по отношение поръчителитѣ и солидарно създадени лица, които воюватъ въ сѣщия стопански хаосъ, въ който се намира и длъжникътъ, даваме право на кредитора, следъ като имъ предаде полученитѣ отъ Погасителната каса облигации, да събере вземането си отъ тѣхъ екзекутивно. Има ли тогава смисълъ, г. г. народни представители, въ тая стопанска война да даваме съ чл. 5 временно примирие по отношение длъжницитѣ а по отношение поръчителитѣ и създадени лица да даваме право на кредитора да ги екзекутира? Ясно е че задачата на закона, да създаде стопанско спокойствие и стопански миръ въ държавата, нѣма да бѣде постигната. Войната ще продължи, и ще стане нужда на ново да се внесе въ Камарата другъ такъвъ законопроектъ. По тоя начинъ вие ще сковете финансовия животъ въ страната — този, който има да дава, нѣма да дава който има да взема, нѣма да може да вземе. Така нѣма нито да облекчите длъжницитѣ, нито да заздравите кредитора.

Ето защо, азъ предлагамъ чл. 5 да се измѣни въ следния смисълъ: (Чете) „Поръчителитѣ и солидарно създадени лица се ползуватъ автоматически отъ даденитѣ на длъжника облекчения“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Г. г. народни представители! Г. проф. Стояновъ и г. д-ръ Думановъ обяснихъ основанията, по които и поръчителътъ трѣбва да се ползува отъ облекчението, които се даватъ на длъжника. Азъ намирамъ, че това искане е много справедливо. Основанията и юридически, и стопански, за да получи поръчите-

лът облекченията, които получава длъжникът. Защото въ облигационното право поръчителът е аксесоарен, а длъжникът е главен деятел; задължението на поръчителя зависи от главното задължение — от това на длъжника. Въ никой случай не може да се допусне, че поръчителът ще плаща повече, отколкото плаща длъжникът. Този принцип е прокаран въ облигационното право. Освен това поръчителът има право на регрес по отношение длъжника, ако длъжникът не може да плати своето задължение и го плати поръчителът. Ако длъжникът не може да плати, кредиторът събира своето вземане от поръчителя. Тогава възниква задължението на поръчителя и тогава той ще плати. Въ такъв случай датата 1 януарий 1931 г. нѣма да ползува длъжника, който се облекчава по този закон. Поръчителът ще каже: азъ имамъ право да обрѣна своето вземане срещу длъжника, понеже моето право на регрес се поражда отъ тогава, когато азъ платя дълга на длъжника. Това значи, поръчителът да се лиши отъ облекченията, които длъжникът ще има по този закон. Това ще бѣде абсурдъ, ако не се приеме предложението, направено отъ г. Петко Стояновъ. Азъ приемамъ, че поръчителът трѣбва да плаща толкова, колкото плаща длъжникът, и да се каже въ текста на чл. 5, че поръчителът по право или автоматически се ползува отъ всички облекчения, които получава длъжникът.

Не желая да правя предложение. Азъ се присъединявамъ къмъ предложението на г. Петко Стояновъ и къмъ онова на г. д-ръ Думановъ. Тѣ сж едно и сжщо предложение, обаче иматъ разни текстове. Азъ намирамъ, че този текстъ, който предлага г. Петко Стояновъ, е по-правилень.

Г. г. народни представители! Нека не изпадаме въ противоречие. Въ чл. 5 има голѣмо противоречие. Тамъ се прокарва положението, че поръчителът не се ползува по право отъ даденитѣ на длъжника облекчения, а той има право на обратенъ искъ и неговото право на искъ се поражда въ момента, когато той плати дълга на длъжника. Това е много важно обстоятелство. Освенъ това, въ никое право не може да се приеме едно аксесоарно задължение да бѣде по-голѣмо отъ главното задължение. Това е абсурдъ!

Моля да се коригира текстътъ на чл. 5 въ смисъла, въ който правятъ предложението г. Петко Стояновъ и г. Думановъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Никола Думановъ.

Д-ръ Н. Думановъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Понеже моето предложение и онова на г. Петко Стояновъ, по своята сжщностъ, сж еднакви, азъ оттеглямъ моето предложение и се присъединявамъ къмъ неговото.

Т. Константиновъ (нац. с. т): И азъ се присъединявамъ къмъ него.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Георги Юртовъ.

Г. Юртовъ (нар. л): Г. г. народни представители! Юридически този членъ се разкрива достатъчно отъ г. г. д-ръ Думановъ и проф. Стояновъ. Азъ пъкъ ще ви кажа практическитѣ последици, ако вие приемете този членъ така, както е. Практическитѣ последици ще сж следнитѣ: ще разорите голѣмото болшинство отъ българския народъ и сжщевременно много почтени хора, трудолюбиви хора, които досега не сж имали абсолютно никакви задължения, ще ги направите длъжници и ще ги направите калпазани, непочтени хора.

Представете си следното положение. Единъ търговецъ нѣма никакви задължения, обаче, поради своитѣ роднински и приятелски връзки, е принуденъ да стане поръчителъ на Х и У. Ако длъжницитѣ, на които тоя човѣкъ е поръчителъ, сж поискали облекчение, а той не поиска, подиръ три месеца ще бѣде принуденъ да ликвидира, ще бѣде разоренъ. Ако пъкъ поиска облекчение, така, както е казано въ закона, неговитѣ имоти ще бѣдатъ поставени подъ запрещение, неговиятъ кредитъ ще падне и той пакъ ще бѣде разоренъ. Азъ и одева, когато казахъ, че тоя законъ, тъй, както е построенъ, не само не ще донесе подобрене, но ще донесе разорение, визирахъ най-много чл. 5. Я ми кажете вие, грамадното болшинство отъ българския народъ не е ли ангажирано въ поръчителства? Ангажирано е. Има ли човѣкъ, който да не е поръчителъ? Тоя човѣкъ, който е станалъ поръчителъ, е ималъ предъ видъ преди всичко да плаща длъжникътъ. Сега, като изключвате поръчителя отъ облекчение, вие го поставяте въ по-лошо положение отъ това на самия длъжникъ.

Азъ апелирамъ къмъ г. министра на правосъдието и къмъ министъръ-председателя да се замислятъ много сериозно върху този въпросъ и да не правятъ отъ добри, отъ почтени граждани батакчии.

Г. председателю! По чл. 5 депозирахъ и азъ предложение, обаче го оттеглямъ и се присъединявамъ къмъ предложението на г. проф. Петко Стояновъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Г. проф. Петко Стояновъ бѣше правъ, като каза, че цѣлата архитектура на настоящия законопроектъ ще трѣбва да се измѣни основно, ако действително направенитѣ предложения за измѣнение редакцията на чл. 5 бѣдатъ приети. Това е вѣрно. Като вземете предъ видъ, че срещу всѣки единъ дългъ има най-малко двама поръчители, като вземете така сжщо предъ видъ, че кредиторитѣ ще могатъ въ повечето случаи да събератъ своето вземане отъ поръчителитѣ въ пълния размѣръ, крайното положение, до което ще се дойде, е, че въ сжщностъ товарътъ, поради облекчения, които настоящиятъ законъ дава, ще падне върху една заслужаваща най-снизходително третиране частъ отъ българскитѣ граждани — върху поръчителитѣ. Това значи, ние въ сжщностъ да направимъ съ чуждо жито бацинъ поменъ. Ние облекчаваме ужъ една частъ отъ българското гражданство, а стоварваме върху други две части отъ българското гражданство известни задължения, които по силата на измѣнената стопанска конюнктура трѣбва да бѣдатъ намалени. Ръководени отъ чувството на социална правда, ние правимъ тия облекчения, а въ сжщностъ облекчения не се правятъ, защото товарътъ отъ единъ длъжникъ облекченъ стоварваме върху двама поръчители, които ще трѣбва да плащатъ неговия дългъ.

Г. г. народни представители! Когато се говорѣше общо по принципитѣ на законопроекта, изтъкна се, че ако ние направимъ облекчения чисто механически, безъ да стимулираме стопанския животъ, безъ да стимулираме кредита, тия механически облекчения нѣма да дадатъ абсолютно никаквъ резултатъ. Трѣбва раздвижване на кредита, трѣбва раздвижване на стопанския животъ. Мислите ли вие, че кредитътъ нѣма да бѣде убитъ, когато ние ще злепоставимъ поръчителитѣ, безъ да бждемъ въ последователностъ на това, което досега правихме? Безъ поръчители кредитъ нѣма. Примѣрътъ съ всѣки единъ поръчителъ, който ще стане жертва на тия облекчения, които се правятъ, ще бѣде една тежка поука на всѣки едно, къмъ когото ще се обърне единъ или другъ, за да поиска кредитъ. Кой ще получи кредитъ безъ поръчителъ? Никой. Кой ще стане утре поръчителъ? Никой.

Поръчителството като институтъ стимулираше развитието на кредита. Поръчителството имаше и своята социална страна — взаимопомощта, солидарността: азъ ще подкрепя единъ близъкъ, за да може той, като двигателъ на една стопанска или друга инициатива, да направи нѣщо добро. Това е едно великолепно чувство на солидарностъ, на обществени връзки. Това чувство вие го убивате. Вие парализирате възможността кредитътъ въ тази страна да може да се развива, да може да живѣе.

Независимо отъ това вие трѣбва да имате предъ видъ още, че ние имаме известни дефекти въ системата на кредитирането. Нито популярнитѣ банки, нито Земледѣлската банка, нито Народната банка не даватъ заеми безъ поръчители. При поръчителя тичатъ ей-така, за формалностъ — ужъ за формалностъ. Нашата кредитна система подвеждаше хората да ставатъ поръчители и се създаваше верига отъ длъжници, защото държавата е създавала такава порочна система. Е добре, поръчителитѣ сж най-невиновнитѣ, най-малко заслужилитѣ лошо третиране. Имѣсто да се отнасяме къмъ тѣхъ съ снизходителностъ, защото сж съдействували за създаване на кредитъ и за раздвижване на стопанския животъ, ние спрямо тѣхъ сме безпримѣрно жестоки.

Но независимо отъ това цѣлата система на днешното управление бѣше ...

Отъ дѣсницата: А-а-а!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Чакайте, бе! — ... да третира поръчителитѣ снизходително.

С. Мошановъ (д. сг.): Той ви хвали, бе!

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Това азъ съмъ поддържалъ и при управлението на Сто-

вора. Ако направите справка въ дневниците, ще видите, че когато се направиха измѣнения въ закона за мораториума, азъ поддържахъ, облагоитѣ, които се даватъ на търговеца, да се даватъ и на неговитѣ поржчители. И сега съмъ последователенъ и не правя партизански домогвания или партизански интриги. Цѣлиятъ институтъ на поржчителството вие го поставяте въ едно невъзможно положение. Поржчителството е аксесорно задължение, то е допълнително задължение къмъ главното. Когато вие намалите главното задължение по отношение на длъжника, нѣма нито правна последователност, нито справедливост, да го оставите въ пълния му размѣръ по отношение на поржчителя, който въ нищо не е виновенъ, който никаква грѣшка не е направилъ въ своята стопанска инициатива, а е извършилъ само единъ актъ на човѣщина — да помогне на нуждаещия се неговъ близъкъ или далеченъ. Единъ бунтъ въ правното съзнание на всѣки единъ ще засядне, ако приемете чл. 5 така, както се предлага отъ комисията.

Безъ да влизамъ въ обсъждане на ония въпроси, които се засегнаха отъ преждоговорившитѣ оратори, които, безспорно, внесоха едно фактическо и правно освѣтление по въпроса, който ни занимава, азъ считамъ, че ние всички трѣбва да се обединимъ около предложението на г. проф. Стояновъ — предложение, въ което има и правенъ смисълъ, и справедливостъ. Най-сетне, както изтъкнахъ, ако приемемъ това предложение, ние ще създадемъ условия за съживяване на кредита, за стопанско развитие. Иначе, убиемъ ли поржчители, ние убиваме и кредита.

По тѣзи съображения ние се присъединяваме напълно къмъ предложението на г. проф. Стояновъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Кирчевъ.

С. Кирчевъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Главнието на законопроекта, особено втората му часть, отговаря действително на текста на цѣлия законопроектъ, като се замѣнятъ думитѣ „заздравяване на кредита“ съ думитѣ „заздравяване и осигуряване на кредиторитѣ“.

Отъ 2-3 години насамъ се надава повикъ въ нашата страха за облекчаване на длъжниците. Това нѣщо въ другитѣ околни намъ държави е вече направено. И у насъ привидно се върви въ този пътъ. Миналата година се създадоха три закона за облекчение, които закони не дадоха, обаче, никакви резултати. Каза се тогава, че ще се създаде другъ законъ, който да облекчи длъжниците. Този законъ дойде, сега го разглеждаме. Обаче съ него се цели едно: да се осигури и облекчи само кредитора, а да се разсипятъ длъжниците и поржчителитѣ.

Що сѣ поржчителитѣ? Чл. 5 отъ законопроекта ги изключва отъ облекченията, като чели тѣ сѣ нѣкаква специална класа хора, които иматъ много пари, които кой знае какви сѣ, та трѣба да бждатъ оставени на произвола на съдбата, законътъ да не ги засегне, да не ги облекчи. И селската кооперация, когато дава пари, иска сѣщо поржчители. Хората въ селата си поржчителствуватъ взаимно. Единъ, който има 10, 15, 20 декара земя, поржчителствува на други, той пъкъ — на трети, и т. н. По този начинъ сѣ свързани поржчители и длъжници, едни и сѣщи лица сѣ и поржчители, и длъжници. Ако единъ поржчитель по единъ или другъ начинъ е могълъ да плати своя дългъ, облекченията на закона не го засѣгатъ. Той, обаче, е и поржчитель — защо го изключватъ и не му даватъ да се ползува отъ облекченията, които даватъ на длъжника, на когото е поржчителствувалъ? Съ това не се осигурява, не се заздравява кредитътъ, защото кредитъ безъ поржчители не е имало и нѣма да има. Нито банка, нито частно лице дава пари въ заемъ безъ поржчители. Винаги поржчители сѣ били потрѣбни. И днесъ, когато не даватъ на поржчителитѣ тѣзи облекчения, които даватъ на длъжниците, вие не заздравявате кредита — напротивъ, унищожавате го.

Азъ бѣхъ депозиралъ едно предложение на председателството, което, обаче, сега оттеглямъ, като се присъединявамъ къмъ предложението на г. проф. Стояновъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ханъ Фархи.

Х. Фархи (д. сг): Г. г. народни представители! Въ полза на необходимостта отъ даването облекчения на поржчителитѣ се дадоха толкова много аргументи, че азъ не искамъ да ви отнемамъ даже и една минута по този въпросъ. Ако взехъ думата, то взехъ я, за да повдигна, въ връзка съ чл. 5, единъ въпросъ, по който никой отъ досегоговорившитѣ не се изказа.

Всичко това, което се говори досега, предполага едно, г. г. народни представители — именно, че длъжниците сами ще искатъ облекчения по закона. Ако се приеме предложението на г. Петко Стояновъ, ще се урегулира и положението по отношение на поржчителитѣ на ония длъжници, които ще искатъ да се възползватъ отъ закона. Но какво ще стане съ оѣзи поржчители, които поржчителствуватъ на длъжници, които, по известни тѣхни съображения, нѣма да предявятъ искъ да използватъ закона? Единъ длъжникъ, поради това, че не отговаря на изискванията на закона и не може да търси облекчения, нѣма да поиска да се възползува отъ закона. Но може би ще се намѣрятъ и такива длъжници, които, знаейки, че кредиторътъ ще се обърне направо къмъ поржчителитѣ имъ и ще иска отъ тѣхъ да изплатятъ веднага сумата, нѣма да поискатъ облекчение по закона и ще искатъ да изнудятъ по този начинъ своитѣ поржчители. Та ще трѣбва да се запазятъ интереситѣ на тѣзи поржчители. Дори и безъ съществуването на каквото и да е законъ за облекчение на длъжниците — отварямъ една скоба, за да усиля оѣзи аргументи, които се казаха въ полза на тезата облекченията да засѣгатъ и поржчителитѣ — вие сигурно сте имали случай много пъти да видите кредиторъ, заставайки на базата на социалната правда, самъ да прави отстъпки по отношение на поржчители, които сѣ застапени да плащатъ за смѣтка на длъжниците. Ако това го прави всѣки единъ кредиторъ, безъ съществуването на каквото и да бжде законъ, вие ще разберете, г. г. народни представители, колко повече това трѣбва да бжде предвидено тогазъ, когато тая материя се урегулира съ законъ.

Въ този смисълъ, г. г. народни представители, азъ депозирахъ предложение за попълването на чл. 5, при условие, че почитаемото правителство сигурно се е убедило отъ всичко това, което се каза, че не само е полезно, но и справедливо, и законно, и въ интереса на кредита въ страната е да се дадатъ облекчения на поржчителитѣ, които, когато сѣ подписвали, безспорно, не сѣ смѣтали, че ще трѣба да плащатъ. Ако тѣ сѣ знаели въ момента на подписването, че ще бждатъ застапени да плащатъ, бждете увѣрени, че нѣмаю е да подпишатъ. (Оживление) Това нещастие, което засегна длъжника, дойде да засегне индиректно и самия поржчитель, и, следователно, трѣбва да се дадатъ облекчения и на него, както се даватъ на длъжника.

Така че азъ предлагамъ да се прибави една нова алинея къмъ чл. 5 — ако почитаемото правителство се съгласи, може да се направи нѣкоя корекция въ нея — въ смисълъ: поржчителитѣ, които приематъ да обезпечатъ задълженията, по които тѣ сѣ поржчители, най-малко съ 40%, да могатъ да се ползватъ отъ облекченията по закона и тогазъ, когато длъжникътъ самъ не би предявилъ искъ за ползуване отъ закона предъ съответнитѣ институти, които се предвиждатъ. Съ това ще се внесе повече социална правда, а, ако щете, по отношение поддържането на кредита ще се отиде още една крачка напредъ.

Ето защо, като представителъ на търговското съсловие, което е доста засегнато, както сѣ и всичкитѣ други, азъ апелирамъ къмъ почитаемото правителство и къмъ почитаемото Народно събрание да се съгласятъ да облекчимъ участъта и на тѣзи поржчители, които иначе биха били жертва и плячка въ ръцетѣ на нѣкои спекуланти.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ Захари п. Захариевъ.

З. п. Захариевъ (з): Г. г. народни представители! Отъ правно гледище и отъ гледище на справедливостта, искането на г. проф. Петко Стояновъ и на другитѣ, които говориха досега, е основателно. Азъ, като членъ на комисията, повдигнахъ тамъ тоя въпросъ — искахъ да се ползватъ и поржчителитѣ отъ облекченията, които се даватъ на длъжниците; обаче, по съображенията, които се изнесоха отъ г. министъръ-председателя и отъ г. министра на правосъдието, това ми искане въ неговата цѣлостъ — подчертавамъ: въ неговата цѣлостъ — не бѣше възприето.

Ако вие не възприемете оная формула, която се дава отъ г. проф. Петко Стояновъ, азъ смѣтамъ, че най-малкото ще трѣбва да стане една корекция въ алинея втора на чл. 5. Отъ всички спорове, които водихме по тоя въпросъ въ комисията, азъ останахъ убеденъ, че ония поржчители, — както това се казва и въ втората алинея — които отговарятъ на условията на закона — земледѣлци-стопани, занаятчи, търговци. — ще се ползватъ отъ облекченията, които се даватъ на прямия длъжникъ; ще се ползватъ сѣщо така и тия поржчители, за които се говори въ глава десета — свободни професии, работници, чиновници, пензионери и т. н. Обаче така, както е редактирана втората алинея на чл. 5, това не се разбира ясно.

Ето защо, моля г. министра на правосъдието да даде по този въпрос такова обяснение, от което да се вижда, че със облекчения ще се ползват не само ония поръжители, които отговарят на условията на закона, но и поръжителите по глава десета от този закон.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Стойчо Мошанов.

С. Мошанов (д. сг): Г. г. народни представители! Когато българските длъжници облекчат дрехата, която вие сега имъ кроите като новогодишен подарък, ще се поогледат и ще си спомнят пословицата: „Премънилъ се Илия, погледналъ се — пакъ въ тия“. Както и да е, тѣхната съдба ние я решихме. Но азъ не мога да разбера мотивите, по които ще искаме със този законъ да увеличаваме броя на длъжници, които да търсятъ облекчение не по него, а по бъдещи закони, които неминуемо ще се наложатъ, следъ като гласуваме този законъ. Азъ нѣма да повтора нито едно отъ досега изказаните съображения по полза на поръжителите, обаче бихъ желалъ да ми отговори г. министърътъ на правосъдието какъ той ще съчетае съ правото и съ чувството на справедливостъ следния фактъ, който ще се създаде за тѣхъ.

Законътъ, който прати отъ поръжителя солидаренъ съдлъжникъ, създава му и правото на регресенъ искъ срещу длъжника. Това е възмездие, със което поръжителътъ се обезщетява срещу задължението да плати за смѣтка на длъжника. Какво ще стане сега? Тоя регресенъ искъ, тая връзка между поръжители и длъжника вие я скъсвате, вие я унищожавате.

А. Кантарджиевъ (д): Не е вѣрно.

С. Мошанов (д. сг): Моля Ви се, чакайте! Азъ искамъ да кажа: вие скъсвате прѣката връзка между длъжника и поръжителя. По тоя законъ, поръжителътъ ще плати цѣлия дългъ на длъжника, а нѣма да има право да упражни срещу него регресния си искъ за цѣлото това свое плащане.

А. Циганчевъ (з): Ще го има.

С. Мошанов (д. сг): Длъжникътъ се облекчава по тоя законъ: неговото задължение се разсрочва, даватъ му се известни облекчения. Срещу това вие давате на поръжителя облигации. Кой отъ васъ може да каже, че поръжителътъ може да осребри тѣзи облигации 100%?

П. Деневъ (р): Държавата ще каже това.

С. Мошанов (д. сг): Безспорно, не. Значи, независимо отъ това, че създавате за съдлъжника по-лошо положение отъ това на прямия длъжникъ, със тоя законъ вие още повече отегчавате неговото положение, като му отнемате правото, което досега всички закони със му давали: правото на регресенъ искъ за пълно удовлетворение за туй, което е платилъ за смѣтка на прямия длъжникъ.

Азъ хвърлямъ това предъ вашето съзнание, а вие правете, каквото съвѣстътъ ви диктува.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Иванъ Дуковъ.

И. Дуковъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Когато по чл. 1 се направи предложение да бѣде промѣнена датата 1 януарий 1931 г., г. министъръ-председателътъ не се съгласи, по мотивъ, че ще се увреди на кредита. Сега създаваме положение, при което на нѣкой запазенъ отъ задължения български гражданинъ ще се продаватъ имотите, защото е станалъ поръжител, ще го екзекутиратъ, ще го унищожатъ — ще унищожатъ единъ добъръ български гражданинъ въ полза на единъ банкирнинъ. Именно по такъвъ начинъ, мисля азъ, ще се убие кредитътъ въ България, защото, когато се узнае, че поръжителите ще плащатъ, тогава нѣма да има поръжители, нѣма да се намѣрятъ хора, които да поръжителиствуватъ дори за 1.000 л. Правителството, вмѣсто да гаси пожара, хвърля въ огъня слама.

Днесъ ние правимъ законъ за облекчение на длъжниците, но утре отъ цѣлото общество ще се повдигне въпросъ да се създаде законъ за облекчение на поръжители. Правителството не желае да се справи съ туй положение веднѣжъ завинаги. Трѣбваше г. Мошановъ да ликвидира със тоя въпросъ, а не всѣки день да се занимаваме съ закони за длъжниците. Преди 6 месеца имаме

единъ законъ, днесъ — другъ, утре ще бѣде трети. Ето съ такова законодателство още повече се убива кредитътъ въ страната.

При туй положение, азъ намирамъ, че трѣбва да се приеме предложението на г. Петко Стояновъ, което има за целъ да избѣгне длъжниците да бѣдатъ втори пътъ задължени къмъ поръжителите.

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Антонъ Кантарджиевъ.

А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Както при дебатите въ комисията по чл. 5, така и при дебатирането на този членъ тукъ въ пленума, всички излизатъ отъ една правилна предпоставка, но стигатъ до погрѣшно заключение. Всички казватъ: „Поръжителството е основата на кредита въ страната“ и заключаватъ: „Ако не дадемъ на поръжителите такива облекчения, каквито тѣ искатъ, вие убивате кредита“.

Ще позволимъ на мене да застана на едно по-друго становище по този въпросъ, и изхождайки отъ сѣщата предпоставка, отъ която изхождатъ ония, които поддържатъ тази теза, да дойда до друго заключение — че, ако се дадатъ тия облекчения, за които се пледира отъ оная страна (Сочи лѣвицата), ще стигнемъ до обратенъ резултатъ: до убиване на кредита.

Нека да си послужа съ примѣръ. Когато банкирътъ, билъ той Земледѣлска банка, популярна банка, частенъ лихваръ или частна банка, дава пари подъ лихва, било съ граждански, било съ търговски ефектъ, той държи смѣтка не само за solventността на самия платецъ, но и за solventността на поръжителите, и отпуска заеми съ огледъ именно на тая платежоспособностъ. И нееднократно вие сте имали случаи да чувате да се говори въ банките, че X или Y не се приема за поръжителъ затова, защото този, който дава парите, го счита за недостатъчно платежоспособенъ.

Ако вие поддържате тезата, че утре нѣма да се намѣри нѣкой, който да стане поръжителъ, понеже не се даватъ облекчения на поръжителите, съ сѣщата логика трѣбва да заключите че нѣма да се намѣри кредитно учреждение, частично или обществено, което утре би дало пари нѣкому, ако това кредитно учреждение разбере — а то ще разбере, ако законътъ мине така, какъто вие искате — че и поръжителите автоматически се ползватъ отъ тия облекчения.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Става въпросъ за ликвидирание на едно минало.

А. Кантарджиевъ (д): Г. докторе! Когато дойдете да приказвате по Вашата специалностъ — приказвайте; но сега слушайте, защото все ще научите нѣщо повече отъ това, което знаете.

Но, г. г. народни представители! Азъ не мога да разбера защо споримъ ние тукъ, както не можахъ да разбера защо спорихме и горе въ правосъдната комисия, цѣли 3 часа. Въ какво се състои сѣщността на спора? Кой е противъ облекченията на поръжителя по чл. 5, по който разискваме? Никой не е противъ. Води се само споръ за това, дали поръжителътъ автоматически трѣбва да се ползува отъ дадените облекчения на длъжника, или пъкъ тоя поръжителъ, отговарящъ на известни условия, каквито се искатъ и за длъжника по свой начинъ трѣбва да поиска тия облекчения.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Вчера друояче мислѣше. (Веселостъ)

А. Кантарджиевъ (д): Най-после, г-да, това съ различни разбирания; нѣма защо да се смѣте и да шумукаме, защото въ шракането на тия разбирания ще може да се добие една правилна догма. Първоначалниятъ текстъ на чл. 5 бѣше свършено другъ; обаче, следъ дебатите въ комисията, виждаме, че той се явява сега въ тоя видъ.

Но да се върна на първоначалната си мисълъ. Споредъ менъ, водимъ споръ само за едно понятие, или, по-скоро, споримъ за една процедура. Ако въ чл. 4 на тоя законопроектъ вие предвиждате едно постановление, по силата на което състоятелниятъ длъжникъ не може да се ползува отъ тоя законъ, питамъ ви азъ: по коя логика състоятелниятъ поръжителъ иска да го поставите въ по-благоприятни условия, отколкото състоятелниятъ длъжникъ?

М. Дочевъ (д. сг): Отколкото кредитора.

А. Кантарджиевъ (д): Да, отколкото кредитора. По силата на коя логика можете да направите това? Законътъ ви казва: съдътъ има дискреционната властъ да прецени

дали длъжникът X е състоятелен, и той няма да се ползува от закона, дали поръчителът X е състоятелен, и няма да се ползува от закона. И затова чл. 5 постановява: тогава, когато поръчителът отговаря на условията на чл. 5, може да поиска облекчения и ще получи. Даже нещо повече: ако такъв един поръчител не е от същата стопанска категория, от която е длъжникът, той пак може да получи облекчения. Ние наблюдаваме случаи, особено в селата, където на земеделска стопанин или на дребния занаятчия е станал поръчител един учител, един пенсионер, един фелдшер, един адвокат-партизанин — каквито сме ние повечето, поръчители на голъма част от нашите избиратели — и тоя поръчител може да получи облекчение, макар и да попада под оная категория, за която говори глава X от настоящия законопроект. За какво спорим тогава? Спорим за думата „автоматически“.

Вчера въ комисията азъ призехъ един много франпантен примѣръ — не искамъ да споменавамъ имена. Представяте си, че единъ отъ голѣмитъ софийски богаташи е поръчителъ на единъ селски стопанинъ за 50.000 л. Откъде нахѣде този човѣкъ, който има милионно състояние, а поръчителствува за 50.000 л., да не плати!

Е. Шидерски (з): Не можешъ да сравнявашъ положението на единъ софийски богаташъ съ положението на единъ селянинъ.

А. Кантарджиевъ (д): Не можешъ да ги разберешъ тия работи! (Глъчка)

Е. Шидерски (з): Азъ ги разбирамъ повече отъ Васъ. Само Вие ги разбирате! Вземете си думата назадъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Кантарджиевъ (д): Моля Ви се, вземамъ си думата назадъ. Тѣмо това пледирамъ, за което говори моятъ добъръ приятелъ г. Шидерски. — Ако въ едно село единъ земеделецъ-стопанинъ е длъжникъ, а другъ земеделецъ-стопанинъ му е поръчителъ, какъ можете вие да постановите, че той няма да се ползува съ облекчение? И той ще се ползува, само че не автоматически, а ще трѣбва да подаде една молба: азъ, поръчителътъ Едрю Шидерски, се присъединявамъ къмъ молбата на моя длъжникъ и, понеже отговарямъ на условията, искамъ да се ползувамъ отъ облекчения по закона. За това няма споръ. Ако единъ поръчителъ, вънъ отъ категорията на земеделска стопанинъ, вънъ отъ категорията на търговеца или занаятчията, поиска да се ползува отъ закона, билъ той пенсионеръ, учителъ или съ друго занаятие, за каквото говори глава X, той получава същите облекчения, каквито получава и неговиятъ прѣмъ длъжникъ. Споримъ, следователно, за понятието „автоматически“. И азъ не мога да разбера, защо трѣбва да бранимъ интереситъ на тия, за които трѣбва да се грижимъ най-малко — тия, които сж състоятелни. За тѣхъ е спорътъ — тѣ да платятъ. Стопанскитъ съсловия — онова, което е основата на нашия народъ, основата на нашата държава, ще получи облекчение.

Всѣки, който поддържа, че по тоя законопроектъ поръчителътъ не получава облекчение, той върши една долна демагогия, той върши едно нехубаво дѣло, той иска да провали целитъ на единъ законъ, който ще изиграе една спасителна роля за България.

Н. Алексиевъ (з): Значи, първитъ облекчителни закони, които се прокараха, бѣха демагогия! Може ли това да се поддържа?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да! Има предложение отъ г. Кантарджиевъ за прекратяване на дебатитъ.

Отъ лѣвицата: А-а-а!

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Срамота е, следъ като той се изказа, да прави предложение за прекращение на дебатитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Групитъ изказаха ли се?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Азъ заявявамъ, че не съмъ говорилъ отъ името на нашата група.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има да говорятъ г. Захариевъ, г. Чешмеджиевъ, г. Кулевъ . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нека говорятъ. Азъ не желая да се прекратяватъ дебатитъ. Азъ желая всички да се изкажатъ. Само бихъ молилъ да говорятъ по предмета и по-кѣсичко.

Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Кой има думата?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Кулевъ! Азъ знамъ кога Ви е редътъ. Оставете ме да ликвидирамъ съ предложението на г. Кантарджиевъ за прекратяване на дебатитъ. Азъ знамъ моята длъжностъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Записани сж 4-5 души, нека да се изкажатъ. Няма защо да прекратяваме дебатитъ. Азъ моля г. Кантарджиевъ да оттегли предложението си.

А. Кантарджиевъ (д): Оттеглямъ го.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю п. Цвѣтковъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Г. г. народни представители! Слушахъ разискванията въ комисията и горе-долу съмъ въ течение на въпроса. Смѣтамъ, че този членъ претърпѣ известни измѣнения, като се бутна работата малко по-напредъ, благодарение на пренията, които станаха по тази материя. Азъ намирамъ, че сегашното положение би трѣбвало да не остава до тукъ, а би трѣбвало да отиде още малко по-напредъ. Моля г. министъръ-председателя и г. министра на правосъдието да се съгласятъ съ една нова редакция на чл. 5 по следнитъ съображения.

Преди всичко, поръчителството престава, когато се погаси главниятъ дългъ. Съ факта, че ние създаваме една законна суброгация, когато цѣлиятъ дългъ го прехвърляме отъ кредитора къмъ погасителната каса, и кредиторътъ е получилъ облигации, азъ смѣтамъ, че съ това негово право се погасява неговото вземане, и ние няма защо да създаваме сега второ право: следъ като е получилъ тѣзи облигации да отива да ги дава на поръчителитъ и да предявява къмъ тѣхъ искъ. Шомъ единъ пътъ смѣтаме, че тѣзи облигации сж гарантирани отъ държавата и ограничаваме обсега на закона, за да можемъ да гарантираме една по-голѣма цена на тѣзи облигации, смѣтамъ, че няма защо да създаваме на кредитора едно второ право, което не съществува досега.

Другъ единъ въпросъ, който вълнува моето правно съзнание, е следниятъ. Поръчителътъ, както се каза отъ г. Мушанова, има право на регресенъ искъ. Това негово право не може по никой начинъ да бѣде нахвърлено. И затова, когато даваме право на кредитора да предаде облигации на поръчителя и да иска отъ него да изпълни задължението — когато дългътъ е вънъ популярнитъ банки и къмъ Земледѣлската банка, нѣмаме облигации — въ този случай, когато на длъжника е дадена една разсрочка и е унищожено правото на кредитора да търси своето вземане, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се даде една гаранция за регресния искъ на поръчителя. Тѣзи две положения азъ моля да се иматъ предъ видъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Захариевъ.

Н. Захариевъ (з): Г. г. народни представители! Следъ като повечето отъ г. г. народнитъ представители се изказаха по текста на чл. 5, който, съ измѣненята му въ комисията, създава същото отегчаващо положение, както и първоначалниятъ текстъ, азъ искамъ да се спра на два главни факта.

Въ нашата страна имаме двойно повече поръчители, отколкото длъжници, защото на всѣка полица, издадена на Земледѣлската банка, на частни лица или на популярни банки, на всѣка полица, която циркулира въ нашия стопански, икономически и финансовъ животъ, винаги фигуриратъ единъ или нѣколко платци, но обезателно двама или трима поръчители. Това е единъ фактъ.

Втори фактъ. Съ този законъ, поне тѣй, както ни се предлага отъ почитаемото правителство, се цели да се заздравятъ ония банкови институти, ония кредитни групи, които участвуватъ въ кредита на страната. Съ други думи ние, не искайки да убиваме този кредитъ, целимъ заздравяването на тѣзи кредитни институти. Кажете ми, г. г. народни представители, има ли по-голѣма кредитна единица отъ поръчителя? Поръчителътъ е, който движи кредита въ страната.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Право е.

Н. Захариевъ (з): Поржчителът е, който се явява предъ банковата група, предъ частното лице да гарантира. Той е единствената гаранция за ония срѣдства, за ония суми, за ония пари, които се дължатъ. И ако ние съ единъ законъ, искайки да облекчимъ дължника, оставимъ онеправданъ поржчителя, ние извършваме най-големия атенатъ противъ тази кредитна единица, наречена поржчителъ.

И заради туй азъ моля почитаемото народно представителство, да се съгласи съ предложението на г. Стоянова, първо, за да запазимъ повече отъ 1 и половина милиона поржцителъ и, второ, за да заздравимъ тая кредитна единица, да не я заричае отъ днесъ нататъкъ никога и никъде подписъ да не слага, но да участвува въ кредита на страната, като поржчителствува на тия дължници, които въ бъдеще ще ставатъ такива. Ако ние смѣтаме, че отъ днесъ нататъкъ нѣма да има дължници и, естествено, нѣма да има поржцителъ, ние се самозалѣгаме. Затуй, г. г. народни представители и г. г. министри, азъ ви моля да се премахнатъ тѣзи постановления, които сѣ въ тежестъ на поржчителитъ; да ги освободимъ, да ги насърдимъ, да ги покровителствуваме, защото тѣ ще сѣ необходими за утрешния здравъ кредитъ въ страната.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Григоръ Чешмеджиевъ.

Г. Чешмеджиевъ (с.д): Г. г. народни представители! Въпросътъ е доста разясненъ. При все това има още нѣщо, което може да се каже, вънъ отъ всички тия съображения, които се изнесоха тукъ, за да се защити една теза. А тя е, че не бива да поставяме въ по-тежко положение поржчителя, отколкото е поставенъ по силата на закона и самиятъ дължникъ.

Искамъ да напомня на Народното събрание, че въ единъ аналогиченъ случай преди 4 години, струва ми се, когато се гласуваше законътъ за лихвоимството, тукъ въ Народното събрание, по този въпросъ направи своя дебютъ министърътъ на Сговора г. Кънчо Милановъ. Той, па и цѣлиятъ кабинетъ, поддържаше сѣмниятъ този възгледъ, който днесъ се поддържа отъ министъръ Качаковъ, министъръ Мушановъ и цѣлиятъ кабинетъ и една голѣма група народни представители отъ болшинството.

Г. г. народни представители! Наведоха се сѣмнитъ тѣзи аргументи, които се навеждатъ и днесъ тукъ, отъ тази страна. (Сочи лѣвицата) Навеждаше ги г. Мушановъ, навеждаха ги земеделцитъ.

Х. Статевъ (д.сг.Ц): Той не чува сега.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ зная. Слушамъ.

Г. Чешмеджиевъ (с.д): Навеждаха ги всички. И отъ оная страна ни се казваше: „Г-да! Кредитътъ е заплашенъ, банцитъ ще фалиратъ, гишетата ще се затворятъ“. Когато ние изтъквахме тѣзи аргументи, една голѣма частъ отъ болшинството тогава се разклати. На първо мѣсто се разклати г. Михаилъ Маджаровъ и редица други депутати, които погледнаха на въпроса отъ човѣшко гледище. Не е въпросъ, казаха тѣ, тукъ за нашата юридическа метафизика; дайте една човѣшка база, да погледнемъ на въпроса човѣшки. Какъ смѣемъ ние, като Народното събрание, когато ще даваме облекчение на дължниците — тѣзи, които сѣ яли паритъ, да ги поставимъ по-леко, отколкото тѣзи, които сѣ подписали и сѣ само свидетелствували на яденето на тѣзи пари? Ето тоя човѣшки аргументъ тогава повлия въ Народното събрание. И днесъ трѣбва да повлия този аргументъ. Какво сме седнали ние да насърчаваме тая отвратителна безнравственостъ и да създаваме аргументации, споредъ които въ името на кредита да покровителствуваме дължниците, които, така да се каже, право или криво, сѣ участвували въ консумирането на тѣзи пари, а да накараме хората, които само сѣ наблюдавали това, да ги плащатъ? Много ясно е това.

И тогава по сѣмния тоя въпросъ ние казахме: нѣма да пострада кредитътъ, нѣма да се затворятъ гишетата. И, слава Богу, не се затвориша гишетата, слава Богу, банцитъ сѣ продължаватъ. Това се прие. И министъръ Лячевъ, като ръководящъ болшинството, стана и каза: „Г-да! Приемамъ предложението“. Спомня ли си днесъ г. Мушановъ оня моментъ, за да стане и да каже: „Г-да! Приемамъ предложението“? Недейте Вие, г. министъръ-председателю, гледа така леко на този въпросъ, защото много право се навеждатъ тѣзи аргументи не само отъ човѣшко гледище, но и отъ юридическо гледище. А тѣ сѣ тѣзи, които наведе г. Стойчо Мухановъ за регресния искъ; тѣ сѣ тѣзи, които се наведоха и отъ редица други — отъ проф. Петко Стоя-

новъ, отъ Никола Захариевъ. Тѣзи аргументи заслужаватъ да бждатъ обсъдени даже и отъ гледище на кредита. Смѣтате ли вие, че занаятъ ще се намѣрятъ балами, които да подписватъ вече за хатъръ — подпиши, за да станемъ двама? Смѣтате ли, че вие нѣма да затворите по-скоро гишетата на Земеделската банка, на популярнитъ банки и на всички кредитни институти, когато убиете идеята за поржчителя?

Ето защо азъ смѣтамъ, че отъ гледище на справедливостъ, на човѣщина и отъ по-разумни съображения на кредитъ, а не отъ тия съображения, които ръководятъ васъ, съображения егоистично-банкерски, ние ще трѣбва да гласуваме за онова предложение — азъ не зная кой го е направилъ — което предвижда поржчителитъ автоматично да следва съдбата на дължника.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д.сг.Ц): Г. г. народни представители! За разяснение на въпроса, който ни занимава и който, трѣбва да признаемъ, е единъ отъ сѣмственитъ въпроси, съ които се занимава законопроектътъ, позволете ми да кажа нѣколко думи.

Преди всичко трѣбва да обърнемъ вашето внимание върху едно сѣмствено обстоятелство. Въ алинея първа на чл. 5 се говори за две категории лица. Трѣбва да ги разграничимъ, за да можемъ да вземемъ правилно решение.

Първо, говори се за поржчителитъ. Поржчителитъ сѣ една точно опредѣлена правна категория лица. Не може да има съмнение, кой е поржчителъ. Но освенъ за поржцителъ въ тоя членъ се говори и за солидарно създадени лица. Тѣ сѣ, г. г. народни представители, една друга категория, въ която безспорно попадатъ и поржчителитъ, но въ която влизатъ и други лица, които трѣбва да се разграничатъ отъ поржчителитъ. Солидарно създадени може да има по силата на единъ договоръ. Напр., две лица сключватъ единъ заемъ, ставатъ дължници, раздѣлятъ си паритъ и подписватъ договоръ като солидарно създадени дължници. Въ тоя случай и двамата получаватъ сумата по договора и си я раздѣлятъ помежду си. Може да имаме солидарно създадени отъ едно деяние — напр., отъ едно престѣпление или полупрестѣпление. Както знаете, въ случай на едно престѣпление или полупрестѣпление, има солидарна създаденостъ на нѣколко лица и това сѣ именно вториятъ видъ лица, които попадатъ подъ категорията солидарни създадени.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Всички търговски поржчителства.

Д-ръ Т. Кулевъ (д.сг.Ц): Моля, моля. Щомъ търговскитъ поржчителства сѣ направени въ форма на прѣко създадени, поржчителитъ сѣ дължници.

Явно е, г-да, че дветъ категории лица не могатъ да се третираатъ еднакво. Положението на поржчителя, както ще се постарая да ви докажа следъ малко, е свършено друго отъ положението на другия видъ солидарни създадени.

М. Дочевъ (д.сг.): И поржчителътъ може да бжде солидаренъ дължникъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д.сг.Ц): Той е солидаренъ дължникъ поради поржчителството. Другитъ лица сѣ отъ друга категория. Тѣй че, като изключимъ отъ солидарнитъ създадени поржчителитъ, които сѣ една строго опредѣлена категория, за всички други прѣки солидарни създадени ще остане да важи постановлението на закона. Всѣки дължникъ ще урежда положението си съгласно наредбитъ на закона. Ако го лови законътъ, ще се ползува отъ облагоитъ; ако не го лови законътъ, нѣма да се ползува отъ облагоитъ.

За поржчителитъ, г. г. народни представители, ще кажа, че трѣбва да измѣнимъ предложената редакция на чл. 5, защото тя противоречи и на правното чувство, и на действащото законодателство, и на чувството на справедливостъ. А пъкъ излишно е да ви напомнямъ, че ние не трѣбва да създаваме такива закони, които да възбуждатъ смутъ и протестъ въ правното съзнание на народа и да създаватъ впечатление, че се върши социална несправедливостъ.

Поставя се въпросътъ: въ какво се заключава несправедливото третиране на поржчителитъ отъ страна на закона, който разглеждаме? Забележете, азъ говоря само за поржчителитъ, не за другитъ солидарни създадени.

М. Дочевъ (д.сг.): Солидарни и несолидарни.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Но само за поржчителитъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Граждански поржчителства.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Да.

Министър-председател Н. Мушановъ: И търговски.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): И търговски. Изобщо, поржчителство по записъ, по договоръ и пр.

Министър-председател Н. Мушановъ: Солидарно отговоренъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Безспорно.

Г. г. народни представители! Правното положение и социално-стопанската роля на поржчителя ни диктуватъ да бждемъ къмъ него въ случая внимателни. Тукъ се изтъкна единъ единственъ аргументъ, по който трѣбва да се изключатъ поржчителитъ, или по който трѣбва да се прокара тая наредба на алинея първа отъ чл. 5. — Това бѣ състоятелността на поржчителя. Срещу този аргументъ азъ трѣбва да ви обърна внимание върху обстоятелството, че обикновено за поржчители се търсятъ само състоятелни хора, защото само състоятелниятъ поржчитель може да представлява гаранция за кредитора и само той може да изпълни полезно оная стопанска роля, каквато поржчителството играе въ системата на днешния кредитъ. Това не може да бжде аргументъ, за да влошаваме положението на поржчителя.

Въ що се състои, прочее, несправедливостта въ третирането на поржчителя? Тя се заключава въ това, че законътъ иска да стовари тежеститъ и несгодитъ, които създава за кредитора, върху здравата глава на поржчителя. А, споредъ мене, кредиторътъ трѣбва да понесе онова неблагоприятно положение, въ което го поставя законътъ, въ което го поставя законодателътъ, по силата на известни голѣми национални държавно-стопански съображения. Той е, който е сключилъ сдѣлката, преди всичко съ целъ да печели. Кредиторътъ, когато е давалъ заемъ, е направилъ това срещу заплащане на неговата услуга; той отъ това си създава доходъ, той сключва за себе си доходна сдѣлка.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Той носи рискъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): А кажете ми, какъвъ доходъ за себе си създава поржчителитъ? Той върши една социално-стопанска необходима роля въ системата на днешния кредитъ. Той става поржчитель само съ целъ да създаде кредитъ на единъ човѣкъ, за да даде възможностъ на тая човѣкъ да поддържа или да развие стопанството си, той върши едно морално, човѣшко и при това стопанско полезно дѣло безвъзмездно за себе си. Е, кажете ми сега вашето правно чувство нѣма ли да се възмути и да протестира, ако се позволи, щото облигациитъ, които кредиторътъ ще получи отъ погасителната каса — облигации, гарантирани въ всѣки случай отъ държавата — да се предадатъ на поржчителя, който отъ тая сдѣлка абсолютно никаква полза не е ималъ, за да се запази кредиторътъ отъ каквато и да било загуба въ връзка съ тия облигации? Какъ може нашето правно чувство и чувството на справедливостъ да ни позволятъ да постѣпиме по този начинъ въ случая? Азъ смѣтамъ, че макаръ въ случая да може да има нѣкаква загуба за кредитора отъ това, че той ще получи известно число облигации отъ погасителната каса срещу ликвидирания дългъ на длъжника му, тѣзи облигации трѣбва да си останатъ въ неговитъ ръце, тъй като, — както това много правилно се изтъкна отъ единъ колега — че съ получаване на облигациитъ трѣбва да се считатъ ликвидирани задълженията на длъжника и поржчителя къмъ по-ранния кредиторъ. При това, правенъ принципъ, прокаранъ въ закона за задълженията и договоритъ, е, че поржчителството следва въ всички случаи сдѣбата на главното задължение. Вие не можете да поставите поржчителя въ по-тежко положение отъ длъжника, за когото той е поржчителствувалъ по чисто морални съображения. (Глъчка всрѣдъ мнозинството)

Нѣкой отъ мнозинството: Стига бе! Лекции ли ще четешъ?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Ето, г. г. народни представители, най-важниятъ аргументъ, който ме кара да апелирамъ къмъ васъ да не санкционирате съ гласа си тая несправедливостъ, която се съдържа въ наредбата на чл. 5. Вѣрно е, че алинея втора на чл. 5 казва, че ако поржчи-

тельтъ отговаря на условията въ тоя законъ, той може да се възползува отъ същото облекчение, отъ което се ползува и длъжникътъ. Но, г. г. народни представители, нѣма защо да отдѣляме само една частъ отъ поржчителитъ. Ние ще злопоставимъ най-важната частъ отъ поржчителитъ — състоятелнитъ поржчители. — А днесъ нито една банка, нито единъ кредиторъ, който иска да си гарантира събирането на заема, не приема батакчия за поржчитель, а търси и изисква за такъвъ състоятелно лице. А съ наредбата на чл. 5 нѣма ли да убиемъ желанието у състоятелнитъ лица да ставатъ поржчители и по този начинъ да нанесемъ голѣмъ ударъ върху кредита? Поради всички изложени съображения, азъ смѣтамъ, че този членъ не може да бжде приетъ въ тази форма.

Председателствуващъ Н. Шоповъ Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Ще моля да се продължи заседанието до 24 ч.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. министър-председателя, да се продължи заседанието до 24 ч., моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министър-председателъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Въ комисията по тоя членъ станаха много обширни разисквания, изчерпателни аргументи се дадоха отъ вси страни. Всички народни представители, които присѣствуваха тамъ, ще знаятъ навѣрно тезитъ, които се защитаваха. (Глъчка) Г-да! При тази глъчка и шумъ, не ми е възможно да говоря, понеже гласътъ ми е малко падналъ. Моля да ме извините — най-сетне на всѣки може да се случи това — запазете малко повече тишина.

Въпросътъ, който се разисква, е сериозенъ, и азъ съмъ особено доволенъ, че представители на всички парламентарни групи отъ опозицията взеха думата и се изказаха. Азъ винаги съмъ поддържалъ, че на тоя законъ нѣма да му дадемъ голѣма трайностъ и голѣма сериозностъ, ако ние го създадемъ въ постояннитъ наши парламентарни бури; напротивъ, за да стане такъвъ, ние трѣбва да го разискваме съ спокойствие. Може да има различни принципиални гледища по него, обаче всички трѣбва да имаме отговорността за неговата сериозностъ и да го наредимъ такъвъ, че да бжде най-полезенъ въ неговитъ рамки.

Въ този членъ се третира положението на поржчителитъ. Като слушахъ дебатитъ въ комисията и сега тукъ, азъ се питамъ: дали ние, които сме тукъ — правителството и болшинството — сме загубили и правната си свѣстъ, и чувството на справедливостъ, каквито трѣбва да обладава една нормална човѣшка душа? За себе си, азъ се питамъ: нима азъ, юристъ, който съмъ по-старъ може-би отъ онѣзи, които говориха, съмъ изгубилъ понятието за естеството на поржчителството и съмъ изпадналъ въ единъ новъ свѣтъ съ свършено нови разбирания?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Новъ свѣтъ се създава.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ искамъ по тия въпроси, г-да, хладнокръвно да се изслушаме, както азъ слушахъ всички.

Думата е за поржчителството. Принципъ е, че поржчительтъ трѣбва да плати дълга, ако длъжникътъ не е въ състояние да го плати. Вѣрно е, че има случаи въ миналото, поржчители да сж изпадали въ тежко положение. Знаете колко невинни, почтени хора пострадаха отъ поржчителство, защото плащаха дълговетъ на недобросъвестни длъжници. Следователно, поржчителитъ заслужаватъ всичкитъ ни симпатии. Много почтени хора има, които се разориха, като платиха като поржчители. Но това бѣше въ най-нормални, въ най-благодатни години. Естеството на задълженията е такова, че като си поржчитель, трѣбва да платишъ, ако длъжникътъ не плати. Ама казва се: поржчители ставатъ по приятелство, по роднинство, или защото билъ балама, или защото билъ много уменъ и ученъ! Който си е сложилъ подписа като поржчитель, ще плаща, особено, г-да, при солидарното поржчителство, което значи еднаквостъ въ плащането.

Нѣкой отъ лѣвицата: Ама и длъжникътъ си е сложилъ подписа.

Министър-председател Н. Мушанов: Длъжникът си е сложил подписа, обаче кредиторът е дал пари, защото вижда, че поръчителът, който си е сложил подписа, е по-състоятелен от длъжника. Може ли да се оспорва това?

Н. Кемилев (д. сг. Ц): Защо ще запазите кредитора, а мене, като поръчител, утре ще направите длъжник?

Ц. Пупешков (д. сг.): Въпросът е, че така, както е съставен законопроектът, той засяга половината от длъжниците, защото утре и поръчителът ще станат длъжници.

Председателствуващ Н. Шопов: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Чакайте, азъ разсъждавам още; недейте ме преваря. Ще дойда и до този въпрос. — Значи върху туй нѣмаме споръ — че въ богатият години много почтени, сериозни хора често пѣти сѣ плащали само затуй, защото сѣ поръчителствували. И тогава нѣмаше викъ — азъ поне не съмъ чулъ — отъ нѣкой правистъ да протестира, нито пъкъ честнитѣ, почтенитѣ и достойнитѣ хора сѣ смѣтали че акс правниятъ редъ е такъвъ — че поръчителътъ трѣбва да плати — ще се породи нѣкакво негодувание въ страната.

Нѣкой отъ лѣвицата: Тогава не сме се занимавали съ такъвъ законъ

Министър-председател Н. Мушанов: Не сме се занимавали и никога не сме казвали, че ще трѣбва да съжаляимъ поръчителитѣ, каквито имаше стотици, които плащаха за недобросъвестни длъжници.

Тѣй че, г-да, върху това всички сме наясно. И азъ сѣщо оплаквамъ поръчителя. И не отъ нѣкаква жестокостъ, или, ако щете, отъ липса на съображения за справедливостъ, азъ поддържамъ една теза, която виждамъ, че доста хора оспорватъ. И сега върху тая теза ще искамъ да кажа мнението си.

Нито отъ капризъ, нито отъ жестокосърдечие, нито отъ лекота сме създали този чл. 5, нито пъкъ въпросътъ не билъ обсъденъ отъ всички страни сериозно, както уважаемитѣ господа, които защищаваха другата теза, си даваха трудъ да докажатъ. Нека да се разберемъ, г-да. Какво цели настоящиятъ законъ? Той не дава милостъ на никой длъжникъ. Правната му база не е да раздава милостъ; правната му база е: съ огледъ на имотното състояние на длъжника днесъ, да уреди дълговетъ му и отношенията му спрямо кредитора.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Не е тая базата.

Министър-председател Н. Мушанов: Моля, г-да, недейте ме прекъсва. Достоуважаемиятъ г. Думановъ каза, че този законъ раздава милостъ, опрощава дългове; следователно, поръчителството, което следва винаги сѣдбата на дълга, ще трѣбва автоматически да се ползува отъ облекчения. Г-да! Нѣма опрощаване на дългове и раздаване на милостъ.

Д-ръ Т. Кулев (д. сг. Ц): Въ закона има уреждане на дългове въ полза на едни и въ вреда на други.

Министър-председател Н. Мушанов: Моля Ви се, г. докторе, азъ слушахъ. Изслушайте и моитѣ аргументи. Може-би съмъ най-неправиятъ. Ако азъ остана самъ съ това схващане, действително трѣбва да съмъ единствениятъ въртоглавъ въ тази страна, за да го поддържамъ! (Смѣхъ и оживление)

Г. г. народни представители! Какво е положението днесъ на длъжника, когото искаме да облекчимъ? Съ нормитѣ, които предвиждаме, казваме, че длъжникътъ, вследствие на стопанскитѣ условия, е изпадналъ въ такова положение, че той трѣбва да получи облекчения, защото иначе, ако го оставимъ на естествения ходъ на нѣщата и на нормалния правотъ редъ — да се удовлетвори вземането на кредитора срещу длъжника — никой кредиторъ не би получилъ повече отъ туй, което днесъ е останало на длъжника, а нѣкой казватъ, че и това, което днесъ искаме да дадемъ на кредитора, нѣма да го получи. Значи ние разрешаваме въпроса за задълженията съ огледъ на едно фактическо положение. Питамъ, г-да: ако е такова фактическото положение, всѣки единъ длъжникъ ще плати ли задълженията си по силата на правнитѣ норми въ страната? Ако длъжникътъ не може да плати, защото не може да плати, ще плати ли поръчителътъ? Отговорете си, г-да, всички, които сте хора на правото и справедливостта.

Н. Кемилев (д. сг. Ц): Защо правите този законъ?

Министър-председател Н. Мушанов: Ще Ви кажа. Оставете ме логически да си дамъ аргументитѣ. (Глъчка)

Председателствуващ Н. Шопов: (Звъни) Моля ви се, г-да.

Министър-председател Н. Мушанов: Създаваме този законъ, защото социалното и стопанското положение на страната диктува въпросътъ за задълженията да се реши по законодателенъ редъ, за да се постави край на едно състояние, което смущава, което деморализира, като смѣтаме, че съ всички тия норми, които предвиждаме, ще го уредимъ, за да създадемъ новъ тласкъ и довѣрие въ страната, да достигнемъ единъ новъ редъ. Заради туй създаваме тоя законъ — това е основанието.

Г-да! Ако не бихме създали този законъ, положението на поръчителя щѣше да е туй, което ви говоря, защото щѣше да понесе тежеститѣ спрямо кредитора, безъ да може да потърси удовлетворение отъ длъжника, поради лошото имотно състояние, въ което се намира длъжникътъ. Казва ли нѣщо повече законътъ, който ви се представя, ако самиятъ поръчител е въ сѣщото положение, въ което е длъжникътъ? Не. Законътъ иска да се гарантира бедниятъ, имотното състояние на когото е такова, че не му дава възможностъ да плаща и му дава облекчение. И по-нататкъ се казва: и вие, г. г. поръчители, които, поради сѣщата стопанска конюнктура, сте изпаднали въ сѣщото положение, ще получите облекчение, ще следвате сѣдбата на бедния длъжникъ. Следователно приравняване сѣдбата на длъжника и сѣдбата на поръчителя има, когато тѣ сѣ бедни — това е принципътъ на закона. Кой отъ васъ ще ми каже, че азъ съмъ несправедливъ, когато днесъ искамъ да защити единъ беденъ кредиторъ предъ богатъ поръчителъ? Нима вашата съвестъ и вашето чувство на справедливостъ позволява да кажете на богатъ поръчителъ: „недей плаща“, когато кредиторътъ е сиромашъ?

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Тѣкмо обратното.

Председателствуващ Н. Шопов: Моля, г. Димитровъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Азъ моля, г-да, по-сериозно да обмислите въпроса, тѣй както той е сложенъ, и тогава да давате вашитѣ обяснения.

Нѣкой отъ лѣвицата: Вие вземате крайноститѣ.

Председателствуващ Н. Шопов: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Г-да? Азъ искамъ да обоснова нашето разбиране, за да нѣмаме упоѣка, че не сме гледали нито правнитѣ норми, нито че сме се ръководили отъ чувството на справедливостъ. Азъ искамъ върху този въпросъ да помислятъ всички.

Не можахъ да разбера ония господа, които говориха — г. Захариевъ и други — и които много право смѣтатъ, че днесъ поръчителството е единъ отъ факторитѣ на кредитъ, че ако нѣмаше поръчителство, много кредити не биха се дали, следователно, не би се подпомогнало нито производството, нито стопанскитѣ подеми. Поръчителството е сила; чрезъ него нѣколко хора даватъ на слабия стопанинъ гаранция, за да може да си служи съ кредита. Следователно, поръчителството е една институция, която трѣбва да пазимъ. Но, г-да, докато азъ ржкоплѣскамъ на всички тѣзи, които така схващатъ ролята на поръчителството, изведнѣжъ работитѣ, по една чудноватостъ, се обръщатъ, и тѣ казватъ: „Ами вие съ законъ унищожавате институцията на поръчителството“. — Защо? — Защото, казватъ, солидарниятъ поръчителъ ще плаща, когато длъжникътъ е несъстоятеленъ. Ами че при туй положение, което ще е отъ днесъ нататкъ, ние трѣбва да вътлпимъ въ главата на всѣкиго, че, щомъ като си сложи подписа, ще плаща. (Възражения отъ лѣвицата)

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Но и ще се ползува съ право на облекчение.

Председателствуващ Н. Шопов: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Оставете ме, г-да, да разсъждавамъ!

Г-да! Действително деморализация би било, ако отсега нататкъ всѣки кредиторъ, отъ чийто кредитъ имаме

нужда, разбере, че може да се създават закони, които да унищожават поръчителството, че той никога няма гаранция за вземанията си. (Възразения отъ лъвицата) Азъ, г. г. прависти, ще искамъ да помислите върху тѣзи въпроси, когато възразявате. Позволете и азъ да разбирамъ нѣщо отъ правото.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Това е софистика.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Има работи, които не могатъ току тъй да се отричатъ, и азъ ги поставямъ на разбирането и съвѣстата на всички ви. Азъ не влагамъ лична амбиция тукъ. Ако тъй съмъ се поизмори-рилъ и поизпотилъ, то не е отъ лична амбиция, а защото искамъ да поставимъ въпроситъ, които повдига законътъ, най-правилно и да ги разрешимъ. Нито власт, нито лична амбиция не ме интересуватъ въ тая работа — увѣрявамъ ви най-почтено.

Да продължа. Та, г-да, азъ съмъ съгласенъ съ всички ви, че поръчителството е институция, която ще трѣбва да пазимъ, особено ние въ България, където самъ члвѣкъ не може да получи кредитъ, ами трѣбва да му гарантиратъ нѣколко души, за да го получи. Трѣбва да гледаме въ бѣдеше да не се покрусѣ институтътъ на поръчителството, кредиторътъ въ бѣдеше да се бои да дава кредитъ, защото поръчителътъ може да не отговаря. А особено това е важно за солидарнитъ задължения, за които говорѣше г. Кулевъ. Можете ли да ми кажете вие отъ днесъ нататъкъ какъ ще поддържате търговския кредитъ по мѣнителници съ авалъ, по които всѣки подписалъ трѣбва да плати цѣлото задължение? Ако има нѣщо, което прави впечатление въ чужбина, което накрънява кредита ни — нека ви кажа най-откровенно — то е похабяването, което се направи на института на поръчителството. Какъ ще създадете утре търговски кредитъ, като знаете естеството на полицата и андосирането?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Тамъ нѣма поръчителство.

Председателствуващъ Н. Шоповъ (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Търговскитъ ефекти минаватъ отъ рѣка на рѣка, като пари. Похабяването на поръчителството, както казахъ, е най-главниятъ ударъ върху търговския ни кредитъ въ чужбина, защото тая верига отъ задължения, която се създава съ подписитъ на едного, на втори, на трети на гърба на полицитъ и мѣнителницитъ, това е поръчителство. Всѣки единъ знае, че въ тази верига всички, които сж подписали, сж солидарно отговорни единъ спрямо други, и всѣки единъ трѣбва да плаща — ако може да плаща. И вие, уважаеми г. г. оратори, които взехте думата, ми казвате днесъ, че ще служимъ на кредита, ако унищожимъ поръчителството въ търговскитъ ефекти!

Министъръ С. Стефановъ: И въ реесконтата.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И въ реесконтата е сѣщото. Вториятъ подписъ, който непременно трѣбва да сложишъ, създава солидарна отговорностъ.

Г-да! Помислете сериозно върху въпроситъ, и тогава действайте!

С. Митковъ (з): Нали законътъ се създава за облекчение на тѣзи длъжници, които досега сж заборчѣли, а за въ бѣдеше си остава положението, което съществува?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Уважаемиятъ г. Фархи взема следната хипотеза: „Ако, казва, длъжникътъ не ще да се ползува отъ закона, бидейки беденъ, тогава какво ще бѣде положението на поръчителя му? Тогава той ще трѣбва да плаща всичкия дългъ“. Г-да! Този въпросъ е уреденъ. Поръчителътъ, като прѣко и косвено задълженъ, има правото сѣщо да сезира сѣда, защото всѣки може да покаже въ своето искане прѣкиятъ си дългъ, а сѣщо и поръчителствата, които има, може да ги покаже като дългъ. Следователно, всѣки поръчителъ, като длъжникъ, може да поиска облекчение и, ако го заслужава, съ огледъ на стопанското му положение, ще го получи.

Х. Фархи (д. сг.): Мисълта ми е друга: да не докарваме поръчителя до положението на длъжникъ, който

трѣбва да иска да се ползува отъ закона, защото това ще влияе върху кредита на поръчителя. Ако азъ — да взема за примѣръ себе си — бихъ билъ поръчителъ на нѣкого и трѣбва да плаща за длъжника, който е пропалналъ и не иска да използва закона, ще бѣде необходимо азъ да го използвамъ. А това ще повлияе върху моя кредитъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Тукъ е въпросътъ за регреснитъ искове, по които азъ ще дойда да разгледамъ аргументитъ на г. Сотйчо Мошановъ. Като дойдемъ на този въпросъ, тогава ще си поприказваме, за да видимъ, дали съмъ си загубилъ азъ правнитъ понятия на тази възраст! (Възразения отъ лъвицата)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ ще дойда и до другия модалитетъ.

Г. г. народни представители! Всичкиятъ въпросъ се свежда къмъ туй: народното представителство, по своитъ правни разбирания, по чувството си на справедливостъ, приема ли, че ще трѣбва да плати бедниятъ кредиторъ, а да не плати богатиятъ поръчителъ? Това е всичкото. (Възразения отъ лъвицата)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да!

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): А богатъ кредиторъ и беденъ поръчителъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще се обяснимъ. Азъ виждамъ кжде е цѣлата работа.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Беденъ поръчителъ, а богатъ кредиторъ — това е крайностъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е никаква крайностъ. (Възразения отъ лъвицата. Глъчка)

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Защо сж тѣзи хипотези?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ лъвицата) Като се дебатира този въпросъ, позволете ми да дамъ обясненията си. Иначе не мога да говоря, и ще трѣбва да си седна!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ виждамъ, че има едно недоразумение, защото това, което говоря, е въ закона. Щомъ като кредиторътъ преследва длъжника, а длъжникътъ е беденъ и не може да плати, ще плати поръчителътъ, ако е състоятеленъ; несъстоятеленъ ли е поръчителътъ, ползува се отъ закона и не плаща.

Х. Родевъ (нац. л): По алинея втора на чл. 5.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да, съгласно алинея втора. Защо ми възразявате тогава, че това не е предвидено въ закона? Ако поръчителътъ е въ положението на длъжника, ще получи това облекчение, което получава длъжникътъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): А вземете другия случай: състоятеленъ кредиторъ и състоятеленъ поръчителъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ето кжде не е разбранъ законътъ. (Възразения)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Чакайте бе. Оставете ме да говоря.

Г. г. народни представители! Дотолкова сте заблудени, че уважаемиятъ професоръ Кулевъ ми казва: ами вземете хипотезата на богатъ кредиторъ и богатъ длъжникъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Тогава Вашето съображение пада.

Министър-председател Н. Мушанов: Ама азъ предвиждамъ облекчения за беднитѣ, а не за богатитѣ. Разберете тая работа.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Азъ говоря за богатъ кредиторъ, а не за беденъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Е, какво?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Дайте ми думата да се обясня.

Н. Захариевъ (з): Богатият кредиторъ ще се възползува да обере, да вземе паритѣ на бедния поржчителъ.

Министър В. Димовъ: Нѣма такава нѣщо.

Министър-председател Н. Мушанов: Къде е казано това въ закона? (Възражения)

Председателствуващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Законътъ се разшири въ тази смисълъ, че се включиха и длъжниците съ свободни професии, работници и други. А въ чл. 5 се предвижда и за тѣхъ, че ако тѣ отговарятъ на условията по настоящия законъ, ползуватъ се отъ него и като поржители.

Тѣй че на господата, които искатъ сериозно да мислимъ върху въпроситѣ, азъ казвамъ: не можете да опровергнете тази смисълъ, че поржчителътъ трѣбва да плаща, ако е имотенъ. Такава е целта на закона. Би ли позволило правното чувство на всѣки единъ отъ васъ и свѣстата му да защитимъ поржителя, а да ошетимъ кредитора, бидейки не въ положението на длъжника? Ще се съгласите, г-да, и предъ себе си, и предъ свѣта, който може да цени, че правото и справедливостта е въ това, което ние предвиждаме. Моето схващане е, че българинътъ, и селянинътъ, и гражданинътъ, е още съ здравъ смисълъ. Азъ не мога да разбера, какъ може да се иска, щото кредиторътъ, който по-рано имаше всичкитѣ привилегии и гаранции на законитѣ да получи паритѣ си отъ поржителя, сега да се остави да страда, и богатият поржчителъ, който има, да не си плати дълга.

Н. Захариевъ (з): Поржчителътъ, ако е билъ богатъ, щѣлъ е да даде пари на длъжника, нѣма да му поржчителствува.

Министър-председател Н. Мушанов: Ако не е богатъ поржчителътъ, ще се ползува отъ закона.

За правото на регресъ искъ. Вѣрно е, че когато плати поржчителътъ, той ще трѣбва да си събере отъ длъжника онова, което е платилъ на кредитора за негова смѣтка. Това е право, възприето отъ всички ни и не може да се атакува. Сега да видимъ въ какво се състои системата на облекчения за задълженията до 1 милионъ лева. Когато се уреди дългътъ на длъжника отъ съдилищата и се опредѣли разсрочката, ще се издадатъ облигации на кредитора. Той си отива, и Погасителната каса става кредиторъ къмъ длъжника. Това е положението. Сега се казва, че поржчителътъ нѣма правото, както то се ражда другъ пѣтъ, когато плати дълга, изведнѣжъ да може да се обърне къмъ имотитѣ на длъжника, защото той сега получава облигации, стойността на които може да падне. Следователно кредиторътъ, на когото е платено, или поржчителътъ, който е платилъ, ще повася още загуби. Г-ла! Какво би било положението, ако не дадемъ облигации при фактическото положение на длъжника, който е признатъ, че е беденъ? Щѣше ли да се плати цѣлиятъ дългъ, ако се вземе отъ длъжника онова, което представлява цѣлото му имотно състояние? Тукъ се бърка, че естеството на дѣла е измѣнено, че има нѣкакво опрощаване на дълга отъ страна на кредитора, затова поржчителътъ трѣбва да следва сѣдбата на длъжника. А положението е пакъ сѣщото, защото ако поржчителътъ се обърне спрямо имотитѣ на длъжника, при имотното положение, въ което се намира длъжникътъ, нѣма да бѣде удовлетворенъ съ по-голяма сума.

Нѣкой отъ лѣвицата. Нѣма да чака.

Министър-председател Н. Мушанов: Тукъ е сега въпросътъ — нѣма да чака Азъ казахъ още по-горе: когато говоримъ за право и справедливостъ, има две хипотези, които могатъ да се съпоставятъ, върху тѣхъ сме мислили и мислимъ, защото този въпросъ действително трѣбва да се уреди. Въпросътъ може да се постави по следния на-

чинъ — размѣнихме мисли по това — поржчителътъ да плати на кредитора изведнѣжъ такава сума за дълга, каквато е призната следъ облекчението на длъжника, а поржчителътъ да остане кредиторъ за ратитѣ, които длъжникътъ ще му плати, споредъ решението на съда.

Н. Захариевъ (з): И ще вземе облигации.

П. Стояновъ (д): Да кажемъ, признае се, споредъ чл. 8, че на длъжника сѣ му взети прѣкомѣрни лихви и въ размѣръ на тѣхъ се направи едно намаление на дълга му. Такова нѣщо за поржителя не се признава, следователно, той ще получи облигации, които ще бѣдатъ повече отъ намаления дългъ на длъжника. Следователно, вие го ошетявате.

Министър-председател Н. Мушанов: Колкото е признатъ дългътъ на длъжника, за толкова ще получи облигации.

П. Стояновъ (д): Длъжникътъ е получилъ намаление заради прѣкомѣрнитѣ лихви.

Министър-председател Н. Мушанов: Колкото е намалениятъ дългъ — за толкова ще получи облигации.

П. Стояновъ (д): Но поржителиятъ отговарятъ спрямо кредитора въ размѣръ на пълното задължение. Вие тамъ не правите абсолютно никакво намаление.

Н. Захариевъ (з): (Къмъ министър-председателя) Дайте подходяща редакция на текста.

П. Стояновъ (д): Дългътъ не се следва, а се следва длъжникътъ — ето къде е грѣшката. По това споримъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. г. народни представители! Предложението на г. Стояновъ не се различава въ нищо отъ предложението на г. Думановъ. Последниятъ само замѣня думата „автоматически“ съ „по право“. Това е все едно и сѣщо. Нѣма абсолютно никаква разлика.

Който смѣта, че поржчителътъ, при сегашното положение, трѣбва да бѣде облагодетелствуванъ спрямо кредитора, като се изоставятъ досегашнитѣ понятия за право и справедливостъ, ще приеме противната теза. За менъ е важно да обърна внимание на господата, които говориха, да не смѣтатъ, че съмъ противъ принципа, че поржчителътъ следва сѣдбата на длъжника, когато става въпросъ за опрощаване и намаление на дълга не съ огледъ на състоянието на длъжника, а поради щедростъ, която може да има кредиторътъ спрямо длъжника. Но когато ние приемимъ законъ, който преценява имотността на длъжника, и тоя длъжникъ не може да плати всичко на своя кредиторъ, тогава и поржчителътъ е въ сѣщото положение, защото, ако се обърне къмъ имотитѣ на длъжника, ще получи сѣщата сума, която би получилъ кредиторътъ. Размислете малко по тоя въпросъ.

Ако приемете противната теза, значи облагодетелствуване на състоятелния поржчителъ, който не отговаря на условията на закона, въ вреда на единъ кредиторъ, който може да е равенъ или по-слабъ финансово отъ поржителя. По-добре ли ще бѣде, г-да, днесъ да облекчимъ поржителя, който може да плати, а да ошетимъ кредитора?

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Той е платенъ отъ касата съ облигации.

Министър-председател Н. Мушанов: Ако ли така се поставяше въпросътъ, че поржчителътъ трѣбваше непременно да плаща, тогава, безспорно, щѣхме да имаме една несправедливостъ по понятията на всички ни, защото това значи единъ човѣкъ, който, като поржчителъ, е изпадналъ въ положение да го защитава този законъ, да го запазимъ, бидейки несъстоятеленъ да плаща голѣмо поржителство. Това ли казва законътъ?

Н. Захариевъ (з): Само една дума, г. министър-председателю. — Вие изхождате отъ положението да защитите на всѣка цена кредитора, да му дадете възможността да получи своето. Но кредиторътъ участвува въ благата, които произвежда длъжникътъ; той ги изсмука отъ последния въ видъ на лихва. Защо и той да не понесе малко отъ загубата?

Председателствуващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Н. Захариев (з): Азъ съмъ получилъ позволение, г. подпредседателю. Стига съ това звънене.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г. Захариев! Да се обяснимъ. Ако поръчителътъ отговаря на условията на закона, ползува се отъ същите облекчения, които се даватъ на длъжника — и неговото поръчителство се разсрочва, и мораториумътъ, който се предвижда въ закона, се дава и на него, въобще отъ всичките облекчения, отъ които може да се ползува длъжникътъ, се ползува и поръчителътъ.

Може ли, г-да, при туй положение, което ви изяснявамъ ... (Шумъ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ-председател Н. Мушановъ: ... да се смѣтне, че законътъ не държи смѣтка нито за правното чувство, нито за справедливостта? Може ли да се каже, че ние ошетеняваме тукъ нѣкакъ си, чрезмѣрно поръчителя въ полза на кредитора? Не можемъ да оставимъ кредитора да бѣде ошетенъ при състоятеленъ поръчителъ.

М. Бойчиновъ (д. ст. Ц): Нали на него е платила касата?

Министъръ-председател Н. Мушановъ: На кого?

М. Бойчиновъ (д. ст. Ц): На кредитора. Той е платенъ съ облигации. Вие не пущате поръчителя да отиде заедно съ длъжника на касата. Вие разкъсвате връзката между длъжника и поръчителя още преди да сѣ стигнали до касата.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г-да! Нѣщо повече. Ако ли поръчителътъ е по-беденъ отъ своя длъжникъ, той може, като поръчителъ, да получи по-голъма разсрочка, отколкото длъжникътъ.

Н. Захариев (з): Какъ?

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Споредъ неговото имотно състояние. Тѣй е законътъ. Той може да получи даже по-голъмо облекчение.

П. Стояновъ (д): Вѣрно е, но тогава длъжникътъ трѣбва да се ползува.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ И. Качаковъ: Нека се ползува.

П. Стояновъ (д): Това е моето предложение.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Това е вѣрно. — Тогава, г-да, недейте да плачемъ за поръчителя, който е беденъ. Той е улесненъ повече отъ длъжника. Който плаче за състоятеленъ поръчителъ, той не е въ монѣ редове. Най-откровено ви го казвамъ.

Н. Кемилевъ (д. ст. Ц): Хайде де!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Азъ нѣмамъ предъ видъ случаитъ, които разбунтуваха Стара-Загора. Не искамъ да ви казвамъ примѣри, когато съвѣстътъ на българското общество бѣше покрусена, когато 15.000 поръчителства отъ състоятелни фирми, които иматъ милиони, не платиха. Правилото е, като е беденъ поръчителътъ, да не плати. Изключението, обаче, азъ нѣма да го възвеждамъ въ правило — когато поръчителътъ е състоятеленъ, да не плати. Това е положението.

Г. г. народни представители! Азъ ще завърша. защото ми се чини, че други аргументи не мога да ви давамъ. Тия сѣ аргументитъ. Обсѣдихме ги надълго и широко горе въ комисията.

Днесъ цѣлата опозиция е противъ.

Г-да! Азъ мога да ви увѣря още въ едно. Азъ искамъ да пазя едни интереси на кредита въ страната. Тѣ не сѣ мои, нито сѣ на днешното правителство; тѣ сѣ интереси общи, които българското общество и българската държава трѣбва да пазятъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Тѣ сѣ интереси на кредиторитъ, на банкеритъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Димитровъ!

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Банкеритъ сѣ факторъ на кредита и не смѣтамъ, че трѣбва да ги унищожимъ. Защото, г. Димитровъ, когато унищожите нашитъ банкери, ще ви дойдатъ чуждитъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): А вие ще продавате нивитъ на земледѣлца, за да плащате на банкеритъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Този, който нѣма, вие го наричате заможенъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Димитровъ! ...

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Ето защо предъ моята съвѣсть азъ съмъ спокоенъ. Азъ ви изложихъ всичките съображения, които сѣ ме ръководили при предвиждането на тая разпоредба въ законопроекта, тѣй разширена, особено съ алинея втора на чл. 5. Смѣтамъ, че тя съдържа справедливостъ; не прѣчи на правото, не вреди на кредита, напротивъ — увеличава го и ни представява като една държава, която държи на правнитъ норми.

Г-да! И още единъ последенъ аргументъ. Вие ми казвате, че имало два закона, въ които този принципъ билъ прокаранъ. Схванете разликата между онѣзи закони и този законопроектъ. Единиятъ законъ имаме за общъгъ задължения на селското стопанство до 200.000 л., а другиятъ — задължения до 100.000 л. Този законопроектъ обхваща задължения, възлизащи на милиони и, следователно, ще разберете какъвъ ефектъ може да произведе той въ търговскитъ отношения и въ търговския кредитъ въ страната и въ чужбина, и колко можемъ да направимъ опасно положението си, ако разширимъ този принципъ и по отношение на поръчителитъ.

Моето схващане е, че досега никой не можа да разбере това положение. Кажете ми къде въ чужбина подведоха солидарната отговорност на поръчителя подъ тия правила? Ако е разбирана така българската правна мисль — то е друго. Но моя длъжностъ, като отговорно лице днесъ, е да държа смѣтка за тия работи.

Затуй азъ желая, азъ искамъ отъ народното представителство да гласува чл. 5 така, както съмъ го предложилъ, като ще направя въ туй отношение концесия на г. Петко Стояновъ относително регресията, като поръчителътъ плати изведнѣжъ намалената сума, да остане длъжникътъ къмъ него отговоренъ. Това е справедливо и смѣтамъ, че по този въпросъ може да помислимъ и при третото четене да направимъ нуждното.

Ще моля сега, обаче, да се гласува чл. 5 така, както го предлагамъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството. Оживление и глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, тишина, г-да!

Х. Родевъ (нац. л): Азъ моля да ми се даде думата за едно разяснение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да, дайте възможностъ на председателството да съобщи по-сѣжипилитъ предложения и да гласува.

Х. Родевъ (нац. л): Моля, г. министре, да ми се позволи да попитамъ нѣщо за разяснение.

Ако едно лице дължи ... (Възражения отъ мнозинството)

Г. Петровъ (нац. л. П): Чакайте! Сега се гласува.

А. Пиронковъ (д. ст): Когато се пристѣпи къмъ гласуване, не може да се говори.

Х. Родевъ (нац. л): Моля ви се, г-да, изслушайте ме за едно кратко разяснение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Какво искате, г. Родевъ?

Х. Родевъ (нац. л): Дайте ми възможностъ да кажа, какво искамъ.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г. председателю! Дайте му думата.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Имате думата, г. Родевъ.

Х. Родев (нац. л): Едно лице дължи 100.000 л. Мироният съдия признава, че има прѣкомѣрни лихви за 6 години по 6%, 36.000 л., следователно, кредиторътъ ще получи облигации за разликата. Той, обаче, предпочита да се удовлетвори отъ порѣчителя. За каква сума ще може да го преследва — дали за цѣлата сума, или само за облекчената?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За облекчената сума.

Министъръ Й. Качаковъ: Разбира се, за облекчената. (Голѣма глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, г-да, тишина. Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Постѣпили сѣ следнитѣ предложения.

Предложение отъ г. д-ръ Никола Думановъ . . .

Д-ръ Н. Думановъ (нац. л. о): Азъ оттеглихъ моето предложение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложение отъ г. Петко Стояновъ: (Чете) „Чл. 5. Порѣчителитѣ и солидарно съзадълженитѣ лица се ползватъ по право отъ даденитѣ на длѣжницитѣ облекчения, що се отнася до задълженията, за които тѣ сѣ порѣчителствували или сѣ съзадължили“. Другото е заличено.

Предложение отъ г. Тончо Мечкарски . . .

Обаждатъ се: И той го оттегля.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложение отъ г. Стефанъ Кирчевъ . . .

С. Кирчевъ (з. Ст. В): И азъ го оттеглямъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложение отъ г. Хаимъ Фархи . . .

Х. Фархи (д. сг): То ще зависи отъ приемането на първото предложение. То е за отдѣлна алинея.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Фархи! Азъ съмъ длѣженъ да прочета постѣпилитѣ по единъ членъ предложения.

Предложението на Хаимъ Фархи е следното: (Чете)

„Къмъ чл. 5 да се прибави следната алинея:

„Порѣчителитѣ, които приематъ да обезпечатъ поне 40% отъ порѣчителствуванитѣ отъ тѣхъ задължения, могатъ, по собствена инициатива, да искатъ да се ползватъ отъ облекченията на настоящия законъ и тогазъ когато съответнитѣ длѣжници не биха предявили такова искане“. Предложение отъ г. Тома Константиновъ. . .

Т. Константиновъ (нац. с. т): Азъ го оттеглямъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложение отъ г. Георги Юртовъ. . .

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Оттегля го.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Статевъ, догдето той не направи декларация за това, азъ мисля, че предложението му не е оттеглено.

Г. Юртовъ предлага чл. 5 да стане така: (Чете) „Порѣчителитѣ и солидарно съзадълженитѣ лица се ползватъ автоматически отъ даденитѣ на длѣжника облекчения“. Това предложение се покрива съ предложението на г. Петко Стояновъ.

Ще подложа на гласуване предложението на г. Петко Стояновъ, което гласи: (Чете) „Порѣчителитѣ и солидарно съзадълженитѣ лица се ползватъ по право отъ даденитѣ на длѣжницитѣ облекчения, що се отнася до задълженията, за които тѣ сѣ порѣчителствували или сѣ съзадължили“.

Който е съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигне рѣка.

Отъ лѣвицата: Болшинство!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Не е болшинство, г-да. (Възражения отъ лѣвицата. Голѣма глъчка)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля ви се, г-да! Да не става скандалъ, седнете си по мѣстата. Нека спокойно се преброятъ гласувалитѣ.

Отъ лѣвицата: Болшинство е!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Не е болшинство. (Силни протести отъ лѣвицата. Голѣмо оживление)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. председателю! Моля да наредите г. г. квесторитѣ мирно и тихо да преброятъ гласувалитѣ. Да не правимъ скандали, г-да. Ако е болшинство, болшинство ще бѣде.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля квестора г. Драгойски да преброи гласувалитѣ.

(Квесторитѣ И. Драгойски, И. п. Рачевъ и Н. Гашевски броятъ гласувалитѣ народни представители)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Драгойски! Вие имате думата. Вие сте натоваренъ да броятъ гласувалитѣ.

Квесторъ И. Драгойски (д): Г. председателю! Не може да се преброятъ, защото се движатъ отъ едно мѣсто на друго.

Квесторъ И. п. Рачевъ (з): 105 души гласуватъ. (Голѣма глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни) Моля Ви се, г. п. Рачевъ, Вие не сте натоваренъ отъ никого да броятъ. (Тропане по банкитѣ отъ лѣвицата. Голѣмъ шумъ)

(Пререкание между И. Василевъ и Н. Кемилевъ)

Н. Захариевъ (з): Гласувайте поименно.

С. Митковъ (з): Гласувайте обратното.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля квестора г. Драгойски да преброи още единъ пътъ.

Квесторъ Н. Гашевски (нац. л): (Следъ преброяване) Гласуватъ 78 души.

Отъ лѣвицата: А-а-а! (Шумни възражения)

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Безсрамници! Това е лѣжа! (Силни пререкания)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Недейте се кара! Нека се гласува съ ставане на крака, щомъ се е спорва.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Тишина, г-да! Ще положи предложението на г. Петко Стояновъ на ново гласуване и ще ви моля да не се движите.

Който приема предложението на г. Петко Стояновъ, моля, да вдигне рѣка.

Моля г. г. квесторитѣ да преброятъ гласувалитѣ. (Квесторитѣ И. Драгойски, И. п. Рачевъ и Н. Гашевски преброяватъ гласувалитѣ)

Квесторъ Н. Гашевски (нац. л): (Следъ преброяване) 77 души гласуватъ. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения и тропане по банкитѣ отъ лѣвицата)

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц) и други отъ лѣвицата: Лѣжешъ! Лѣжешъ!

Н. Захариевъ (з): Позоръ! Фалшификатори! (Голѣмъ шумъ. Народнитѣ представители отъ лѣвицата наставатъ прави, и мнозина отъ тѣхъ, съ силни протести, почватъ да излизатъ отъ залата)

А. Капитановъ (з): Да се строятъ по двама вънъ въ коридора, за да ги преброимъ.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц) и други отъ лѣвицата: Позоръ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звѣни) Който приема чл. 5, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство. Събранието приема. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ лѣвицата и викове „Позоръ!“ Повечето народни представители отъ опозицията напускатъ залата)

С. Поповъ (д. сг. Ц): (На излизане отъ залата) Вижте се колко сте!

А. Пиронковъ (д. сг): Моля, г. председателю, оспорвамъ вота. Да се гласува пакъ. (Тропане по банкитѣ отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Много късно го оспорвате.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля г. докладчика да докладва чл. 6.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 6. — Кредиторитѣ, чиито вземания сѣ обезпечени сѣ ипотека или залогъ, могатъ въ отговора си до ликвидационната комисия (чл. 20) да се откажатъ безвъзвратно отъ уреждане на тия имъ вземания по посочения отъ този законъ начинъ. Въ такъвъ случай ипотека и залогътъ оставатъ незасегнати, но сѣ реализирането имъ вземанieto се счита погасено и когато не е покрито напълно.

Обаче при ипотечно обезпечени вземания, които не биха били уредени по обикновения редъ на този законъ, се дава отсрочка отъ три години при условие, че презъ течение на тѣзи три години длъжникътъ ще плаща въ края на всѣко календарно шестмесечие само лихвата 8% или договорната, ако тя е по-ниска. Следъ това оставатъ въ сила договорнитѣ условия.

Забележка. Постановленията на алинея втора отъ настоящия членъ не се отнасятъ до Българската ипотечна банка“.

Чл. 6 се изменява така:

„При ипотечно обезпечени вземания, които не биха били уредени по обикновения редъ на този законъ, се дава отсрочка отъ 3 години при условие, че презъ течение на тѣзи 3 години длъжникътъ ще плаща въ края на всѣко календарно 6-месечие само лихвата 8% годишно или договорната, ако тя е по-ниска. Следъ това оставатъ въ сила договорнитѣ условия.

Ако кредиторитѣ, чиито вземания сѣ обезпечени сѣ залогъ или ипотека, въ отговора си до сѣда или ликвидационната комисия (чл. ...) не се съгласятъ, тия имъ вземания да бѣдатъ уредени по настоящия законъ, заложнитѣ и ипотечнитѣ имъ права оставатъ незасегнати; обаче сѣ осъществяването имъ вземането се счита погасено и когато не е удовлетворено напълно.

Забележка. Постановленията на алинея първа отъ този членъ не се отнасятъ до Българската ипотечна банка“.

Н. Захариевъ (з): Вижте се, 60 човѣка сте! (Голѣмъ шумъ)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г-да, тишина.

П. Чорбаджиевъ (д): (Къмъ П. Стояновъ) Иди съ тѣхъ, върви си!

Министъръ-председателъ Н. Мушеговъ: Моля ви се, г-да, слушайте какво се докладва. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да, тишина! Разберете, че и азъ имамъ гърди.

Който приема чл. 6 така, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Възражения отъ лѣвицата)

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 7. Ако по силата на сключена преди влизане въ сила на този законъ, но още неизпълнена спогодба между длъжника и нѣкои отъ кредиторитѣ му, е извършено частично опрощаване на задълженията, и длъжникътъ пожелае да се ползува отъ настоящия законъ, то казанитѣ задължения се възстановяватъ въ първоначалния имъ размѣръ“.

Въ първото изречение следъ думата „сключена“ се прибавятъ думитѣ: „следъ 1 януарий 1931 година“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 7 така, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Глъчка)

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава II.

Облекчения.

Чл. 8. Облекченията могатъ да се състоятъ:

- а) въ разсрочване плащанията до 10 години и само при крайно изключителни случаи — до 15 години;
- б) въ намаление лихвата на 6%;

в) въ отлагане изплащане погашения на дължимата сума за единъ срокъ до две години и

г) въ процентно намаление на дълга въ размѣръ на прѣкомѣритѣ лихви, които, споредъ обстоятелствата на всѣки отдѣленъ случай, сѣ обременили чрезмѣрно длъжника — физическо лице.

Забележка. Постановленията на точка „г“ не се отнасятъ до задълженията по глава IX отъ настоящия законъ“.

Чл. 8 се изменява така:

„Облекченията се състоятъ:

а) въ отлагане изплащане погашенията на дължимата сума и плащане само лихва 6-месечно за единъ срокъ отъ 2 години;

б) въ разсрочване плащанията отъ 2 до 10 години и, само при крайно изключителни случаи — до 15 години;

в) въ намаление лихвата на 6%, и

г) въ процентно намаление на дълга въ размѣръ на прѣкомѣритѣ лихви, които, споредъ обстоятелствата на всѣки отдѣленъ случай, сѣ обременили длъжника — физическо лице.

Намалението на прѣкомѣритѣ лихви почва отъ датата на възникване задълженията, като така намалената първоначална лихва не може да бѣде по-ниска отъ 7%.

Забележка. Постановленията на буква „г“ не се отнасятъ до задълженията по глава IX отъ настоящия законъ.

Изброенитѣ въ този членъ облекчения се даватъ заедно и едновременно“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля, г-да, седнете си по мѣстата.

По чл. 8 има думата г. Никола Захариевъ.

А. Капитановъ (з): Нали избѣга?

Министъръ С. Стефановъ: (Къмъ Н. Захариевъ) Защо се връщашъ?

Н. Захариевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Атмосферата, при която се прокарва законопроектътъ за облекчение длъжницитѣ, показва фалшивата база, на която е поставенъ самиятъ законопроектъ. Сѣ предложението, което направихъ предъ почитаемото бюро, за да се положи на гласуване, застъпихъ тезата, че всички мѣроприятия, всички постановления, прокарани въ този законопроектъ, които целятъ да „облекчатъ“ — въ кавички — земледѣльца, занаятчията и търговеца, сѣ единъ палиативъ. Земледѣлецътъ не ще намѣри облекчение съ този законопроектъ, защото вие не се занимахте съ поръчителя, вие не се спрѣхте нито на неговата сѣдба, нито на неговата участъ, нито на неговото тежко положение.

Г. г. народни представители! Конюнктурата, при която се сключваха земледѣлскитѣ задължения, бѣше различна отъ днешната. Днесъ вече не се третира въпросътъ, дали задълженията да бѣдатъ уредени на базата на доврѣието между кредиторъ и длъжникъ, на базата на спестовността. Днесъ се третира въпросътъ, облекченията да бѣдатъ уредени на базата на падналитѣ цени на земледѣлскитѣ продукти, на падналитѣ цени на земледѣлскитѣ имоти и на златното покритие на нашия левъ. Когато ние не можемъ да уредимъ по други пѣтища, тъй както други държави — Америка, Англия, Франция, Германия — уредиха своитѣ задължения, ние ще трѣбва да предложимъ по-рационални мѣрки.

Ето защо азъ предлагамъ чл. 8, буква „а“, да се изменя, като получи следната редакция: облекченията се състоятъ въ 50% намаление дълговетѣ на земледѣльца, на търговеца, на занаятчията и на свободнитѣ професии. Разсрочкитѣ да бѣдатъ 10 години за останалитѣ 50% отъ задълженията.

Обаждатъ се отъ мнозинството: 20 години! 20 години!

Н. Захариевъ (з): За първитѣ години, мораторнитѣ години, да плащатъ, тъй както е въ ромѣнския законъ, лихва само 1%, ...

И. Драгойски (д): Не си го челъ.

Н. Захариевъ (з): ... за останалитѣ години лихвата да бѣде 4%.

Отъ мнозинството: Това е демагогия! (Глъчка)

Н. Захариев (з): Вие викате, вие протестирате, но резолюциите на всички партии отъ блока, а най-вече на тѣзи (Сочи земледѣлците), които мукатъ тукъ, въ Парламента, говорятъ, че трѣбва да имаме 50% намаление.

Отъ земледѣлците: У-у-у! (Възражения)

Н. Стамболиевъ (з): Никой не мука. Какъвъ е този езикъ? Той заслужава да бѣде изключенъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ренегатъ! Затѣ България само отъ ренегати е пропаднала.

Н. Стамболиевъ (з): Народните представители не мукатъ, а законодателствуватъ.

Н. Алексиевъ (з): (Къмъ земледѣлците) Я се вижте, на какво сте се обърнали. Тукъ да не е лудница? Викате като въ Карлуково!

М. Райковски (з): Той не може да ни прави говеда, ако той е говедо. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

П. Стояновъ (д): Г. г. народни представители! Моята целъ съ предложенията, които правя по чл. 8, е само да подобра, споредъ моето разбиране, което изложихъ при първото четене на законопроекта, качествата на тоя законъ, за да създаде той действителни облекчения и да отговори на онова искане, което днесъ обществото предявява.

Въ чл. 8 сѣ изброени всички ония облекчения, които се даватъ. Първоначалниятъ текстъ бѣше другъ, отколкото е тоя, който сега предлага комисията. Азъ мисля, че и този текстъ, който комисията предлага, трѣбва да претърпи известни поправки въ тоя смисълъ, въ който се произнесохъ още при първото четене.

С. Йовевъ (д): Не желаемъ да Ви слушаме.

П. Стояновъ (д): Азъ зная, че не се интересувате. Вие въобще не сте се интересували. Но оставете ме да си кажа азъ думата.

Нѣкой отъ мнозинството: Не давай акълъ.

П. Стояновъ (д): Г. председателю! Дайте ми възможностъ да се изкажа.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля ви се, г-да.

С. Йовевъ (д): Не желаемъ да Ви слушаме.

П. Стояновъ (д): Азъ зная, че не желаете да ме слушате, но моето право да говоря не можете да ми го отнемете.

П. Чорбаджиевъ (д): Иди въ другата махала. (Сочи лѣвицата)

А. Кантарджиевъ (д): Оттатъкъ върви. (Сочи лѣвицата)

П. Стояновъ (д): Азъ моля въ първата алинея на чл. 8, вмѣсто думите „облекченията се състоятъ“, да се каже „облекченията, които получава всѣки длъжникъ, сѣ“. Това е първата поправка, която предлагамъ.

П. Чорбаджиевъ (д): Хайде, сега излизай отъ другата грата.

П. Стояновъ (д): Буква „а“ гласи: „Въ отлагане изплащане погашенията на дължимата сума и плащане само лихва 6-месечно за единъ срокъ отъ две години“. Азъ моля тая буква да се прередактира така: „Въ даване 2-годишенъ безлихвенъ мораториумъ“.

Буква б гласи: „Въ разсрочване плащанията отъ 2 до 10 години и само при крайно изключителни случаи — до 15 години“. Моля да се поправи така: „Въ разсрочване плащанията отъ 5 до 10 години и само въ крайно изключителни случаи — до 15 години“.

Буква в гласи: „Въ намаление лихвата на 6%“. Както казахъ и при първото четене на законопроекта, предла-

гамъ тази буква да се прередактира така: „Въ намаление лихвата на 5%“.

Въ точка г е казано: „Въ процентно намаление на дълга въ размѣръ на прѣкомѣрните лихви, които, споредъ обстоятелствата на всѣки отдѣленъ случай, сѣ обременили длъжника — физическо лице.“

„Намалението на прѣкомѣрните лихви почва отъ датата на възникване задълженията, като така намалената първоначална лихва не може да бѣде по-ниска отъ 7%“.

Азъ предлагамъ тѣзи две алинеи на точка г да се замѣнятъ съ следната алинея: „Въ намаление на дълга за смѣтка на капитализираната лихва отъ деня на просрочване на задължението, като не надминава повече отъ 8%“.

Останалиятъ текстъ безъ забележката на сѣщия чл. 88 си остава.

Така щото въ това се заключава моето предложение.

Министъръ Й. Качаковъ: Отъ деня на просрочването?

П. Стояновъ (д): Казвамъ, отъ деня на просрочването, защото тукъ имаме работа съ задължения, които на 1 януарий 1931 г. сѣ вече задължения, които се събиратъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Стояновъ! Дайте си писмено предложението.

Има думата народниятъ представителъ г. Тончо Мечкарски.

Т. Мечкарски (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Проблемата за задълженията води своето начало още отъ 1929 г., когато настѣпи отклонението на общия индексъ на цените на мѣстопроизводството отъ покритието на лева, въ смисълъ на поевтиняване, . . .

Х. Родевъ (нац. л): Нищо не се чува, г. Мечкарски. Говорете по-високо да чуваме. Не е въпросътъ само да четете.

А. Стоевъ (з): Да даде написаното на стенографитѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той говори по английски маниеръ. За дневниците се чете тѣй.

А. Пиганчевъ (з): Ако се стѣснява, че ще го чуемъ, то е друго.

Т. Мечкарски (з): . . . което, съгласно финансовитѣ изчисления на Българската народна банка за 1930 г., е 19.3%, за 1931 — 43.3% и за 1932 г. — 45% и което отне възможността на всички, чиито доходи сѣ отъ мѣстопроизводство и трудъ, да не получатъ равноценното и да задължиятъ. (Оживление всрѣдъ земледѣлците) Може да се смѣятъ нѣкои отъ земледѣлците, но азъ ще кажа, защо се иска процентно намаление отъ народа. Тукъ азъ ще подчертая, защо го иска народътъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да! После ще се публикува въ вестниците!

Т. Мечкарски (з): Тукъ азъ ще ви изложа конкретно, доколко гибелно се е отразило върху народното стопанство и изобщо върху народа отклонението между покритието на лева и общия индексъ на цените на едро и невземането своевременно мѣрки отъ страна на правителството да се съгласуватъ, т. е. да отстрани празнотата на индекса, за което сѣ направени математически пресмѣтания въ Българската народна банка. (Глъчка) Презъ 1930 г. индексътъ на поевтиняването бѣше 19.3%. Лихвата е трѣбвало да се намали съ 3.083%, което не е направено и сѣ което при единъ пласментъ презъ сѣщата година отъ всички банки — частни и държавни — на 13.625.871.000 л. народътъ биде ошетенъ за смѣтка на банкитѣ съ 420.643.376 л. (Глъчката продължава) Презъ 1931 г. поевтиняването е 40.3%, лихвата е трѣбвало да бѣде намалена съ 6.45%, което не е направено, и при пласментъ тази година 12.504.821.000 л. народътъ биде ошетенъ още съ 755.916.429 л. Презъ 1930 г. коефициентътъ на поевтиняване бѣше 45%, лихвата е трѣбвало да се намали съ 6.75%, което не е направено, и при пласментъ срѣдно 12 милиарда лева народътъ е ошетенъ съ още 810 милиона лева.

Значи, г. г. народни представители, само за 3 години стотици хиляди и милиони дебитори сѣ били ошетени съ 1.986.559.000 л., съ близо 2 милиарда лева за смѣтка на 100—150 банки. Това е ужасно, разбира се, но това е неоспоримъ фактъ.

Държавата презъ 1930 г. е събрала данъци, мита, акцизъ, бандеролъ и др. 5.998.392.000 л., отъ които не е направила 19.3% намаление, съобразно индекса на поевтиня-

ването, съ което е ошетила българския данъкоплатецъ съ 1.157.689.656 л. Сжщата презъ 1931 г. е събрала данъци, мита и други 6.079.839.000 л., отъ което сжщата не е направила намаление 40,3%, съгласно индекса на поевтиняването, съ което е ошетила населението съ нови 2.450.157.117 л. Презъ 1932 г. държавата е събрала подъ форма на данъци, мита и пр. 5.112.499.000 л., отъ които не е спаднала коефициента на поевтиняването презъ тая година 45%, съ което е ошетенъ народътъ съ нови 2.300.624.550 л. За три години по този начинъ отъ българските данъкоплатци държавата е взела принудително 5.908.484.323 л. за общинитъ, окръжнитъ постоянни комиси и другитъ обществени учреждения.

Точни данни нѣмамъ, какви суми сж събрани презъ последнитъ три години отъ българския данъкоплатецъ, но при спадането на индекса сж взети неоснователно кръгло 4 милиарда лева. Събранитъ суми — отъ държавни и частни банки 1.986.559.805 л., отъ държавата 5.908.484.323 л., отъ общини и окръжи 4 милиарда лева, или всичко 11.895.039.128 л., кръгло 12 милиарда лева — сж взети принудително отъ българския народъ за въ полза само на 100—150 банки, държавата и обществени учреждения. И това показва, че е налице една несъобразителностъ на държавната властъ, че тя не може да регулира едно явление въ стопанския животъ на страната, при тая разлика между покритието на лева и общия индексъ на мѣсто-производството и труда.

Прочетохъ тѣзи цифри, за да се разбере, защо днесъ отъ народа се иска именно намаление задълженията на длъжниците.

Г. г. народни представители! Правителството има повелителенъ дългъ да създаде едно стопанско спокойствие въ страната.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Бързай, бързай до края да го прочетешъ.

А. Буковъ (з): Исква да каже, да се счита прочетено.

С. Йозевъ (д): Дай го на стенографитъ да го помѣстятъ въ дневникитъ и свършена работа!

Т. Мечкарски (з): Поне вие земледѣлцитъ не ме прекавайте.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Карай бе!

П. Чорбаджиевъ (д): После ще го издадешъ въ брошура.

Т. Мечкарски (з): Азъ знамъ кого защитавашъ, г. Чорбаджиевъ. Банката Франко-белжъ защитавашъ.

Его защо, г. г. народни представители, въ глава II — „Облекчения“ — която е сжщността на законопроекта, азъ поддържамъ да се предвиди намаление на дълговетъ 50%, рѣководейки се отъ тѣзи съображения и отъ тѣзи официални данни, които ви изложихъ. Когато земледѣлското производство е спаднало спрямо националната монета съ 60%, не може да не се даде едно задължително намаление на задълженията на българския селянинъ. Това намаление ще бѣде не само справедливо. То ще докара и едно стопанско спокойствие, а, отъ друга страна, ще гарантира вземанията на кредиторитъ. Защото ако не се даде възможностъ на българския данъкоплатецъ, на българския длъжникъ да бѣде изправенъ, да бѣде платежоспособенъ, нека се знае, че кредиторитъ ще има много да чакатъ, докато си получатъ паритъ, които сж дали на длъжниците. Ние не можемъ да не вземемъ подъ съображение спадането ценитъ на зърненитъ храни, и тая борба, която днесъ води народътъ за получаване облекчение на своитъ задължения. Благоулавление на тая борба се повишна и въпросътъ за задълженията.

Г. г. народни представители! Споредъ измѣнението на чл. 8, ...

П. Чорбаджиевъ (д): Стига, бе Тончо!

Т. Мечкарски (з): ... облекченията сж сведени до единъ двегодишенъ мораториумъ, като всѣки шестъ месеца се изплащатъ лихвитъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Той се забърка вече.

Б. Ецовъ (д): Разбрано, бе Стига!

Т. Мечкарски (з): Моля ви се! Азъ предлагамъ чл. 8 да се измѣни въ тоя смисълъ: дава се двегодишенъ мораториумъ безлихвенъ, разсрочването да бѣде отъ 10 до 15 години.

Нѣкой отъ мнозинството: Хайде де!

П. Чорбаджиевъ (д): Дадено!

Т. Мечкарски (з): Лихвата да бѣде намалена на 5% а да се намалятъ процентно задълженията на земледѣлца-стопанинъ и на еснафа съ 50%.

Нѣкой отъ мнозинството: Дадено!

Други отъ мнозинството: 75%.

И. Василевъ (з): 72%.

Т. Мечкарски (з): Съ постановленията на чл. 8 да се засегнатъ и задълженията къмъ Българската народна банка и къмъ популярнитъ банки, защото тѣ сж се обърнали въ акционерни дружества, тѣ сж продали най-много недвижими имоти на българскитъ стопани, и нѣматъ право да се ползватъ отъ привилегии при събирането на своитъ вземания.

В. Мариновъ (д): Ще ли има портрета ти въ вестника, бе Тончо.

Т. Мечкарски (з): Азъ смѣтамъ, че почитаемото Народно събрание ще разбере смисъла на монитъ предложения по чл. 8, ще ги приеме и ще създаде спокойствие въ народа. Не стои ли това, стопанската война ще продължи своя ходъ, и народътъ ще поведе борба, решителна и смѣла за да стане платежоспособенъ. (Ръкоплъскания)

В. Мариновъ (д): Тончо! Шомъ е въпросъ за демагогия, азъ предлагамъ съ единъ сюжуръ да заличимъ задълженията.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народнитъ представители г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! По чл. 8 азъ искамъ да предложа да станатъ две измѣнения. Едното се отнася до втората алинея на тоя членъ, където е казано: (Чете) „Намалението на прѣкомѣнитъ лихви почва отъ датата на възникване на задълженията, като така намалената първоначална лихва не може да бѣде по-низка отъ 7%“. Азъ предлагамъ, следъ тоя текстъ да се постави запетая, а следъ запетаята да се прибавятъ думитъ: „а за земледѣлци-стопани и занаятчии — по-низка отъ 5%“.

Г. г. народни представители! Вие знаете, че по тоя законъ се облекчаватъ земледѣлци-стопани занаятчии и търговци длъжници. Ако се взрете въ нашето законодателство, ще видите, че винаги е имало разлика между лихвата за тия, които сж търговци, и за ония, които не сж търговци — земледѣлци-стопани и занаятчии. Ако въ днешнитъ времена има нѣкой, който най-много да се нуждае отъ подпомагане, това сж земледѣлцитъ. И заради това азъ правя предложение, щото лихвата, предвидена въ алинея втора на чл. 8, да бѣде съ два пункта по-низка за земледѣлцитъ-стопани и за занаятчии — вмѣсто 7%, да бѣде 5%.

Моля това предложение да бѣде гласувано.

Второто предложение което искамъ да направя, се отнася до забележката къмъ втората алинея на сжщия членъ, гдето е казано: (Чете) „Постановленията на буква г не се отнасятъ до задълженията по глава IX отъ настоящия законъ“. Азъ правя предложение да се прибави втора алинея къмъ тая забележка: (Чете) „Изключение правятъ задълженията къмъ Българската земледѣлска банка за сключенитъ заеми за семена и изхранване, както и за купуване на земледѣлския инвентаръ“.

Презъ последнитъ години, както знаете, се яви измръзване на посѣвитъ въ цѣла България и земледѣлцитъ бѣха принудени да взематъ отъ Земледѣлската банка семе за изхранване и за посѣвъ по цени много високи. Това бедствие засегна, значи, само земледѣлцитъ. Сжщо така земледѣлцитъ бѣдоха принудени да задължатъ и вследствие натрапения имъ презъ миналия режимъ земледѣлски инвентаръ, продаждана цена на който съ министерско постановление, одобрено онзи день отъ Народното събрание, се намали съ 50%.

Съ предложението, което правя за втора алинея къмъ въпросната забележка, азъ искамъ да се намалятъ само лихвитъ по тия задължения къмъ Земледѣлската банка, тъй както се правятъ намаления по лихвитъ и относно другитъ задължения вѣнъ отъ Земледѣлската банка и популярнитъ банки.

Следъ тѣзи нѣколко доводи, които изтъкнахъ, моля ви, г. г. народни представители, г. министри на правосъдието и г. министъръ-председателю, да се съгласите да статията тия измѣнения, които предлагамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Попивановъ.

П. Попивановъ (з): Г. г. народни представители! Облекченията, които се даватъ съ чл. 8, сж изброени въ три пункта. Тия именно три пункта ще създадатъ пъкъ борбата между кредитора и длъжника. И главна роля въ тази борба ще играе адвокатското съсловие, което, винаги викано въ такива случаи, ще бѣде викано и сега. То ще вземе участие съ интимното намѣрение да създаде известни облекчения на длъжниците. Обаче тукъ азъ си задавамъ въпросъ: когато адвокатското съсловие играе тази роля, обхващатъ ли се отъ постановленията на чл. 8 възнагражденията на адвокатитѣ, ще трѣбва ли адвокатското съсловие да отрѣже и то отъ своитѣ голѣми проценти, които получава при разглеждане дѣлата?

Възнагражденията на адвокатитѣ сж доста голѣми по закона за адвокатитѣ; тѣ не отговарятъ на податнитѣ сили на българския народъ въ днешнитѣ времена. Така напр., при спороветѣ между длъжници и кредитори, адвокатитѣ ще получатъ 5% за дѣлото въ първата инстанция, 5% въ апелативната инстанция, ще получатъ и въ касационната 5% и най-сетне още 5% ще получатъ и при сѣдната изпълнител. По тоя начинъ възнаграждението имъ става кръгло 20%. И по запис на заповѣдъ, когато дойде да действуватъ и тамъ, ще взематъ общо още около 7%. Следователно, 27% или кръгло 30% ще вземе адвокатитѣ отъ бедния длъжникъ при разглеждане на процеситѣ.

Азъ смѣтамъ, че тоя процентъ е голѣмъ. Извинявайте, колеги народни представители, които сте адвокати, но идва моментъ, когато и вие сами, при нашата покана — отъ насъ, които сме страдали отъ адвокатскитѣ възнаграждения — ...

А. Капитановъ (з): Това не е за смѣтка на адвокатитѣ.

П. Попивановъ (з): ... ще трѣбва да си вдигнете ржката заедно съ насъ, за да разрешимъ другарски тоя въпросъ. И това ще бѣде единъ видъ облекчение на длъжниците. И ние тукъ, народни представители, когато говоримъ за облекчение на длъжниците, ще трѣбва да поставимъ тоя въпросъ така, щото и другаритѣ адвокати да дадатъ доказателства, чрезъ които да се отбиятъ всички ония демагогии, които се правятъ, както тукъ, така и отвънъ, че тоя законъ билъ адвокатски. Съ нашето решение, намалявайки процентното възнаграждение на адвокатитѣ, ние ще дадемъ ново облекчение на длъжниците и ще отнемемъ възможността да се създаватъ каквито и да е демагогии отъ заинтересувани наши противници. Съ тоя нашъ актъ ние същевременно ще затвърдимъ убеждението, че и адвокатското съсловие, заедно съ Парламента, въ моментъ на даване облекчения на бедния народъ, желае да дойде въ помощъ, за да се облекчи съдбата на тоя народъ.

Ето защо азъ правя следното предложение: къмъ чл. 8 да се прибави новъ пунктъ д въ смисълъ — „Намаление на дълга чрезъ приспадане на предвиденото възнаграждение по закона за адвокатитѣ“.

К. Кораковъ (д): По това е говорено въ комисията.

П. Попивановъ (з): Може и да е било говорено въ комисията. Азъ, обаче, не съмъ отъ комисията.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): Г. г. народни представители! Минималниятъ размѣръ на лихвата, който е предвиденъ въ втората алинея на чл. 8 за задълженията, които сж обектъ на настоящия законопроектъ, е 7%. Азъ мисля, че ние всички трѣбва да се проникнемъ отъ съзнанието, че когато даваме облекчение, както на земеделеца-стопанинъ, така и на други съсловия, на други категории длъжници, ние не можемъ да третираме еднакво съ тѣхъ земеделеца-стопанинъ. Защото, когато единъ търговецъ, единъ занаятчия сключва заемъ, той винаги, по естеството, по характера на своята работа, въ своята калкулация за печалбата включва и лихвитѣ — макаръ и да сж много високи — които той плаща за заемитѣ, които е сключилъ; тогава, когато земеделското стопанство, по своето естество, не може произволно да калкулира въ цената на своето производство лихвитѣ на заемитѣ, които то е сключило и които трѣбва

да плаща. Отъ друга страна, като се знае, че капиталътъ, вложенъ въ земеделското стопанство, презъ 1929 г. се е рентиралъ едва съ 3% — това сж официални сведения на Министерството на земеделѣлието — питамъ: справедливо ли е да третираме еднакво и да слагаме еднакъвъ процентъ на лихва за задълженията на селскитѣ стопани, на занаятчийтѣ и на търговцитѣ?

Ето защо азъ се присъединявамъ къмъ предложението, направено отъ нашия другаръ г. Капитановъ, щото минималниятъ процентъ на лихва за задълженията на селскитѣ стопани да не бѣде въ никой случай по-голѣмъ отъ 5%.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Бошнаковъ.

Т. Бошнаковъ (з): Г. г. народни представители! Вземамъ думата да обърна вниманието ви на единъ много важенъ въпросъ въ връзка съ предложението на г. Капитановъ. Вие знаете много добре, че презъ 1929 г. въ цѣла България имаше измръзване на хранитѣ. Много земеделѣли тогава получиха, като заемъ, отъ Земеделската банка храни за изхранване на семействата си и за семена по 8 л. килограмтъ съ 12% лихва. Оттогазъ досега тия 8 л. сж станали 16 л.

Ето защо справедливо ще бѣде за тѣзи земеделѣли-стопани, които сж сключили заеми отъ Земеделската банка въ видъ на храни за изхранване на семействата си и за семена, да се приеме предложението, което прави г. Капитановъ, въ смисълъ, въ забележката къмъ чл. 8 да се прибави следната втора алинея: „Исключение правятъ задълженията при Българската земеделска банка за сключенитѣ заеми за семена и изхранване, както и за купуване на земеделски инвентаръ“. Смѣтамъ, че ще бѣде справедливо, ако се приеме това предложение, за да се подпомогне на ония земеделѣли, които сж сключили такива заеми при Българската земеделска банка.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Всѣка една алинея на тоя членъ се държи съ друга. Следъ разискванията и обсъжданията, които станаха въ комисията, това сж облекченията, които можеше да се дадатъ до последна степенъ. Ако сме живи да видимъ, мнозина ще разбератъ, че облекченията, които се даватъ, сж много по-голѣми, отколкото тѣ си мислятъ. Както казахъ, всѣка алинея на този членъ се държи съ друга. Ако намалимъ процента на лихвата даже съ 1%, това ще се отрази въ намаление съ 1% лихвата, която се плаща на облигациитѣ. Не можемъ да разчленяваме така въпроситѣ и да приемаме кой каквото иска. Най-после въ комисията бѣхме 100 души Тамъ обсъждахме въпроса обстойно и знаете аргументитѣ за и противъ.

А. Капитановъ (з): Ние не намаляваме лихвата, а само даваме възможностъ на съда да слѣзе подъ 7%.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Достатъчно е, г-да, да се слѣзе до тамъ — 7%. Защо да си приказваме само така? Съ това 1% ли ще ги облекчимъ?

Х. Родевъ (нац. л): Фактически лихвата никжде не е била по-малка отъ 16%. И сега отъ 16% се намалява на 7% — това малко ли е?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Повдигна се въпросъ за измръзналитѣ посѣви и за даденитѣ заеми отъ Земеделската банка за изхранване на семействата и за семена. Нѣмамъ време да ви обяснявамъ тукъ това, което обяснихъ въ комисията Тамъ се разбрахме всички. Разберете тая работа. Ония тамъ (Сочи лѣвницата), съ които не се разбираме, си излѣзоха, отидоха си; поне съ васъ (Сочи мнозинството) да се разберемъ, г-да! Азъ смѣтамъ, че се разбираме.

Ето защо, моля ви, оттеглете това предложение.

Т. Бошнаковъ (з): Това е едно изключение за едно бедствие.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Бошнаковъ! Разбирамъ, че е бедствие.

Т. Бошнаковъ (з): Цѣлата реколта тогава бѣше измръзнала.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нѣма кой да го плаща. Недейте повдига този въпросъ.

П. Попивановъ (з): Моето предложение нѣма никаква връзка съ другитѣ членове на законопроекта. То се касае за възнаграждението на адвокатитѣ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ (Звъни)

П. Попивановъ (з): Пострадалитѣ сѣ 30%, г. министъръ-председателю!

Председателствуващъ Н. Шоповъ (Звъни) Г. Попивановъ! Разберете най-после. Ако Вие бждѣхте на мое мѣсто, щѣхте да разберете какво е.

Ще положа на гласуване предложението така, както сѣ постѣпили.

Има предложение отъ г. Петко Стояновъ въ следния смисълъ: (Чете) „Облекчението, които получава всѣки длъжникъ, сѣ:

а) отлагане изплащане погашенията на дължимата сума за 2 години отъ деня на влизане въ сила на тоя законъ;

б) разсрочване плащанията отъ 5 до 10 години и въ изключителни случаи до 15 години;

в) намаление лихвитѣ на 5%; и

г) намаление на дълга за смѣтка на капитализиранитѣ лихви отъ деня на просрочията на задълженията, като не бждатъ повече отъ 8% годишно.

Забележката се заличава“

Който приемятъ предложението на г. Петко Стояновъ, съ което г. министъръ-председателъ не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Трѣбва да заявя, че то не е отъ Демократическата партия! (Рѣкоплѣскания отъ демократитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Малцинство, Събраниято не приема.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Куражлия сѣмъ да поема отговорностъ, въ името на Демократическата партия, че таква предложение не приема, и ще бжда посиленъ отъ Васъ въ народа, г. Стояновъ!

П. Стояновъ (д): То е мое предложение.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Това искамъ да кажа, че не е отъ насъ. Въ Демократическата партия нѣма таква работи!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има предложение отъ г. Никола Захариевъ въ смисълъ, букви „а“ и „б“ да добиятъ следната редакция: (Чете)

„а) 50% намаление на всички задължения; останалитѣ 50% разсрочени за 10 години и при изключителни случаи 15 години;

б) въ намаление лихвата на 4%, а за мораторнитѣ години 1%“.

Който приемятъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма го г. Захариевъ тукъ!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Малцинство, Събраниято не приема.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Щомъ го нѣма, не трѣбваше да се полага и на гласуване.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма го. дезертиралъ. Той го е направилъ само на шега.

И. Василевъ (з): Да се отбележи, че самиятъ предложителъ не е тукъ да поддържа предложението си.

А. Капитановъ (з): Той си прави само реклама.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има предложение отъ народния представителъ г. Георги Петровъ, но той не е тукъ. Отдолу предложението е подписано отъ другъ депутатъ, името на когото не мога да прочета.

Има предложение отъ г. Стефанъ Кирчевъ да се прибави новъ пунктъ „д“ къмъ чл. 8.

Отъ мнозинството: Нѣма го.

А. Циганчевъ (з): Самъ чувствува, че предложението му е несъстоятелно!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има предложение отъ г. Георги Юртовъ.

Отъ мнозинството: Нѣма го.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има предложение отъ народнитѣ представители г. г. Захари Поповъ, Попивановъ и др. въ смисълъ, къмъ чл. 8 да се прибави новъ пунктъ „д“: „Въ намаление на дълга чрезъ приспадане на предвиденото възнаграждение по закона за адвокатитѣ“.

Съ това предложение съгласенъ ли сте, г. министъръ-председателю?

А. Капитановъ (з): Съгласенъ е.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не му е мѣстото тукъ. Какво общо има тукъ?

П. Попивановъ (з): Тукъ му е мѣстото. Какъ може да се взематъ 30%?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не сѣмъ съгласенъ. Не е за този законъ това.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приемятъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събраниято не приема. (Глъчка)

Има предложение отъ г. Капитановъ въ смисълъ, въ забележката къмъ чл. 8 да се прибави, като втора алинея, следниятъ текстъ: (Чете) „Изключение правятъ задълженията при Българската земеделска банка за сключенитѣ заеми за семена и изхранване, както и за купувне на земеделския инвентаръ“.

А. Капитановъ (з): Чие предложение е това?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Прочетохъ го.

З. Поповъ (з) и А. Капитановъ (з): Не се чува.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Какво да правя! Недейте разговаря, за да може да се чува.

А. Капитановъ (з): Казвайте на кого е предложението.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Всичко казвамъ, г. Капитановъ, но пазете тишина, недейте разговаря, когато чета предложението, за да се разбира.

А. Капитановъ (з): На кого е това предложение?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вашето предложение е. — Който приемятъ това предложение . . .

Отъ мнозинството: Кое предложение?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Прочетохъ го. Който го приемятъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събраниято не приема.

Д. Нейковъ (с. д): (Къмъ мнозинството) Нищо нѣма да се приеме. Защо си играете само на гласуване!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има друго предложение отъ г. Капитановъ въ смисълъ: (Чете) „Въ чл. 8, буква „г“, въ края на втората алинея, следъ думитѣ „понижка отъ 7%“ да се постави запетая и следъ нея да следватъ думитѣ: „а за земеделци-стопани и занаятчии — понижка отъ 5%“.

Съ това предложение г. министъръ-председателъ не е съгласенъ. Който приемятъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събраниято не приема.

Предложение отъ г. г. народнитѣ представители Георги Ганевъ, Едю Шилерски и Константинъ Караджовъ въ смисълъ, къмъ чл. 8 да се прибави нова буква „д“ съ следното съдържание: (Чете) „Земеделецъ-стопанинъ, длъжникъ по записъ на заповѣдь, който чрезъ сѣдъ докаже, че изискуемата сума е изплатена, а е минала за събиране чрезъ трето лице, то лицето да търси своето вземане само отъ кредитора и лицето, на което е билъ джиросанъ записъ на заповѣдь“.

Който приемятъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събраниято не приема.

Г. Ганевъ (з): Нали трѣбва да ми дадете възможностъ да защита предложението си?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не сте искали думата.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не поискахте думата.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 8 така, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 9. Разсрочката се определя съ огледъ къмъ срѣлнитъ доходи, имотността на длъжника и размѣра на дълга, а така също и съ огледъ къмъ постигане заздравяването на стопанството на длъжника“.

По този членъ има предложение отъ г. министра на правосъдието думитъ на края: „а така също и съ огледъ къмъ постигане заздравяването на стопанството на длъжника“ да се зачеркнатъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема предложението на г. министра на правосъдието, въ смисълъ, последната фраза отъ чл. 9: „а така също и съ огледъ къмъ постигане заздравяването на стопанството на длъжника“ да бѣде зачеркната, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приема чл. 9 така, както се докладва отъ г. докладчика, съ вотираната поправка, предложена отъ г. министра на правосъдието, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 10. Лихвата на урежданитъ по този законъ задължения 6% се счита отъ деня на обнародване настоящия законъ“.

Следъ „6%“ се прибавя думата „годишно“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 10, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ С. Даскаловъ)

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава III

Съдопроизводство.

Чл. 11. Ползуването отъ закона става по поводъ подадена отъ длъжника молба до ликвидационната комисиия по мѣстожителството на длъжника, чрезъ съответния съдъ, който за целта води отдѣлни регистри“.

Чл. 11 се измѣнява така:

„Ползуването отъ закона става по поводъ подадената отъ длъжника или поръчителя молба до надлежния съдъ или комисиия, които за целта водятъ отдѣлни регистри“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Христо Родевъ.

Х. Родевъ (нац. л): Г. г. народни представители! Азъ моля чл. 11 да се приеме съ едно измѣнение. Имахъ случай въ комисията да се мотивирамъ и сега ще съобща на кратко на г. г. народнитъ представители мотивитъ на това мое предложение.

Азъ искамъ инициативата за сезиране на съдилищата да изхожда не само отъ длъжника или поръчителя, както е казано въ този членъ, но да може да изхожда и отъ заинтересуван кредиторъ. Визирамъ следнитъ случаи. Въ селата, както ви е известно, често пѣти ставатъ палежи. Съгласно закона за ограничение кражбитъ, грабежитъ и пр., назначава се една комисиия, която се събира и определя размѣра на обезщетението, което се разхвърля на всички жители на селото. Г. г. народни представители! Обикновено е, щото тѣзи протоколи, особено когато щетата е малко по-голяма, да не се изпълняватъ, заради това, защото заинтересувани сѫ именно жителитъ на селото да не плащатъ. Секретаръ-бирникътъ, който изпълнява работата на съдията-изпълнител, намира винаги начини и претексти да саботира решенията и въ края на краищата, следъ като известенъ селянинъ бѣде унищоженъ чрезъ единъ пожаръ, той остава на улицата и е вече погребанъ.

Мене ми се струва, че въ такива случаи кредиторътъ би трѣбвало да има право — и това е смисълътъ на поправката, която азъ предлагамъ — да сезира той респективния съдъ, за да влѣзатъ жителитъ на това село като длъжници на погасителната каса. Мене ми се струва, че това е справедливо и не би нарушило принципа, който е прокаранъ въ законопроекта.

Азъ правя предложение, чл. 11 да се измѣни така: (Чете) „Ползуването отъ закона става по поводъ подадена отъ длъжника, поръчителя или кредитора молба до надлежния съдъ или комисиия, които за целта водятъ отдѣлни регистри“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Ще положи на гласуване предложението на г. Родевъ по чл. 11.

Г. Родевъ прави предложение чл. 11 да добие следната редакция: (Чете) „Ползуването отъ закона става по поводъ подадена отъ длъжника, поръчителя или кредитора молба до надлежния съдъ или комисиия, които за целта водятъ отдѣлни регистри“.

Министъръ Й. Качаковъ: Не съмъ съгласенъ съ това предложение.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които сѫ съгласни съ това предложение на г. Родевъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ чл. 11, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 12. Срокътъ за подаване молбитъ е до три месеца отъ обнародване на закона“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Азъ ще помоля, къмъ чл. 12 да се прибави следната втора алинея: (Чете) „Също въ срокъ отъ единъ месецъ следъ постановяване на решението отъ комисията или съда, поръчителътъ, който се уведомява за това и ако пожелае да се ползува отъ облекченията, дадени на длъжника му, може да подаде молба“.

Министъръ Й. Качаковъ: Съгласенъ съмъ съ това предложение.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ предложението на г. Капитановъ, съ което е съгласенъ г. министърътъ на правосъдието, къмъ чл. 12 да се прибави нова втора алинея съ следното съдържание: (Чете) „Също въ срокъ отъ единъ месецъ следъ постановяване на решението отъ комисията или съда, поръчителътъ, който се уведомява за това и ако пожелае да се ползува отъ облекченията, дадени на длъжника му, може да подаде молба“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приематъ чл. 12 тъй, както се докладва отъ г. докладчика, съ приетата нова алинея, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 13. Подадената отъ длъжника молба, която предва- рително трѣбва да се впише въ съответния нотариусъ, трѣбва да съдържа:

- а) ликвидационната комисиия, до която се подава;
- б) името, презимето, прѣкора, занаятието, мѣстожителството и адреса на длъжника;
- в) семейното положение, приходоизточницитъ и размѣра на годишнитъ приходи отъ тѣхъ поединично и общо;
- г) целитъ, за които сѫ били сключени дълговетъ и причинитъ, поради които длъжникътъ е изпадналъ въ затруднение;

- д) въ какво се състоятъ тия затруднения;
- е) определено и обосновано искане за облекченията;
- ж) посочване на доказателствата;
- з) изявление, че съдържанието на молбата и приложенията по следващия чл. 14 п. п. „а“ и „б“ е истинско и действително и че е готовъ да положи клетва за това“.

Чл. 13 се измѣнява така:

„Подадената отъ длъжника молба трѣбва да съдържа:

- а) съда или комисията, до която се подава;
- б) името, презимето, прѣкора, занаятието, мѣстожителството и адреса на длъжника;
- в) семейното положение, приходоизточницитъ и размѣра на годишнитъ приходи отъ тѣхъ поединично и общо;
- г) целитъ, за които сѫ били сключени дълговетъ, и причинитъ, поради които длъжникътъ е изпадналъ въ затруднение;

- д) въ какво се състоятъ тия затруднения;
- е) определено и обосновано искане за облекченията;
- ж) подрѣбно и точно указание на всички кредитори на длъжника съ посочване поотдѣлно тѣзи, чийто вземания

сж възникнали преди 1 януарий 1931 година, и тѣзи, чиито вземания сж възникнали следъ тази дата, като за всички се посочи точно името, презимето, прѣкорътъ, мѣстожителството и адресътъ имъ, както и размѣрътъ на вземанията имъ, произходътъ на дълга, видътъ на обезпечението, кога сж учредени и дали и въ какви родствени или сватовски отношения се намира съ тѣхъ; този списъкъ се подписва отъ длѣжника;

3) точно указание на всички движими и недвижими имоти на длѣжника, включително вземания и други активи, и дали и какви промѣни въ недвижимитѣ имоти и инвентаръ сж станали отъ 1 януарий 1931 година, въ полза на кои лица и дали и въ какви родствени или сватовски отношения се намира съ тѣхъ; този списъкъ сжщо се подписва отъ длѣжника;

и) посочване на доказателствата.

Освенъ това, къмъ молбата се прилага удостоверение отъ съответния нотариусъ, въ което да сж посочени недвижимитѣ имоти и подлежащиятъ на вписване едъръ земеделски инвентаръ на длѣжника, съ посочване тежеститѣ върху тѣхъ, както и за извършенитѣ стъ него сдѣлки съ такива имоти отъ 1 януарий 1931 година.

Освенъ това, длѣжникътъ трѣбва да укаже поискалъ ли е облекчение по тоя законъ отъ друго учреждение или сдѣл, получилъ ли е такова и какво.

Едновременно съ регистриране на молбата за облекчение председателятъ на сѣда или мировиятъ сѣдия разпорежда да се наложи обща възбрана върху имотитѣ на длѣжника.

Тукъ г. министърътъ предлага, алинеята, която следва следъ буква и. да се замѣни съ следната нова алинея: (Чете) „Къмъ молбата се прилага удостоверение отъ съответната община за семейното положение на длѣжника, приходоизточникитѣ му, притежавания отъ него живъ и мъртъвъ инвентаръ, недвижимата му собственост и нейната емлячна оценка за годинитѣ 1928 до 1932 включително“.

Министъръ И. Качаковъ: Алинеята, която следва следъ буква и, се замѣнява съ този новъ текстъ.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Съ последната алинея на чл. 13 се урежда, по каквъ начинъ ще бждатъ налагани възбранитѣ за задълженията, които ще се прехвърлятъ къмъ погасителната каса. Тамъ е казано, че щомъ сѣдътъ или мировиятъ сѣдия приеме молбата, разпорежда да се наложи възбрана върху имотитѣ на длѣжника. Законопроектътъ е работенъ съ огледъ да се включатъ всички задължения — и тия къмъ Земледѣлската банка, и тия къмъ популярнитѣ банки. Впоследствие, когато къмъ тия банки задълженията минаха въ отдѣлна рубрика — тѣ ще бждатъ уреждани по отдѣленъ начинъ — допустна се и за тѣхъ да бжде налагана възбрана.

Съ тоя текстъ погасителната каса, за частнитѣ вземания, осигурява и обезпечавя вземанията си, а за тия на Земледѣлската банка и популярнитѣ банки нѣма възбрана. Ето защо азъ предлагамъ въ чл. 13 въ края на буква „и“ да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Когато молбитѣ за облекчение се подаватъ само до Българската земеделска банка и популярнитѣ банки, възбраната се налага по искане на комиситѣ по чл. 56 отъ настоящия законъ“. Г. министре, разбрахте, нали?

Министъръ И. Качаковъ: Разбрахъ, но не съмъ съгласенъ съ това предложение.

Р. Василевъ (д. сг): Защо? Ще останатъ безъ обезпечение.

Министъръ И. Качаковъ: Защото Земледѣлската банка има и безъ туй право да се удовлетвори отъ челяднитѣ имоти. Тя си има обезпечение.

Р. Василевъ (д. сг): А популярнитѣ банки ще останатъ ли безъ обезпечение?

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че г. министърътъ ще се съгласи, че, ако има днесъ кредитъ, който трѣбва да бжде действително защитенъ, това е този популяренъ кредитъ, който се раздава отъ Земледѣлската банка и отъ популярнитѣ банки и който е въ размѣръ на 7 милиарда лева. Той трѣбва да бжде защитенъ. Другиятъ кредитъ нѣма нужда отъ заздравяване, защото той самъ се е защитилъ. Това е положението днесъ. Ако има нужда да се подпомогне кредитътъ, то е именно този кредитъ. Какво ще бжде положението на този кредитъ, когато на

частнитѣ банки и лихваритѣ ще дадете възможностъ да се обезпечатъ, а тѣзи кредитни институти ще останатъ безъ обезпечение?

Г. министре! Този въпросъ е много сериозенъ и моля да приемете предложението ми.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д): Г. г. народни представители! Последната алинея на буква и отъ чл. 13 гласи: (Чете) „Едновременно съ регистриране на молбата за облекчение председателятъ на сѣда или мировиятъ сѣдия разпорежда да се наложи обща възбрана върху имотитѣ на длѣжника“. Трѣбва да се каже „въ размѣръ на вземанията“. Какъ може за единъ дългъ да се наложи възбрана върху всички имоти на длѣжника, върху цѣлото негово състояние? Това на менъ, като юристъ, е много странно.

Второ. Въ буква з на чл. 13, както и въ алинея втора на буква и на сѣщия членъ, вмѣсто „отъ 1 януарий 1931 г.“ да се каже „следъ 1 януарий 1931 г.“, защото, когато се каже „отъ“, може нѣкой да разбира и „до“, а когато се каже „следъ“, тогава е вече ясно.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ ще подкрепя предложението на моя другаръ Ради Василевъ и ще помоля г. министра на правосѣдието да се отнесе съ всичката длѣжима сериозностъ къмъ този въпросъ.

Смѣтамъ, че когато се касае за популярнитѣ банки, които сж обществени банки, които играятъ една тъй голѣма обществена роля, които и безъ това ще понесатъ въ значителна степенъ тежеститѣ на този законъ, ние можемъ да имъ осигуримъ поне оня минималъ гаранция, която даваме на другитѣ кредитори. — Да, най-малкото, което трѣбва да направимъ, е да ги поставимъ поне наравно, а не въ по-лошо положение отъ другитѣ кредитори. Нѣщо повече даже, ние длѣжимъ тѣхъ — популярнитѣ банки и кредитни кооперации — да ги поставимъ въ едно по-добро положение. Ще бжде грѣшка, ще бжде недоразумение, ще бжде нарушение и на справедливостта, и на логиката за Парламента и специално за онѣзи, които гласуватъ този законопроектъ, ако следъ като признаятъ и дадатъ възможностъ за гарантиране правата на кредиторитѣ, частни лица и банки, откажатъ тази гаранция на популярнитѣ банки.

Внѣтъ отъ това, г. г. народни представители, смѣтамъ, че въ буква з на чл. 13 — азъ бихъ искалъ да бжде добре чуто отъ г. министра на правосѣдието — кждето се казва, че молбата за ползуване отъ облекчения по този законъ трѣбва между другото да съдържа „точно указание на всички движими и недвижими имоти на длѣжника, включително вземания и други активи“, че въ този пунктъ ще трѣбва да се каже не само „вземания и активи“, но „и други права“. Тѣ могатъ да бждатъ право на нѣкаква опция, ако щете, която да съставлява въ края на краищата, бидейки упражнена, единъ голѣмъ материаленъ интересъ. Длѣжникътъ е длѣженъ да посочи не само всички свои движими и недвижими имоти, но и всички свои активи и всички свои права. Нека по този въпросъ да бждемъ наясно. Нека по-изчерпателно да задължимъ длѣжника да посочи всичко това което представлява известна материална ценностъ въ неговото имотно състояние. Може да бжде, да кажемъ, право на концесия, право на опция, право да получи нѣкакъвъ заветъ. При всички тия случаи длѣжникътъ е длѣженъ да посочи въ заявлението, съ което ще иска ползуването отъ облекчения по този законъ, не само движимитѣ и недвижимитѣ си имоти, не само веществени и материални активи, не само материални и вещни права, а и всички други права съ материална стойностъ: концесия, ако има, право на опция и т. н. По-нататкъ, длѣжникътъ трѣбва да посочи, дали и какви промѣни въ недвижимитѣ имоти и инвентара сж станали; не само въ недвижимитѣ и движими имоти, но изобщо въ цѣлото му имотно състояние. Иначе, недобросъвестниятъ длѣжникъ лесно ще се укрие по този текстъ, който е неprecизенъ и неясенъ. Ще каже: азъ съмъ длѣженъ да посоча промѣни въ недвижимитѣ си имоти. Но той може да има промѣни въ своитѣ права отъ материаленъ характеръ, които да не засѣгатъ прямо недвижимитѣ му имоти. Съ този текстъ вие освобождавате длѣжника отъ отговорността да посочи и тия си права. Смѣтамъ, прочее, че се налага едно такова съответно допълнение на този текстъ на буква „з“ отъ чл. 13 отъ законопроекта.

Една дума за последната алинея на този членъ, кждето се казва „едновременно съ регистриране на молбата за

облекчение, председателят на съда или мировият съдия разпорежда да се наложи обща възбрана върху имотите на длъжника. Смятам, че ще е нужно, щото комисията или съдът, когато се произнася по молбата, да има обезателно предъ себе си отговора от съответния мирови съдия или нотариуса за наложената вече възбрана.

Председателстващ С. Даскаловъ: Дайте си предложението.

Г. Говедаровъ (д. сг): Предложение не правя. Моля г. министра да прецени и да се съгласи.

Председателстващ С. Даскаловъ: Има думата народният представител г. Ингилизовъ.

И. Ингилизовъ (мак): Г. г. народни представители! Цѣли часове се разисква въ комисията, по какъвъ начинъ да се гарантиратъ вземанията на Българската земеделска банка и на кредитираният отъ Централната кооперативна банка популярни банки. И азъ мисля, че тия, които сж съставили законопроекта, си мислили по този въпросъ и затова сж съставили цѣла глава въ законопроекта за това, какъ да се гарантиратъ вземанията на тия две банки и кредитираният отъ тѣхъ кооперации. Не знамъ защо г. министърътъ сега не се съгласява съ предложението на г. Ради Василевъ. Допускаме частнитъ вземания да се гарантиратъ чрезъ възбрана, а за вземанията на Земеделската банка и на популярнитъ банки не допускаме това.

Г. г. народни представители, въ тия две банки и кредитираният отъ тѣхъ кооперации е централизиранъ дребниятъ спестенъ капиталъ. Като ги изключимъ, азъ не знамъ, къде ще се влагатъ въ бъдеще тѣзи дребни спестявания. Азъ мисля, че г. министъръ-председателятъ и г. министърътъ на правосъдието трѣбва да се съгласятъ съ предложението на г. Ради Василевъ, за да се допълни законътъ и да не злопоставяме било Земеделската банка, било Българската централна кооперативна банка, било кредитираният отъ тѣхъ кооперативни сдружения.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Никога не се е предполагало, като се уреждатъ дълговетъ на длъжника, да му се остави свобода да продава имотитъ си. Може ли това да се допуска?

Р. Василевъ (д. сг): Новитъ задължения иматъ голѣмо значение.

И. Ингилизовъ (мак): За Земеделската банка и за кредитираният отъ Централната кооперативна банка популярни банки вие не допускате обезпечение.

Председателстващ С. Даскаловъ: Има думата народният представител г. Кръстю п. Цвѣтковъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Обезпечението за Земеделската банка, смятамъ, че е безпредметно, защото за отчуждаването се иска удостоверение отъ Земеделската банка. Докато нѣма това удостоверение отъ Земеделската банка, не може да се извърши прехвърлянето. Колкото за популярнитъ банки, намирамъ, че е основателно искането и трѣбва да се предвиди това нѣщо въ този членъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Като ударите популярнитъ банки, ударите и Земеделската банка и Кооперативната банка.

К. п. Цвѣтковъ (д): Земеделската банка има привилегии.

Председателстващ С. Даскаловъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Приемамъ предложението на г. Ради Василевъ само за случаятъ, когато молбитъ за облекчение се подаватъ само до Земеделската банка и популярнитъ банки и когато нѣма подадени такива до мировия съдия на общо основание. Така че приемамъ предложението на г. Ради Василевъ: „Когато молбитъ за облекчение се подаватъ само до Българската земеделска банка и популярнитъ банки, възбраната се налага по искане на комисията по чл. 56 отъ настоящия законъ“. Въ други случаи се създава общата възбрана, която ползува и Земеделската банка, и популярнитъ банки.

Р. Василевъ (д. сг): Прието, прието!

Председателстващ С. Даскаловъ: Ще гласуваме,

Г. министърътъ на правосъдието предлага въ чл. 13 буква „ж“, следъ думата „кредитори“ да се прибавятъ думитъ „и поръчителы“.

Въ сѣщия чл. 13 — по доклада на комисията — алинеята, която следва следъ буква „и“ да се измѣни така: (Чете) „Къмъ молбата се прилага удостоверение отъ съответната община за семейното положение на длъжника, приходоизточницитъ му, притежавания отъ него живъ и мъртавъ инвентаръ, недвижимата му собственост и нейната емлячна оценка за годинитъ 1928 до 1932 включително“.

Който приематъ предложението на г. министра на правосъдието, тъй както го прочетохъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Има предложение отъ народния представител г. Ради Василевъ, съ което е съгласенъ г. министърътъ на правосъдието, къмъ чл. 13 въ края на буква „и“ да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Когато молбитъ за облекчение се подаватъ само до Българската земеделска банка и популярнитъ банки, възбраната се налага по искане на комисията по чл. 56 отъ настоящия законъ“.

Който приематъ това предложение на г. Ради Василевъ, съ което е съгласенъ г. министърътъ на правосъдието, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Послѣвило е предложение отъ народния представител г. Христо Мирски, въ чл. 13 буква „з“ вмѣсто „отъ 1 януарий 1931“ да се каже: „следъ 1 януарий 1931“.

Министъръ Й. Качаковъ: Съгласенъ съмъ.

Председателстващ С. Даскаловъ: Министърътъ на правосъдието е съгласенъ съ това предложение.

Който г. г. народни представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приематъ чл. 13, както се докладва, заедно съ току-що приетитъ предложения, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 14. Къмъ молбата следва да се приложатъ:

а) подробенъ и точенъ списъкъ на всички кредитори на длъжника съ посочване поотдѣлно тѣзи, чиито вземания сж възникнали преди 1 януарий 1931 г., и тѣзи, чиито вземания сж възникнали следъ тази дата, като за всички се посочи точно името, презимето, прѣкорътъ, мѣстожителството и адресътъ имъ, както и размѣрътъ на вземанията имъ, произходътъ на дълга, видътъ на обезпечението, кога сж учредени и дали и въ какви родствени или сватовски отношения се намира съ тѣхъ. Този списъкъ се подписва отъ длъжника;

б) точенъ списъкъ на всички движими и недвижими имоти на длъжника, включая вземания и други активи и дали и какви промѣни въ недвижимитъ имоти и инвентаръ сж станали отъ 1 януарий 1931 г., въ полза на кои лица и дали и въ какви родствени или сватовски отношения се намира съ тѣхъ. Този списъкъ сжщо се подписва отъ длъжника;

в) удостоверение отъ съответния нотариусъ, въ което да сж посочени недвижимитъ имоти и подлежащиятъ на вписване едъръ земеделски инвентаръ на длъжника, съ посочване тежеститъ върху тѣхъ, както и за извършенитъ отъ него сдѣлки съ такива имоти отъ 1 януарий 1931 г.;

г) удостоверение отъ съответната община, въ което да е посочено семейното положение, приходоизточницитъ, притежаваниятъ живъ и мъртавъ инвентаръ, недвижимата собственост на длъжника, както и емлячната оценка на тия недвижими имоти за годинитъ 1928 до 1932 г. включително;

д) вториятъ екземпляръ отъ записката до нотариуса, надлежно подписанъ отъ последния за вписване запрещението за отчуждение недвижимитъ имоти и едъръ земеделски инвентаръ на длъжника;

е) таксата съгласно чл. 82.

Къмъ молбата трѣбва да се приложатъ всички други доказателства“.

Чл. 14 се отмѣнява. (Чете)

„Чл. 15. Молбата и приложенията се подаватъ съ толкова преписи, колкото сж кредиторитъ“.

Чл. 15 се отмѣнява. (Чете)

„Чл. 16. Председателятъ на комисията разпорежда веднага да се връжатъ по принадлежностъ преписитъ“.

Чл. 16 се отмѣнява. (Чете)

„Чл. 17. Ако се констатира, че нередовности в подадените молби, председателят разпорежда веднага да се покани съответното лице да ги поправи в десетдневен срок.“

Ако подадената от длъжника молба не е вписана, тя не се приема от комисията.“

Чл. 17 става чл. 14. Втората алинея на същия член се заличава.

Председателстващ С. Даскалов: Които приемат чл. 17, който става чл. 14, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Василев (д): (Чете)

„Чл. 18. Комисията може служебно да изисква от всички физически и юридически лица сведения по всяко производство: дали и какви влогове, дялове, акции, облигации и др. притежава и е притежавал длъжникът от 1 януарий 1931 г. и, ако не съгласно, какво е станало с тях.“

Чл. 18 става чл. 15 и се изменява така:

„Съдът или комисията може служебно да изисква от всички физически и юридически лица сведения по всяко производство: дали и какви влогове, дялове, акции, облигации и други притежава и е притежавал длъжникът от 1 януарий 1931 година и, ако не съгласно, какво е станало с тях.“

Председателстващ С. Даскалов: Които приемат чл. 18, който става чл. 15, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Василев (д): (Чете)

„Чл. 19. За определяне стойността на недвижимите имоти на длъжника, комисията взема съгласителните пролажни стойности на дадена категория недвижими имоти в района на местонахождението им през годините 1928—1932 вкл.“

Същителните съгласителни цени комисията взема и за едрия земеделски инвентар, като годишните обезценки се определят на 10% от така добитата стойност.

При определяне доходите, комисията взема предвид съгласителната доходност за годините от 1928—1932 вкл.

Определяне стойността на другите недвижими имоти, включва живия инвентар, се предоставя на свободната проценка и познанията на комисията, която само в коен случай и при по-значителни обекти може да назначи друго лице за тази цел.“

В ал. 1, 2, 3 и 4 на чл. 19, който става чл. 16, пред думата „комисията“ се прибавят думите: „съдът или“.

Председателстващ С. Даскалов: Които приемат чл. 19, който става чл. 16, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Василев (д): (Чете)

„Чл. 20. Ликвидационните комисии се конституират при съответния съд, както следва:

а) за общи задължения по чл. 1 от настоящия закон от 3 000 до 500 000 лева — в административния околийски център, в състав: мировия съдия, директора (агента) на местния клон (агентура) на Българската народна банка и началника на местния клон на Българската земеделска банка или техни заместници от повисшия персонал при учреждението;

б) за общи задължения над 500 000 лева — в столицата, в състав: един апелативен съдия, по един представител на Българската народна, Българската земеделска и Българската централна кооперативна банки, посочен съответно от управителните съвети на тия банки и един представител на Софийската търговско-индустриална камара.

При нужда могат да се образуват няколко състава по начин, щото всички образувани ликвидационни производства да се завършат най-късно до 30 декември 1934 г.

Назначаването на комисии и определяне числото на съставителите става с заповед от министра на правосъдието.

Съдията е по право председател на комисията.

Длъжностите на членовете на комисии са безплатни. Комисии заседават в съответния съд.

За помощен персонал на комисии председателите на съда и шефовете на банките командират от подчинените им лица.“

Чл. 20 става чл. 17 и се изменява така:

„Молбите за облекчение на задълженията на обща сума

до 200 000 лева се разглеждат от надлежния миров съдия, а от 200 001 лева до 1 000 000 лева — от надлежния окръжен съд.“

След изслушване на страните, съдът е длъжен да изслуша мнението по молбата на началника на местния клон на Земеделската банка и на директора (или агента) на местния клон на Народната банка (или агенция).

Забележка. Кандидати за съдебна длъжност по тия дяла не могат да заместват мировия съдия, нито да участват в състава на окръжния съд.

Молбите за уреждане на общи задължения над 1 000 000 лева се разглеждат от комисии в състав: един апелативен съдия, по един представител на Българската народна, Българската земеделска и Българската централна кооперативна банки, посочени съответно от управителните съвети на тия банки, и един представител на Софийската търговско-индустриална камара.

При нужда, могат да се образуват няколко състава по начин, щото всички образувани ликвидационни производства да се завършат най-късно до 30 декември 1934 година.

Назначаването на комисии и определяне числото на съставителите става с заповед от министра на правосъдието.

Съдията е по право председател на комисията.

Длъжностите на членовете на комисии са безплатни.

За помощен персонал на комисии председателите на съда и шефовете на банките командират от подчинените им лица.

Седалището на комисията е в столицата при апелативния съд.

При решаване на образувания по молбите за облекчаване дяла съдът или комисията се води по правилата на гражданското съдопроизводство, доколкото настоящият закон не постановява друго.“

Председателстващ С. Даскалов: Има думата народният представител г. Йосиф Марулев.

И. Марулев (д. сг): Г. г. народни представители! Ние изменихме процедурата по начин, щото молбите за облекчение на задължения до 200 000 л. да се разглеждат от надлежния миров съдия, а за задължения над 200 000 л. до 1 милион лева — от надлежния окръжен съд. От членовете по-долу относно респективната процедура виждаме, че в известни случаи кредитор, който не е бил посочен от длъжника, може в първото съдебно заседание да се конституира като страна в производството с своето вземане. В такъв случай можем да дойдем до едно друго положение: едно лице е завело дяло пред мировия съдия, като смята, че дългът му е 200 хиляди лева. След конституирането на новия кредитор, обаче, дългът му нараства над 200 хиляди лева. Тогава може да се повдигне въпрос, че дялото е неправилно заведено пред мировия съдия и ще следва да се прекрати.

(Председателското място заема подпредседателят Н. Шопов)

Министър И. Качаков: Г. Марулев! За случая, който Вие визирате, има постановление в закона, че ще се постъпи съгласно гражданската процедура — дялото ще се прекрати и ще се препрати на надлежния окръжен съд.

И. Марулев (д. сг): От тия обяснения на г. министъра съм доволен.

Председателстващ Н. Шопов: Който приема чл. 20, който става чл. 17, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Г. Василев (д): (Чете)

„Чл. 21. Длъжникът и кредиторите се призовават за даване обяснения при разглеждане на производството.“

Комисията задължително призовава и изслушва и заключението на един представител на съсловията, от което е длъжникът и от съответната община. Представителят се посочва писмено от съответното сдружение, а при липса на сдружение — от общинския съвет или тричленната комисия.

По искане на някои от кредиторите, или ако сама намири за нужно, комисията може да назначи едно или три вещи лица които да дадат заключение относно имотното състояние на длъжника.

Всички съобщения и призовки се отправят чрез по-

щата съ препоръчани писма съ обратни разписки, като последният се прилага към дѣлото.

Едновременно съ насрочване на дѣлото на вратитѣ на съда се заплева обявление за постѣпилата молба и за датата на разглеждането ѝ.

До откриване на заседанието по молбата за облекчение, образуваното по повод на нея производство може да бъде разглеждано от всички желаещи.

Чл. 21 става чл. 18 и се изменя така:

„Длъжникът и кредиторът се призовават за даване обяснения при разглеждане на производството.

Въ призовката на кредитора се съобщава по какво и кое дѣло се призовава, по искане на кой длъжник и за каква сума е посоченъ като кредиторъ. Призовката трѣбва да бъде връчена на кредитора най-късно 7 дни преди разглеждане на дѣлото“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 21, който става чл. 18, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Втората и следващитѣ алинеи на чл. 21 ставатъ чл. 19 и се изменяватъ така:

„Сѣдътъ или комисията може да изслуша и заключението на единъ представител на съсловieto отъ общината на длъжника. Представителятъ се посочва писмено отъ съответното сдружение, а при липса на сдружение — отъ общинския сѣдетъ.

По искане на нѣкой отъ странитѣ или ако сами намѣрятъ за нужно, сѣдътъ или комисията могатъ да изслушатъ заключението на едно или три вещи лица относно имотното състояние на длъжника.

Всички съобщения и призовки се отправятъ чрезъ пощата съ препоръчани писма съ обратни разписки, като последнитѣ се прилагатъ къмъ дѣлото.

Едновременно съ насрочване на дѣлото на вратитѣ на съда се заплева обявление за постѣпилата молба и за датата на разглеждането ѝ.

До откриване на заседанието по молбата за облекчение, образуваното по повод на нея производство може да бъде разглеждано от всички желаещи“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който е съгласенъ, втората и следващитѣ алинеи на чл. 21 да станатъ чл. 19 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 22. Непосоченитѣ въ молбата на длъжника кредитори могатъ до първото по дѣлото заседание да се присѣдинятъ и да искатъ да бждатъ приети. Едновременно съ това тѣ сѣ длъжни да посочатъ основанието на своето вземане, както и доказателствата, отъ които се подкрепя.

Преди пристѣпване къмъ разглеждане на производството отъ ликвидационната комисия длъжникътъ се подвържа отъ председателя подъ клетва за истинността на изложеното въ молбата му (чл. 13) и въ приложенията по п. п. „а“ и „б“ на чл. 14.

Ако длъжникътъ откаже да положи клетва, производството се прекратява.

Въ заседанието на комисията става провъзгласяване на всички задължения и вземания на длъжника, както и на всички спорни обстоятелства, имащи значение за решаване на дѣлото, и се изслушватъ странитѣ.

Следъ устнитѣ обяснения на странитѣ ликвидационната комисия имъ предлага да прекратятъ производството съ помирение, като имъ показва действителнитѣ, по нейно мнение, способности за доброволно споразумение между длъжника и кредиторитѣ.

Въ случай че странитѣ се съгласятъ, съставя се протоколъ, въ който се отбелязва основанието и условията на споразумението; този протоколъ, подписанъ отъ ликвидационната комисия и приподписанъ отъ странитѣ, не подлежи на обжалване или утвърждение и има сила на вѣзело въ законна сила решение. По него се издава изпълнителенъ листъ отъ сѣда, при който заседава комисията“.

Чл. 22 става чл. 20 и се изменя така:

„Непосоченитѣ въ молбата на длъжника кредитори могатъ до първото по дѣлото заседание да искатъ да бждатъ приети като такива. Въ молбата си тѣ сѣ длъжни да посочатъ основанието на своето вземане, както и доказателствата, отъ които се подкрепя.

Въ заседанието става провъзгласяване на всички задължения и вземания на длъжника, както и на всички спорни обстоятелства, имащи значение за решаване на дѣлото, и се изслушватъ странитѣ.

Следъ устнитѣ обяснения на странитѣ сѣдътъ или ко-

мисията имъ предлагатъ да прекратятъ производството съ помирение, като имъ показватъ действителнитѣ, по тѣхно мнение, способности за доброволно споразумение между длъжника и кредиторитѣ.

Въ случай че странитѣ се съгласятъ, съставя се протоколъ, въ който се отбелязва основанието и условията на споразумението; този протоколъ, подписанъ отъ сѣда или комисията и приподписанъ отъ странитѣ, не подлежи на обжалване и има сила на вѣзело въ законна сила решение. По него се издава изпълнителенъ листъ отъ надлежния сѣдъ“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че е нужно да се направи тукъ промѣна въ текста на първата алинея на чл. 22, който става чл. 20, кадето е казано: (Чете) „Непосоченитѣ въ молбата на длъжника кредитори могатъ до първото по дѣлото заседание, да искатъ да бждатъ приети като такива“. Смѣтамъ, че нѣма защо да поставяме тоя срокъ. Възможно е да има второ, трето заседание и нѣма защо да отнемаме правото на единъ кредиторъ, който по вината на длъжника — не е научилъ, не е узналъ за подадената молба отъ длъжника — не е билъ вписанъ въ списъка на кредиторитѣ и не е повиканъ да вземе участие въ производството. Той трѣбва да има право и следъ първото, въ второто и до последното включително по дѣлото заседание да се яви и да предяви своитѣ искания, да предяви своята креанса, и сѣдътъ да се произнесе по тази креанса. Смѣтамъ, че г. министрътъ на правосъдието, който, за голѣмо съжаление, не ме слуша, ще се съгласи съ съображенията, които изказахъ сега.

И. Василевъ (з): Той не ги чу.

Министръ И. Качаковъ: Моля, моля!

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. министре! Имамъ една молба: да се съгласите, щото въ текста на чл. 20 да се направи промѣна, въ смисълъ...

Министръ И. Качаковъ: Новата ли нумерация?

Г. Говедаровъ (д. сг): Въ чл. 22, който става чл. 20 се казва, че кредиторитѣ могатъ до първото по дѣлото заседание, да искатъ да бждатъ приети като такива. Моята молба е да се съгласите да се даде право и на кредитора, който не по своя вина, а по вина на длъжника — който е недобросъвестенъ — не е билъ посоченъ въ молбата, да може въ второто и до последното заседание да се яви по дѣлото и да предяви своята креанса.

Министръ И. Качаковъ: Общиятъ принципъ е такъвъ.

А. Капитановъ (з): Нѣма второ заседание при тая процедура.

Г. Говедаровъ (д. сг): Може да има отлагане на дѣлото, може да има експертиза; ще има да се провѣрватъ данни. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Говедаровъ (д. сг): Затова моля да се каже, че кредиторъ, който по вина на длъжника не е посоченъ, да има право да се яви до последното по дѣлото заседание и да предяви своята креанса.

Смѣтамъ, че това е едно негово право и вие не можете да го откажете. Противното ще бъде отказъ на правосъдие. Вие нѣмате основание да откажете да се уважи една такава молба и да протегните по такъвъ начинъ недобросъвестнитѣ длъжници. Възможно е маса длъжници, съ целъ да представятъ, че активътъ имъ е 50% спрямо пасива, да укриватъ нѣкой кредиторъ и кредиторътъ да не е ималъ възможностъ да взне за такава едно укриване, понеже не живѣе въ сѣния градъ — има друго мѣстожителство, живѣе даже вънъ отъ България, въ чужбина. Нѣма защо, особено при тази къса процедура, да отнемате на такъвъ кредиторъ правото и възможността да поиска да бъде приетъ за кредиторъ, като посочи своята креанса и даннитѣ за нея. Вие знаете добре, че това е така и по нашия търговски законъ — до последния денъ всѣки кредиторъ има право да представи своята креанса.

Министръ И. Качаковъ: Добре, разбрахме. — Г. г. народни представители! Процедурата въ настоящия законъ

е нагодена така, че производството се ускорява. Ето защо не мога да се съглася с предложението на г. Говедаровъ и моля да не го гласувате.

Г. Говедаровъ (д. ср): Нека се каже „до последното заседание“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 22, който става чл. 20, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Говедаровъ (д. ср): Това е *déni de justice* — отказъ на правосъдие.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 23. Комисиитъ се произнасятъ по производствата съ мотивирани решения, които сж окончателни и не подлежатъ на никакво обжалване, като:

а) решения за общи задължения по чл. 1 отъ настоящия законъ до 50.000 л. и надъ 500.000 л. не подлежатъ и на утвърждаване, а

б) решения за общи задължения отъ 50.001 до 500.000 л. подлежатъ на утвърждаване отъ столичната комисиия, която може да се произнесе въ разпоредително заседание, безъ призоваване на странитъ.

При неутвърждение, което трѣбва да бѣде мотивирано, производството се връща за повторно разглеждане отъ комисиията, която е издала решението. Тая комисиия е длъжна да се съобрази съ нарежданията на столичната комисиия“.

Чл. 23 става чл. 21 и се измѣня така:

„Сждътъ или комисиията се произнася по производствата съ мотивирани решения, които сж окончателни и не подлежатъ на никакво обжалване“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 23, който става чл. 21, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 24. Въ заседанието длъжникътъ трѣбва да се яви лично. Отсъствието му и замѣстването му съ представителъ се допуска само по извинителни причини.

Когато длъжникътъ не се яви въ заседанието за полагане клетва, безъ да представи извинителни причини за това, производството се прекратява.

Всѣка страна може да се представлява отъ единъ повѣрчикъ, съгласно закона за адвокатитъ.

По тия производства не се присъжда никакво адвокатско възнаграждение“.

Чл. 24 става чл. 22 и се измѣня така:

„Въ заседанието длъжникътъ трѣбва да се яви лично. Отсъствието му и замѣстването му съ представителъ се допуска само по извинителни причини.

Странитъ могатъ да се представляватъ отъ повѣреници съгласно закона за адвокатитъ.

По тия производства не се присъжда никакво адвокатско възнаграждение“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приема чл. 24, който става чл. 22, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 25. Решенията по случаитъ, когато е допустнато уреждането на задълженията да стане по настоящия законъ чрезъ Погасителната каса, се издаватъ въ полза на последната за пожитъ задължения и въ полза на респективнитъ кредитори за косвенитъ задължения, и то като се опредѣли пълниятъ размѣръ на приетитъ вземания, размѣрътъ на годишнитъ вноски, включващи лихвата, падежитъ имъ, както и допустнатитъ обезпечения.

Комисиията има право да опредѣля размѣра на годишнитъ вноски, като първитъ две години се изплащатъ само лихвитъ въ края на всѣко календарно шестмесечие, а следъ това и погашение чрезъ равни анюитети, плащани шестмесечно.

Само намалениятъ размѣръ на вземането по чл. 8 буква „г“ се вписва въ решението и за този размѣръ се издаватъ облигации отъ Погасителната каса (чл. 41).

Щомъ като решението стане неотмѣнимо (чл. 23), мировиятъ сждия веднага издава служебно изпълнителенъ листъ въ полза на Погасителната каса, а апелативниятъ сждия изпраща цѣлото производство на председателя на

съответния по мѣстожителство на длъжника окръженъ сждъ, който служебно издава изпълнителенъ листъ въ полза на касата.

Председателятъ на комисиията получава изпълнителенъ листъ заедно съ преписъ отъ решението, които препраща на Погасителната каса, а самото дѣло остава за съхранение въ архивитъ на съответния сждъ.“

Чл. 25 става чл. 23 и се измѣня така:

„Решенията въ случаитъ, когато е допустнато уреждането на задълженията да стане по настоящия законъ чрезъ Погасителната каса, се издаватъ въ полза на последната за прѣжитъ задължения, и въ полза на съответнитъ кредитори — за косвенитъ задължения, като се опредѣли размѣрътъ на приетитъ вземания, тоя на годишнитъ вноски, включващи и лихвата, падежитъ имъ, както и допустнатитъ обезпечения. Плащанията ставатъ въ края на всѣко календарно шестмесечие.

Само намалениятъ размѣръ на вземането по чл. 8 буква г се вписва въ решението, и за този размѣръ се издаватъ облигации отъ Погасителната каса (чл. . . .).

Възъ основа на решението надлежниятъ сждъ служебно издава изпълнителенъ листъ въ полза на Погасителната каса.

По решенията на комисиитъ изпълнителенъ листъ се издава отъ надлежния окръженъ сждъ.

Председателятъ на комисиията получава изпълнителенъ листъ заедно съ преписъ отъ решението, които препраща на Погасителната каса, а самото дѣло остава на съхранение въ архивитъ на съответния сждъ.“

Г. министрътъ предлага въ третата алинея думата „надлежниятъ“ да се изхвърли, а думата „сждъ“ да стане „сждътъ“.

Въ сщия членъ последната алинея се изхвърля.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приематъ предложението на г. министра на правосъдието така, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Който приематъ чл. 23 така, както се докладва, съ токущо приетитъ измѣнения, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Д. Дръски (д): Ние приехме предложението на г. министра, но не го разбрахме.

Министръ И. Качаковъ: Много е ясно.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава IV.

Действия на подаване молбата.

Чл. 26. Следъ подаване на молбата никой отъ засегнатитъ кредитори, съ изключение на заложитъ (чл. 6), не може да предприема никакви изпълнителни действия противъ имотитъ на длъжника. Всички започнати такива действия по право се спиратъ.“

Чл. 26 става чл. 24.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приематъ чл. 26, който става чл. 24, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 27. Презъ времето на производството на ликвидация по настоящия законъ не може да се завеждатъ никакви искове противъ длъжника за вземания, вѣзникнали до 1 януарий 1931 г. и тѣхнитъ подновявания следъ тази дата.

Заведенитъ такива до влизане въ сила на този законъ дѣла се решаватъ по спешностъ въ всички инстанции до 31 октомврий 1934 г., а дотогава производството предъ ликвидационната комисиия се спира.“

Чл. 27 става чл. 25.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който приематъ чл. 27, който става чл. 25, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 28. Погасителната давностъ на исковетъ срещу длъжника спира отъ деня на подаване молбата до завършване на производството, ако тия искове сж за вземания, подлежащи на уреждане по настоящия законъ.“

Чл. 28 става чл. 26.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 28, който става чл. 26, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 29. Съ подаване на молбата кредиторитъ могатъ да погасяватъ съществуващитъ до тази дата тѣхни вземания, макаръ и неизискуеми още, съ прихващане на на срещни вземания на длъжника, ако и другитъ условия за това прихващане сѫ налице и ако тия вземания на кредиторитъ не произхождатъ отъ придобити следъ 1 ноемврий 1933 г. вземания отъ трети лица.“

Кооперациитъ извършватъ прихващания по право до размѣра на дълговия капиталъ на длъжника.“

Чл. 29 става чл. 27.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 29, който става чл. 27, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 30. Отъ деня на подаване молбата длъжникътъ не може да отчуждава недвижимитъ си имоти и едрия земеделски инвентаръ и да намалява имотното си състояние.“

По чл. 30, който става чл. 28, следъ думата „молбата“ се прибавятъ думитъ: „до произнасяне на решението“.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 30, който става чл. 28, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава V.

Погасителна каса.

Чл. 31. Учредява се при Дирекцията на държавнитъ дългове автономна Погасителна каса, чрезъ която става изплащането на всички уредени по настоящия законъ прѣки задължения и вземания, които съставляватъ конверсната маса.

Касата представлява отдѣлна юридическа личностъ.

Забележка. Всички клонове и агентури на Българската народна и Българската земеделска банки сѫ безплатни кореспонденти на Погасителната каса.“

Чл. 31 става чл. 29.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 31, който става чл. 29, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 32. Управителниятъ съветъ на касата се състои отъ шестъ души: управителитъ на Българската народна, Българската земеделска и Българската централна кооперативна банки, директоръ на държавнитъ дългове, единъ представител на Министерството на правосъдието и единъ представител на носителитъ на облигациитъ измежду частнитъ банки и кредитори, посоченъ отъ Банкерския съветъ при Министерството на финанситъ.“

Председателъ на управителния съветъ е управителътъ на Българската народна банка.“

Чл. 32 става чл. 30.

Алинея втора на сѣщия членъ се измѣня така:

Председателъ на управителния съветъ е директорътъ на държавнитъ дългове.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 32, който става чл. 30, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 33. Управителниятъ съветъ на касата има върховния надзоръ по правилното приложение на настоящия законъ.“

Той може да иска винаги отъ надлежната ликвидационна комисия отнемане на дадената съ този законъ разсрочка на длъжника, ако последниятъ при управление на своитъ работи проявява лекомислие или разточителство.“

Чл. 33 става чл. 31 и се измѣня така:

„Управителниятъ съветъ на касата може да сезира надлежния сѣдъ или комисия съ искане за видоизмѣняване решението, съ което е дадено облекчение на единъ длъжникъ, ако последниятъ при управление на своитъ работи проявява лекомислие или разточителство.“

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 33, който става чл. 31, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 34. Управителниятъ съветъ на касата опредѣля ежегодния бюджетъ на сѣщата и назначава нуждния персоналъ въ рамкитъ на бюджета.“

Чл. 34 става чл. 32.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 34, който става чл. 32, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 35. На Погасителната каса се възлага:

а) да следи за правилното установяване на конверсната маса;

б) да издава предвиденитъ въ чл. 41 облигации и да се грижи за тѣхната служба;

в) да компенсира задълженията и вземанията на едно и сѣщо лице (чл. 45);

г) да се грижи за събиране вноскитъ на нередовнитъ длъжници.“

Чл. 35 става чл. 33.

Х. Мирски (д): Цифрата 41 въ точка 6 трѣбва да стане 39. Цифрата 45 въ точка в трѣбва да стане 43. Тия промѣни се налагатъ отъ новата нумерация.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): Да.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ така предложенитъ поправки отъ г. Мирски, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 35, който става чл. 33, заедно съ вотиранитъ поправки, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава VI.

Плащане задълженията отъ длъжниците.

Чл. 36. Всички уреждани по настоящия законъ прѣки задължения на длъжницитъ, съгласно диспозитивитъ на издаденитъ решения отъ комиснитъ, ставатъ отъ задължения къмъ кредиторитъ, задължения къмъ касата, която встъпва въ всички права на кредиторитъ.

Длъжникътъ изплаща частитъ, на които срокътъ е настѣпилъ, било направо, било чрезъ Българската народна банка, Българската земеделска банка или чрезъ пощенски записъ. Преводътъ се освобождава отъ каквито и да било такси и комисиони.“

Чл. 36 става чл. 34.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 36, който става чл. 34, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 37. Решенията на комиснитъ подлежатъ на изпълнение въ полза на касата по реда на закона за събиране прѣкитъ данѣци, ако сѣщитъ не бѣдатъ доброволно изпълнявани отъ длъжницитъ.“

Обжалванитъ действия по изпълнението се завършватъ окончателно въ първата инстанция, чиито решения не подлежатъ на никакво друго обжалване.“

Чл. 37 става чл. 35.

А. Капитановъ (з): Трѣбва да се каже „решенията на сѣдилищата“, а не „на комисията“.

Министъръ Й. Качаковъ: Да, трѣбва да стане „решенията на сѣдилищата“.

Председателствуващ Н. Шоповъ: Които приематъ поправката по чл. 35, да се каже „сѣдилищата“, вмѣсто „комиснитъ“, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 37, който става чл. 35, заедно съ току-що приетата поправка, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 38. Длъжницитъ иматъ право да платятъ предпадно задълженията си къмъ касата въ всѣко време.“

Тъ могат да погасят тия си задължения предпадежно въ всяко време съ издаденитъ отъ касата облигации, ако съ това издължаватъ цѣлия остатъкъ отъ дълга си.

Чл. 38 става чл. 36, като думитъ: „цѣлия остатъкъ“ въ края на последния редъ се замѣнятъ съ думитъ: „поне 25% отъ първоначалния размѣръ на дълга“.

Последнитъ думи: „отъ дълга си“ се заличаватъ.

А. Буковъ (з): Съ 25% да не си плати цѣлия дългъ.

Министъръ И. Качаковъ: Азъ го поправамъ това. Правя предложение второто изречение на чл. 36, въ редове 3, 4 и 5, да се измѣни така: (Чете) „Тъ могат да погасяватъ предпадежно и частично тия си задължения въ всяко време съ даденитъ отъ Погасителната каса облигации, ако съ това издължаватъ поне 25% отъ дълга си“.

А. Капитановъ (з): Отъ първоначалния му размѣръ.

Министъръ И. Качаковъ: Не отъ първоначалния му размѣръ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. министра на правосъдието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 38, който става чл. 36, съ вотираното измѣнение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 39. При доказани непреодолими прѣчки, управителниятъ съветъ на касата може да дава отсрочка за изплащането на две закѣснѣли шестмесечни вноски и то най-много до падежа на следващата вноска“.

Чл. 39 става чл. 37.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 39, който става чл. 37, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава VII

Плащане вземанията на кредиторитъ.

Чл. 40. Погасителната каса отъ своя страна става кредиторъ къмъ кредиторитъ за приетитъ имъ въ решениата вземания къмъ прѣжитъ дължници“.

Чл. 40 става чл. 38.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 40, който става чл. 38, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 41. За изплащане тия вземания на кредиторитъ, закрѣпени къмъ 100, като разликата се премахва, касата имъ издава облигации въ размѣръ на вземането“.

Чл. 41 става чл. 39.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 41, който става чл. 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 42. Купюритъ на облигациитъ и формата имъ ще се опредѣлятъ отъ управителния съветъ на касата. Сжщитъ ще носятъ печатанъ подписъ на председателя на съвета и ще се подписватъ саморѣчно отъ представител на Дирекцията на държавнитъ дългове“.

Чл. 42 става чл. 40.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 42, който става чл. 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 43. Облигациитъ ще носятъ 5% годишна лихва“.

Чл. 43 става чл. 41.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 43, който става чл. 41, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 44. Изплащането на облигациитъ ще стане въ срокъ отъ 20 години, считанъ отъ 1 януарий 1935 г.“

Първитъ две години ще се плаща въ края на всяко календарно шестмесечие само лихвата, а останалитъ осемнадесетъ години ще ставатъ и погашения чрезъ тиражи или чрезъ откупуване.

Погашенията чрезъ откупуване ще се извършватъ, когато облигациитъ сж подъ номиналната стойностъ, а ония члѣ тиражи — когато сж на номиналната или надъ номиналната стойностъ.

На гърба на всяка облигация ще бѣде отбелязана една погасителна таблица въ 36 шестмесечия.

Облигациитъ, които Погасителната каса получава отъ дължницитъ, за предпадежно погасяване на задълженията имъ (чл. 38), ще се приспадатъ отъ опредѣленитъ по таблицата за погашение облигации.

Освенъ редовното изплащане на купонитъ и на излѣзлитъ въ погашение облигации, всички разполагаеми суми на касата ще се използватъ за откупуване на облигации или за изтеглянето имъ чрезъ допълнителни тиражи, съ целъ да се създаде единъ запасъ отъ облигации за бждещи редовни тиражи“.

Чл. 44 става чл. 42.

Д. Нейковъ (с. д): Не бързайте. Часътъ е едва 11 и 15 минути! Но часовникътъ е спрѣлъ. (Възражения отъ мнозинството)

С. Таковъ (з): Ти отъ кжде дойде?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Х. Мирски (д): Въ третата алинея „чл. 38“ трѣбва да стане „чл. 36“ споредъ новата нумерация.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложената поправка отъ г. Мирски, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 44, който става чл. 42, заедно съ вотираната поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 45. Когато при уреждане на задълженията по настоящия законъ дадено лице се яви като кредиторъ и дължникъ, касата издава облигации само за разликата, като за останалата частъ се извърши прихващане.“

Засегнатитъ отъ прихващането лица сж длъжни да уведомятъ касата за наличността на условията за това прихващане“.

Чл. 45 става чл. 43.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 45, който става чл. 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 46. Облигациитъ се приематъ по номиналната имъ стойностъ отъ всички държавни, общински и обществени учреждения като гаранция по търгове и договори.“

Въ баланситъ на банцитъ облигациитъ фигуриратъ като активъ по номиналната имъ стойностъ“.

Чл. 46 става чл. 44 и се измѣня така:

„Облигациитъ се приематъ по номиналната имъ стойностъ отъ всички държавни, общински и обществени учреждения като гаранция по търгове и договори, а сжщо и за неотклонение отъ сждъ или предварително следствие.“

Въ баланситъ на банцитъ облигациитъ фигуриратъ като активъ по номиналната имъ стойностъ, а за застрахователнитъ дружества служатъ за облъкло на техническитъ резерви“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 46, който става чл. 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

Чл. 47. Облигациитъ и купонитъ имъ се освобождаватъ завинаги отъ всякакви данѣци, такси, прага или каквито и да било налози, предвидени досега или въ бждеще въ страната“.

Чл. 47 става чл. 45.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 47, който става чл. 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 48. Изплащането на облигациите и купоните се гарантира отъ държавата“.

Чл. 48 става чл. 46.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 48, който става чл. 46, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 49. Погасителната давностъ на излъзлите въ тиражъ облигации е 15 години, а за купоните имъ — 5 години отъ падежа“.

Чл. 49 става чл. 47.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 49, който става чл. 47, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 50. Източниците на касата сж:

а) постъпленията отъ преминали върху нея вземания на кредиторите — главници и лихви;

б) сумата, която се предвижда ежегодно въ бюджета на държавата въ размър достатъченъ да покрие загубата отъ службата по изплащане купоните съ настъпилъ падежъ и излъзлите въ погашение облигации“.

Чл. 50 става чл. 48.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 50, който става чл. 48, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

Глава VIII

Обезпечения.

Чл. 51. Освенъ вписването по чл. 14, точка Д, което има за резултатъ недействителността по отношение на касата на всички извършени отчуждения и наложени отъ длъжника тежести, комисията се произнася още при образуване на производството, дали и какви други запови следва да се наложатъ. Налагането на тия запови се извършва служебно чрезъ съответния бирникъ по писмено искане на комисията“.

Чл. 51 става чл. 49 и се изменя така:

„Въ решението си съдътъ указва върху кои имоти на длъжника се учредява законна ипотека въ полза на Погасителната каса. Тазв ипотека се вписва служебно по разпореджанието на председателя на съда или мировия съдия.“

Ако длъжникътъ има и задължения, възникнали и следъ 1 януарий 1931 г., съдътъ определя кои отъ имотите на длъжника ще служатъ за обезпечение на задълженията му, възникнали до тая дата, и подновяванията имъ, чрезъ учредяване върху тѣзи имоти на законна ипотека въ полза на Погасителната каса и кои за удовлетворение на новите задължения, съразмѣрно общия сборъ на едините и другите въ време на образуване производството.

Съ учредяването на законна ипотека въ полза на Погасителната каса, наложената върху имотите на длъжника обща възбрана съгласно чл. . . . се отменява“.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 51, който става чл. 49, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 52. Следъ ставане неотмѣнимо решението за уреждане задълженията по настоящия законъ, комисията де-позира въ съответния нотариусъ записка въ три екземпляра за вписване въ полза на Погасителната каса законна ипотека респективно залогъ върху недвижимите имоти и едрия земеделски инвентаръ на длъжника по образецъ, даденъ отъ управителния съветъ на касата. Единиятъ екземпляръ отъ записката остава у нотариуса, вториятъ се прилага къмъ производството, а третиятъ се изпраща на Погасителната каса заедно съ издаденото решение и изпълнителния листъ.“

Заличаването на ипотека се извършва съ пълното погасяване на задълженията. Частично заличаване на ипотека може да се извърши само по решение на управителния съветъ на касата. Заличаването се извършва съ подадена отъ касата за това записка“.

Чл. 52 става чл. 50, като първата му алинея се заличава.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 52, който става чл. 50, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 53. Така учредените законни ипотеки въ полза на касата служатъ за вѣчно обезпечение на издадените отъ касата облигации, но при спазване постановленията на чл. чл. 781 и 782 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство“.

Чл. 53 става чл. 51, като думата „вѣчно“ се заличава.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. министри на правосѣдието! Вие дадохте обещание да обясните, при разглеждането на този членъ, какъ разбирате спазването на чл. 782 отъ гражданското сѣдопроизводство, именно неговата втора точка, относно ипотекарните длъжници, за да не се разбере, че тукъ попадатъ и челядните имоти. Моля Ви, дайте това обяснение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Панайотъ Деневъ.

П. Деневъ (р): Азъ трѣбва да коригирамъ колегата Капитановъ. Не се касаеше да даде г. министърътъ обяснение, но остана да се установи въ пленума какво сѣдър-жание се влага въ този членъ, за да не станатъ впоследствие недоразумения по втория пунктъ на чл. 782.

По чл. 781 се гарантиратъ челядните имоти, а въ чл. 782 се предвиждатъ изключенията, при които гаранцията пада. Безразлично какъвъ е длъжникътъ — търговецъ, земе-дѣлецъ или съ свободна професия — щомъ като него-виятъ дългъ е гарантиранъ съ ипотека, разпоредбите на чл. 781 не се прилагатъ. И понеже въ дебатирания сега членъ се слагатъ единъ следъ другъ чл. 781 и чл. 782, ние се боимъ, че ще се постигне нѣщо, което не е въ нашите желания, а именно, ще се създаде възможностъ да се по-сегне върху челядните имоти мимо нашето желание. Ако текстътъ остане тъй, както е въ законопроекта, ние смѣ-таме, че като се поменява чл. 782, ще трѣбва да се поменатъ и пунктовете му, които ще се прилагатъ, и да се изключи п. 2, който предвижда продажбата на ипотеки-рани имоти, безъ да държи за така наречените челядни имоти.

За това бихъ молилъ г. министъръ-председателя и г. ми-нистра на правосѣдието да се уяснимъ по този въпросъ, за да нѣма разногласие въ тълкуването на този членъ и да не бѣдатъ сѣдилищата въ недоумение. Нека устано-вимъ единъ точенъ текстъ, който да не допуска пре-вратно тълкуване. Защото, когато ще се прилага законътъ, не ще е важно кои юридически схващания сж по-правилни — дали тия на болшинството въ Народното събрание, или тия на г. министра — а ще бѣде важно какво е же-лало Народното събрание. И понеже желанията ни сж ед-накви, нека въплотимъ нашето единомислие въ единъ ясенъ, нетърпящъ тълкуване текстъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. ми-нистерътъ на правосѣдието.

Министъръ И. Качаковъ: Г. г. народни представители! Текстътъ на чл. 51 е следниятъ: (Чете) „Така учредените законни ипотеки въ полза на касата служатъ за облекчение на издадените отъ касата облигации, но при спазване постановленията на чл. чл. 781 и 782 отъ закона за граж-данското сѣдопроизводство“. Постановянето на тия два члена отъ гражданското сѣдопроизводство въ цитирания членъ на разисквания проектъ има следния смисълъ:

Чл. 781 отъ гражданското сѣдопроизводство постано-вява кои и въ какъвъ размър длъжникови имоти не могатъ да се продаватъ за удовлетворение вземанията на кредиторите му. Тия имоти сж изброени подробно въ тоя членъ и ние сме навикнали да ги наричаме челядни имоти, имоти, които законътъ запазва за длъжника. Тия именно имоти разискваниятъ законопроектъ цели да запази за длъжника. Затова чл. 781 е поставенъ, за да бѣдатъ из-ключени, освободени челядните имоти на земеделска-стопанинъ отъ ипотека, която се учредява въ полза на Погасителната каса съ цитирания чл. 51.

Чл. 782 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство определя кои длъжници не могатъ да се ползватъ отъ разпоредбите на чл. 781 отъ сѣщия законъ. И затова чл. 782 е поставенъ, за да останатъ подъ ипотека къмъ Погасителната каса и тия имоти на длъжниците, които сж

изброени във чл. 781 от закона за гражданското сѣдо-производство, когато длъжниците сѣ отъ една отъ кате-горитѣ, изброени във чл. 782.

Това значение има поставянето на тия два члена отъ гражданското сѣдопроизводство във чл. 51 на разисквания проектъ. Опасението, което нѣкой отъ г. г. народнитѣ представители изказаха, че съ п. 2 на чл. 782 се изключ-вала разпоредбата на чл. 781, е неоснователно. Пунктъ 2 на чл. 782 не отмѣня разпоредбитѣ на чл. 781, и, по сми-сѣла на разисквания членъ, челяднитѣ имоти на длъж-ника земледѣлец-стопанинъ не влизатъ въ законната ипотека къмъ Погасителната каса, а оставатъ свободни, запазени за земледѣлец-стопанинъ.

П. Деневъ (р): Г. министре! Понеже въ тия два члена...

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звънъ) Нѣмате по-вече думата, г. Деневъ.

П. Деневъ (р): Чакайте бе, г. Шоповъ! Дайте ми ду-мата за разяснение. Нека направимъ нѣщо, което да от-говаря на нуждата.

Министъръ д-ръ Ал. Гиргиновъ: Оставете, бе г. Деневъ,

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 51, който става чл. 53, както се докладва отъ г. до-кладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събра-нието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава IX.

Действие на настоящия законъ по задължения къмъ Бѣл-гарската земледѣлска банка, кредитиранитѣ отъ нея коо-перации и популярни банки.

Чл. 54. Задълженията къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации и контролиранитѣ отъ Бѣлгарската централна кооперативна банка по-пулярни банки служатъ за опредѣляне общия сборъ на задълженията по чл. 1 и се посочватъ въ молбата на длъжника по ликвидационната комисија, но подлежатъ на облекчение само по реда, предвиденъ въ настоящата глава.

Чл. 54 става чл. 52 и се измѣня така:

„Задълженията къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации и кредитиранитѣ прѣко или косвено отъ Бѣлгарската централна кооперативна банка популярни банки, се пресмѣтатъ при опредѣляне общия сборъ на задълженията по чл. 1 и се посочватъ въ молбата на длъжника до сѣда или комисията, но подле-жатъ на облекчение само по реда, предвиденъ въ настоя-щата глава“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 54, който става чл. 52, моля, да вдигнатъ рѣка. Мно-зинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 55. Ползуването отъ настоящия законъ за задъл-жения къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка и кредитира-нитѣ отъ нея кооперации става по поводъ на подадена отъ длъжника молба до респективния клонъ на Бѣлгарската земледѣлска банка, а за задължения къмъ популярнитѣ банки — по поводъ на подадена отъ длъжника молба до самата популярна банка, въ срока, предвиденъ въ чл. 12. Тѣзи молби не подлежатъ на вписване у нотариуса.

Забележка. Ползуването отъ настоящия законъ за задълженията къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка, кре-дитиранитѣ отъ нея кооперации и контролиранитѣ отъ Бѣлгарската централна кооперативна банка популярни банки се допуска и за длъжници, които сѣдъ заключили зе-мледѣлски конкордатъ или сѣдъ получили сѣдебно уреж-дане на дълговетѣ си.

Чл. 55 става чл. 53, като алинея втора се заличава, а за-бележката къмъ сѣщия членъ става алинея втора.

Къмъ сѣщия членъ се прибавя следната алинея трета: Ползуватъ се отъ сѣщитѣ облекчения производител-нитѣ кооперативни сдружения, имащи непокрытъ вариантъ къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка и Бѣлгарската цен-трална кооперативна банка надъ 1.000.000 л.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народ-ниятъ представителъ г. Петко Дичевъ.

П. Дичевъ (д): Моля г. министъръ-председателя и васъ, г. г. народни представители, да се съгласите, щото къмъ алинея трета на чл. 55 отъ законопроекта, респективно чл. 53 по доклада на комисията, която алинея гласи: (Чете) „Ползуватъ се отъ сѣщитѣ облекчения производи-

телнитѣ кооперативни сдружения, имащи непокрытъ ва-риантъ къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка и Бѣлгарската централна кооперативна банка надъ 1.000.000 л.“, да се прибави накрая: „и сѣ по-големитѣ облекчения въ лихвитѣ ония кооперации, които иматъ дългъ надъ 1.000.000 л. вследствие на извънредни причини“ — визирамъ земе-търѣса.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тоя въпросъ се дебатира доста обширно, г. Дичевъ, и е разрешенъ. Раз-брахме се по него по-рано.

Моля да не се приема това предложение.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народ-ниятъ представителъ г. Георги Шонговъ.

Г. Шонговъ (з): Г. г. народни представители! Въ тре-тата алинея, която се прие въ комисията, за да се дадатъ облекчения на производителнитѣ кооперации, имащи дългъ надъ 1.000.000 л., се говори само за непокрытъ ва-риантъ. Но това не е пълно, защото производителнитѣ кооперации иматъ задължения не само отъ непокрытъ вариантъ, а и отъ личенъ кредитъ. Излиза, че тия коопе-рации ще се ползватъ отъ облекчения само за непокри-тия вариантъ, а за другитѣ задължения не ще се ползу-ватъ, което не е отъ полза за тѣзи кооперации.

Азъ предлагамъ да се измѣни третата алинея така: (Чете) „Ползуватъ се отъ сѣщитѣ облекчения производи-телнитѣ кооперативни сдружения, имащи надъ 1.000.000 л. задължения къмъ Бѣлгарската земледѣлска банка и Бѣл-гарската централна кооперативна банка“. По този начинъ ще могатъ да се обхванатъ всички задължения надъ 1 ми-лионъ лева, които производителнитѣ кооперации иматъ къмъ Земледѣлската банка и къмъ Бѣлгарската централна кооперативна банка. Това е разумно и справедливо да стане.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какво смѣ-тате? — Да се ползватъ и кооперациитѣ ли? Да Ви обясня, макаръ че вече шестъ пѣти говорихъ. Съ по-мощта, която се дава на Земледѣлската банка отъ 50 ми-лиона лева, на нея се дава възможность, съгласно своята политика, да ги подпомогне. Ако не бѣхме турили „надъ 1 милионъ лева“, тия кооперации не се обгрѣщаха.

Г. Шонговъ (з): Г. министъръ-председателю! Нашата кооперация срещу зданията си има личенъ кредитъ, който не се обхваща отъ тия облекчения.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какви об-лекчения?

Г. Шонговъ (з): Разсрочки въ плащането и т. н.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е истина. Не сте го разбрали. Кооперациитѣ въобще не се ползу-ватъ отъ разсрочки, защото Земледѣлската банка ги под-помага. И Вашата кооперация, като селска кооперация, е къмъ Земледѣлската банка.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на народния представителъ г. Петко Ди-чевъ, съ което г. министъръ-председателятъ не е съгла-сенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ предложението на народния предста-витель г. Георги Шонговъ, съ което г. министъръ-пред-седателятъ сѣщо не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 55, който става чл. 53, както се до-кладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 56. Разглеждане на молбитѣ става по реда, пред-виденъ въ правилника изработенъ отъ централното управление на Бѣлгарската земледѣлска банка за длъж-ници къмъ нея и къмъ кредитиранитѣ отъ нея коопе-рации и по правилника, изработенъ отъ Бѣлгарската цен-трална кооперативна банка за длъжниците къмъ популяр-нитѣ банки.

Тия правилници подлежатъ на одобрение отъ Мини-стерския съветъ.

Молбитѣ се разглеждатъ:

а) до Бѣлгарската земледѣлска банка и кредитиранитѣ отъ нея кооперации — отъ комисија въ сѣставъ: начал-ника на клона, счетоводителя и касиера;

б) до популярните банки — от комисия в състав: председателя на управителния съвет на популярната банка, един член на управителния съвет, посочен от същия съвет и директора на популярната банка.“

По чл. 56, който става чл. 54, буква „б“ на алинея трета се изменява така:

„До популярните банки — от комисия в състав: мировият съдия — за председател, и членове: директорът на банката или неговъ заместник, председателя на провфрителния съвет и един представител на съсловието, към което принадлежи длъжникът, посочен от сдружението, а, ако няма такова — от общинския съвет.“

Когато от молбата на длъжника до съответния съд (чл. 17) се вижда, че той има задължения и към някое от поменатите в настоящия член кредитни учреждения, съдът, преди да пристъпи към разглеждане на молбата, изисква препис от решението за дадените на длъжника от тия учреждения облекчения, които взема предвид при разрешаване на дѣлото.“

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Андрей Икономовъ.

А. Икономовъ (нац. л): Г. г. народни представители! Въ чл. 56, който става чл. 54, въ буква а се определя съставът на комисията, която по този законопроект облекчава длъжниците към Земледѣлската банка. Когато въ комисията вчера до обѣд се дебатираше този член, се възприе въ състава на тази комисия да участвува мировият съдия; след обѣд, обаче, по съображения, които министърът на земледѣлието изтъкна въ комисията, се отдръпна първоначалното решение на комисията. Според менъ, съ това се направи грѣшка, като се остави комисията по буква а въ същия състав, както бѣше първоначално въ проекта.

Г. г. народни представители! Нѣмамъ намѣрението, нито пъкъ имамъ основание да се съмнявамъ въ добросъвестността и почитността на чиновниците въ Българската земледѣлска банка — началника на клона, счетоводителя и касиера — които сѫ натоварени съ уреждането на задълженията къмъ Земледѣлската банка. Но струва ми се, че единъ длъжникъ, на когото душата е извънредно много наболѣла, нѣма да има въ себе си убеждението и увѣрението, че даваджията ще му бѣде справедливъ кадия. Затуй смѣтамъ, че въ интереса на самата Земледѣлска банка е да отстрани възможността да бждатъ подозирани нейните чиновници, да отстрани възможността при тия чиновници да се отива съ молби, съ ходатайства отъ външни лица. За да успокоимъ длъжника, за да го обнадежимъ, за да му вдѣхнемъ вѣра, че наистина ще му се дадатъ облекчения, въ интереса на всички ни, и отъ психологично значение за всички длъжници долу — кѣдето се разпространява версията, че тоя законъ нѣма да даде абсолютно никакви облекчения, особено за задълженията къмъ Земледѣлската банка — е, да туримъ мировия съдия въ тази комисия. Убеждението въ правотата на мировия съдия и въ неговата безпристрастностъ ще създаде вѣра у длъжниците къмъ Земледѣлската банка, че и по отношение на задълженията имъ спрямо нея ще се постигне справедливо.

Знамъ всички съображения противъ това мое предложение и онова на г. министра на земледѣлието — че мировият съдия сѫ извънредно много претрупани съ дѣла, че сѫ засти. Но азъ казвамъ: нека ги претрупаме още малко повече, но да получимъ добри резултати.

Правя предложението въ състава на тази комисия да влиза и мировият съдия.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Едрю Шидерски.

Е. Шидерски (з): Г. г. народни представители! Азъ предлагамъ въ чл. 56, който става чл. 54, въ буква б, думитъ „и единъ представител на съсловието, къмъ което принадлежи длъжникът, посочен от сдружението, а ако нѣма такова — отъ общинския съветъ“, да се изхвърлятъ.

Моля г. министър-председателя да се съгласи съ моето предложение.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): Г. г. народни представители! Следъ като така добре се мотивира нашиятъ другаръ Икономовъ, за менъ не остава освенъ да заявя, че и азъ се присъединявамъ къмъ неговото предложение, още повече като знамъ,

че г. министърътъ на земледѣлието е съгласенъ, щото въ състава на комисията да влѣзе като председател мировиятъ съдия. Правя такова предложение.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Отказвамъ се.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Азъ моля да не се приема предложението на г. Икономовъ. При 450.000 преписки и заявления само на Земледѣлската банка и при 200.000 преписки на кредитирани отъ нея земледѣлски кооперации — или всичко 600—700 хиляди преписки и заявления — които ще се разглеждатъ отъ тия комисии, да оставите да ги разглеждатъ мировиятъ съдия, това значи, въобще да не се свърши никога тѣхното разглеждане. Имайте малко вѣра въ Земледѣлската банка и нейните чиновници, защото тая Земледѣлска банка въ 1893, 1899, 1900, 1902, 1903 г. е имала възможностъ не само да ликвидира въ тия 4—5 години съ задълженията на земледѣлците, но и да подпомогне последните съ новъ кредитъ и по такъвъ начинъ да спаси тѣхните стопанства. Даже въ Видинския край тя е конвертирала и задълженията къмъ частни лихвари. Имайте до вѣрие къмъ това кредитно учреждение, за да го заназимъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващ Н. Шоповъ: Г. министре на правосѣдието и г. министър-председателю! Съгласни ли сте съ предложението на г. Икономовъ?

Министър-председател Н. Мушановъ: Предложението на г. Шидерски има резонъ, комисията за популярните банки да си остане отъ трима души — мировиятъ съдия, директорътъ на банката и председателя на провфрителния съветъ — безъ да участвува представител на съответното съсловие. Това предложение го приемамъ.

А. Икономовъ (нац. л.): Тукъ участвува съдията.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г-да! Поставаме съдията въ комисията за популярните банки, за да се запазимъ отъ партизанските борби, които съществуватъ на много мѣста въ популярните банки, въ които има партисенъ елементъ. Но къмъ Земледѣлската банка съ своя си персоналъ, който тоякова години е служилъ и е услужвалъ на земледѣлското население, азъ се учудвамъ, защо има такова недовѣрие. Недейте усложнява работата, като туряте мировия съдия и въ комисията за задълженията къмъ Земледѣлската банка, защото работата ще отиде съ години.

Азъ ви моля да гласувате този членъ така, както ви го предлагаме.

Председателстващ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на народния представител г. Икономовъ, съ което предложение г. министър-председателъ не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ ръка. Малцинство, Събраниято не приема.

Които приематъ предложението на народния представител г. Едрю Шидерски, съ което г. министър-председателъ е съгласенъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Обаждатъ се отъ мнозинството: Меншинство е.

Председателстващ Н. Шоповъ: Понеже се оспорва вотътъ, ще повтора гласуването.

Които приематъ предложението на народния представител г. Едрю Шидерски, съ което предложение г. министър-председателъ е съгласенъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Които прематъ чл. 56, който става чл. 54, заедно съ прнетото предложение на г. Шидерски, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 57. Съответниятъ клонъ на Българската земледѣлска банка или популярната банка окончателно определятъ каква разсрочка да се даде на длъжника при намалена (6%) лихва.“

Решението имъ става неотмѣняемо следъ утвърждение отъ централното управление на Българската земледѣлска

ска банка за задължения към нея и към кредитираните от нея кооперации и от управлението на Българската централна кооперативна банка за задължения към популярните банки“.

Г. министърът на правосъдието предлага въ чл. 57, който става чл. 55, думите на третия и четвъртия редове да се изменят така: „облекченията при условията на чл. 6 и 8 от настоящия закон“.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Азъ щяхъ да направя това предложение, което прави г. министърът на правосъдието.

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Иванъ Василевъ.

И. Василевъ (з): Г. г. народни представители! Азъ ще помоля към този членъ да се прибави една нова алинея. Въ чл. 39, който сега става 37, е казано: (Чете) „При доказани непродолими прѣчки, управителниятъ съветъ на касата може да дава отсрочки за изплащане на две закъснѣли шестмесечни вноски и то най-много до палежа на следващата вноска“. Това се отнася само до Погасителната каса. По отношение на Земледѣлската банка и популярните банки, обаче, никѣде въ законопроекта не е предвидено такова положение. Ето защо ще моля към чл. 57, който става чл. 55, да се прибави следната нова алинея: (Чете) „Централниятъ управленя на Българската земледѣлска банка и Българската централна кооперативна банка могат да даватъ отсрочки за изплащане на две закъснѣли шестмесечни вноски и то най-много до палежа на следващата вноска“. Значи предлагамъ същото положение, което имаме за Погасителната каса, да го имаме и по отношение на Българската земледѣлска банка и Българската централна кооперативна банка при непродолими прѣчки, както е казано за Погасителната каса.

А. Капитановъ (з): Много основателно.

Председателстващ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. министра на правосъдието, въ чл. 57, който става чл. 55, думите на третия и четвъртия редове да се изменятъ така: „облекченията при условията на чл. 6 и 8 от настоящия закон“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ предложението на народния представител г. Иванъ Василевъ така, както той го прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

А. Буковъ (з): Какъ може такова нѣщо?!

А. Капитановъ (з): Г. министърът не е ли съгласенъ?

А. Буковъ (з): Може ли на едното мѣсто да даваме отсрочка, а на другото мѣсто да не даваме отсрочка? Какъ може такова нѣщо?!

А. Капитановъ (з): Касае се да поставимъ при еднакви условия тѣзи, които иматъ задължения къмъ частни кредитори, и длъжниците къмъ популярните банки и къмъ Земледѣлската банка.

Председателстващ Н. Шоповъ: Вотира се вече.

А. Буковъ (з) и други земледѣлци: Оспорваме вота.

А. Капитановъ (з) Азъ питамъ г. министра: не сте ли съгласенъ? Вие не казахте нищо.

Министъръ И. Качаковъ: Не се съгласявамъ.

А. Буковъ (з): Оспорваме вота.

А. Капитановъ (з): Оспорваме гласуването, г. председателю! Повторете го.

А. Буковъ (з): Може ли да оставимъ Земледѣлската банка да не прави отсрочка?

Председателстващ Н. Шоповъ: Не мога да повтарямъ едно гласуване, резултатътъ отъ което е явенъ.

Отъ земледѣлцитъ: Оспорваме вота!

А. Буковъ (з): Не може тая работа!

Председателстващ Н. Шоповъ: Които прематъ чл. 57, който става чл. 55, съ приетото изменение . . .

А. Буковъ (з): Оспорваме вота, г. председателю. Казваме, че не е меншество.

Председателстващ Н. Шоповъ: Какъ можете да го оспорвате сега?

А. Буковъ (з): Навреме сме го оспорили.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Гласувайте втори пътъ.

Министъръ С. Костурковъ: Повторете вота.

Председателстващ Н. Шоповъ: Г-да! Азъ не мога да правя това, което правилникътъ не ми допуска.

А. Буковъ (з): Ама оспорваме вота!

Председателстващ Н. Шоповъ: Сега го оспорвате.

А. Буковъ (з): Не е вѣрно. Азъ го оспорихъ веднага следъ гласуването. Ако Вие не сте чули, то е друго.

А. Капитановъ (з): Ние чакаме да съобщите резултата и тогава да оспоримъ вота.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вотирайте втори пътъ.

Министъръ И. Качаковъ: Гласувайте повторно.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя С. Даскаловъ)

Председателстващ С. Даскаловъ: Които приематъ предложението на г. Иванъ Василевъ, моля, да вдигнатъ рѣка.

Г. квесторе! Пребройте гласоветъ.

Квесторъ Н. Гашевски (нац. л): (Следъ преброяване на гласоветъ) 34 гласа.

Председателстващ С. Даскаловъ: Меншество. (Глъчка)

А. Буковъ (з): Е, не може така да се работи! Тая работа не може!

Председателстващ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 57, който става чл. 55, както се докладва отъ г. докладчика, заедно съ приетото изменение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Капитановъ (з) и А. Буковъ (з): Кѣде е мнозинство?

Председателстващ С. Даскаловъ: Понеже се оспорва воятъ, ще повторя гласуването. Които приематъ чл. 57, който става чл. 55, заедно съ приетото изменение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, г-да, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 58. Облекченитъ задължения къмъ Българската земледѣлска банка, къмъ кредитиранитъ отъ нея кооперации и къмъ популярнитъ банки оставатъ задължения къмъ същитъ и не влизатъ въ конверсната маса на Погасителната каса.

За тия задължения Погасителната каса не става длъжникъ къмъ кредиторитъ, нито издава облигации.“

Чл. 58 става чл. 56.

Председателстващ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 58, който става чл. 56, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 59. За покриване загубитъ на Българската земледѣлска банка, на кредитиранитъ отъ нея кооперации и на популярнитъ банки отъ даденитъ на длъжниците имъ облекчения въ бюджета на държавата се предвижда ежегодно 45.000.000 л. въ полза на Българската земледѣлска банка и кредитиранитъ отъ нея кооперации и 15.000.000 л. въ полза на популярнитъ банки.

Сумата 45.000.000 л. въ полза на Българската земледѣлска банка и кредитиранитъ отъ нея кооперации се внася въ Българската земледѣлска банка, която я разпре-

дѣла по начинъ, опредѣленъ въ правилникъ, изработенъ отъ нея и утвърденъ отъ Министерския съветъ.

Сумата 15 000 000 л. въ полза на популярните банки се внася въ Българската централна кооперативна банка, която я разпредѣля по начинъ, опредѣленъ въ правилникъ, изработенъ отъ нея и утвърденъ отъ Министерския съветъ.

Разпредѣлението става главно съразмѣрно облекченитѣ задължения.

Чл. 59 става чл. 57, като цифрата „45.000.000“ става „50.000.000“ въ алинеи първа и втора.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 59, който става чл. 57, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 60. Отъ обезпеченията, предвидени въ глава VIII на настоящия законъ, се ползватъ и Българската земеделска банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации и популярните банки.

Законната ипотека и залогътъ по чл. 52 служатъ за обезпечение и въ полза на Българската земеделска банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации и популярните банки.

Пълно или частично погасяване на ипотека не може да се извърши безъ удостоверение отъ Българската земеделска банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации или популярната банка, че задължението къмъ тѣхъ е погасено.“

Чл. 60 става чл. 58.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 60, който става чл. 58, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 61. Вземанията на Българската земеделска банка, кредитиранитѣ отъ нея кооперации и популярните банки, по които сѣ дадени облекчения, подлежатъ на събиране по реда на закона за събиране прѣжитѣ ланъци, ако не бждатъ доброволно издѣлжавани по условията на дадената разсрочка.“

Чл. 61 става чл. 59.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 61, който става чл. 59, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава X

Исключителни постановления за задължения надъ 500.000 лева и за задължения на длъжници съ свободни професии.

„Чл. 62. Длъжници съ общи задължения надъ 500 000 л., които отговарятъ на субективнитѣ и обективни условия на глава I отъ настоящия законъ, може да се ползватъ по реда, предвиденъ въ глава III, отъ следнитѣ облекчения:

а) длъжници съ общи задължения отъ 500.000 л. до 1.000.000 л.:

въ намаление лихвата на 8%.

въ разсрочване плащането до 6 години и

въ плащане само лихвата най-много до края на първитѣ две години;

б) длъжници съ общи задължения надъ 1.000.000 л.:

въ намаление лихвата на 8%.

въ разсрочване плащането до 4 години и

въ плащане само лихвата първата година.

И въ двата случая (а и б) лихвата и анюитетитѣ се плащатъ въ края на всѣко календарно шестмесечие.

Чл. 62 става чл. 60 и се измѣня така:

„Длъжници съ общи задължения надъ 1 000 000 л., които отговарятъ на субективнитѣ и обективни условия на глава I отъ настоящия законъ, може да се ползватъ по реда, предвиденъ въ глава III, отъ следнитѣ облекчения:

а) въ намаление лихвата на 8%;

б) въ разсрочване плащането до 4 години, и

в) въ плащане само лихвата презъ първата година.

Лихвата и анюитетитѣ се плащатъ въ края на всѣко календарно шестмесечие.“

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 62, който става чл. 60, както се докладва отъ г. до-

кладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 63. Длъжници съ свободни професии, чиито общи задължения не надвишаватъ 500.000 л., отговарятъ на условията по чл. чл. 1 и 3, букви б и в и не се изключватъ по чл. 4 отъ настоящия законъ, могатъ да получатъ, по реда, предвиденъ въ глава III, отсрочка на задълженията си до две години, при 8% годишна лихва, чрезъ равни анюитети, плащани шестмесечно.“

Чл. 63 става чл. 61 и се измѣня така:

„Длъжници съ свободни професии работници, пенсионери, държавни и общински служители, както и пострадали отъ войнитѣ, чиито общи задължения не надвишаватъ 500.000 л., отговарятъ на условията по чл. 1 и не се изключватъ по чл. 4 отъ настоящия законъ, могатъ да получатъ, по реда, предвиденъ въ глава III, отсрочка на задълженията си до 4 години, при 8% годишна лихва, чрезъ равни анюитети, плащани шестмесечно.“

Г. министърътъ предлага думата „отсрочка“ да стане „разсрочка“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 63, който става чл. 61, както се докладва отъ г. докладчика, заедно съ предложената отъ г. министра на правосъдието поправка, а именно: думата „отсрочка“ да стане „разсрочка“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

Чл. 64. Облекченитѣ задължения по чл. чл. 62 и 63 оставатъ задължения къмъ кредиторитѣ и не влизатъ въ конверсната маса на Погасителната каса. За тия задължения Погасителната каса не става предлъжникъ къмъ кредиторитѣ, нито издава облигации.“

Чл. 64 става чл. 62.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 64, който става чл. 62, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 65. Решенията при случаитѣ, когато е допустимо уреждането на задълженията да стане по настоящата глава, се издаватъ въ полза на респективнитѣ кредитори. Кредиторитѣ по настоящата глава нѣматъ право на обезпеченията, предвидени въ глава VIII.“

Чл. 65 става чл. 63.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 65, който става чл. 63, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 66. Постановленията на чл. 6 отъ настоящия законъ не се отнасятъ до длъжницитѣ по настоящата глава.

Дадената отсрочка и намалената лихва (8%) е задължителна и за кредиторитѣ, чиито вземания сѣ обезпечени съ ипотека или залогъ, но залогътъ, по решение на комисията, може да бжде реализиранъ въ срокъ, опредѣленъ отъ нея, ако тя констатира, че има опасностъ за обезпечаването му.“

Чл. 66 става чл. 64, като думитѣ въ последнитѣ два реда „реализиратъ“ и „констатира“ се замѣнятъ съ думитѣ „осъществяватъ“ и „признаватъ“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 66, който става чл. 64, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава XI

Действие на настоящия законъ върху досегашнитѣ облекчителни и други закони.

Чл. 67. Настоящиятъ законъ отмѣнява:

а) закона за облекчение на длъжницитѣ отъ 16 априль 1932 г.;

б) закона за закрила на земеделска-стопанинѣ отъ 19 априль 1932 г.

Образуванитѣ, обаче, по чл. чл. 9—13 отъ закона за закрила на земеделска-стопанинѣ и по чл. 6 отъ закона за облекчение на длъжницитѣ производства, както и тия за земеделски конкордатъ и за съдебно уреждане на дълговетѣ, не се засѣгатъ отъ тая отмѣна и се завършватъ

по реда на тия закони, освен ако длъжникът поиска прекратяване на производството. Във този случай той може да получи уреждане на задълженията му по настоящия закон, ако направи искане въ срока, предвиден въ чл. 12.

Чл. 67, който става чл. 65, се изменя така:

„Настоящият закон отменява:

а) закона за облекчение на длъжниците от 16 април 1932 г.;

б) закона за закрила на земеделска-стопанин от 19 април 1932 г.

Образуванието, обаче, по чл. чл. 9—13 от закона за закрила на земеделска-стопанин и по чл. 6 от закона за облекчение на длъжниците производствата, както и тия за земеделски конкордаты и за съдебно уреждане на дълговете, не се засягат от тая отмена и се завършват по реда на тия закони, освен ако длъжникът поиска прекратяване на производството.

Също не се засягат от този закон и ония длъжници, които сж починали изплащането на своите задължения по реда, предвиден въ чл. 1 от закона за облекчение на длъжниците.

И въ двата предшестващи случаи (ал. ал. 2 и 3) длъжникът може да получи уреждане на задълженията си по настоящия закон, ако направи искане въ срока, предвиден въ чл. 12.

Сключилите земеделски конкордаты или добилите съдебно уреждане на дълговете си длъжници могат да се ползват от облекчението по този закон, ако поискат това въ същия срок (чл. 12). Във този случай решението по конкордата или по съдебното уреждане на дълговете се счита обезсилено по право от момента на подаване молбата за облекчение по този закон.

Сключените предпазни конкордаты се продължават до 1 януарий 1935 г., ако дадените по тях срокове изтичат преди тази дата, като за продълженото време по тия конкордаты се плаща лихва по 7% годишно.

Срокът на сключените земеделски конкордаты или на получено съдебно уреждане на дълговете, по които длъжниците сж пропуснали да изплатят на определените срокове дължимите от тях суми, се продължава съ една година от влизането на закона въ сила.

Председателстващ С. Даскалов: Които приемат чл. 67, който става чл. 65, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Г. Василев (л): (Чете)

„Чл. 68. Законът за предпазен конкордат претърпява следните изменения:

а) Чл. 46, алинея последна, се заменя съ следната алинея: „Ако съ предложението се иска само отсрочка на плащането до две години, без опрощаване на лихвите, въпросът се решава от съда.“

б) Чл. 55, алинея втора, се заменя съ следната алинея: „Правата на кредиторите против други създадени, включай и против поръчителите, както и правата на привилегированите и ипотечни кредитори, остават незазасегнати от конкордата.“

Към чл. 68, който става чл. 66, се прибавя следната:

„Забележка. Образуванието, обаче, до 1 януарий 1934 г. производствата не се засягат от горните изменения и се завършват по реда на досега действащия закон.“

Към същия член се прибавя следната нова буква:

„в) Въ чл. 63, п. 2, от закона за предпазни конкордаты думата „всичките“ се заличава, а след думата „съдружници“ се прибавят думите „представляващи болшинство на интересите.“

Председателстващ С. Даскалов: Има думата на родния представител г. Петър Панайотов.

П. Панайотов (нац. л): Г. г. народни представители! По чл. 68, който става чл. 66, е добавена от комисията буква в съ следното съдържание: (Чете) „Въ чл. 63, п. 2, от закона за предпазни конкордаты думата „всичките“ се заличава, а след думата „съдружници“ се прибавят думите „представляващи болшинство на интересите“. Обаче п. 3 на чл. 63, който е въ връзка съ старото положение на п. 2, следва да се отмени, да се махне, защото той говори за по-нататъшно конкордатно производство — че то се движи от всички съдружници и, следователно, ако нѣкой оттегли молбата си, то се прекратява. Въ такъв случай, щом изменяваме п. 2 въ този смисъл, п. 3 става излишен.

Докладчик Г. Василев (д): Нѣма го.

П. Панайотов (нац. л): Нѣма го тук, но отгответь си стои.

Прочее, аз моля г. министра на правосъдието да се съгласи, п. 3 на чл. 63 от закона за предпазни конкордаты да се махне, за да се съобразим съ изменението, което се прави въ п. 2.

Министър Й. Качаков: Съгласен съм съ поправка въ този смисъл, но нека остане при третото четене, за да се справя, и тогава да дадем редакцията.

Председателстващ С. Даскалов: Има думата на родния представител г. Анастас Капитанов.

А. Капитанов (з): Г. г. народни представители! Въ този чл. 68, който става чл. 66, се вмѣква от комисията една забележка: (Чете) „Образуванието, обаче, до 1 януарий 1934 г. производствата не се засягат от горните изменения и се завършват по реда на досега действащия закон.“

Правя предложение, тая забележка да се махне от закона.

Министър Й. Качаков: Коя забележка?

А. Капитанов (з): Забележката към чл. 66, старият чл. 68, според която висящите дѣла се свършват по досега действащия закон. Искам да се махне тая забележка.

Министър Й. Качаков: Мотивирайте се, защо искате да се махне забележката?

А. Капитанов (з): Правя такова предложение.

Министър Й. Качаков: Снощи Вие сте я гласували.

А. Капитанов (з): Не съм я гласувал.

Министър Й. Качаков: Не съм съгласен съ това предложение.

Председателстващ С. Даскалов: Които сж съгласни съ предложението на г. Панайотов, ...

Министър Й. Качаков: Азъ предложихъ да се даде редакция на това предложение при третото четене.

Председателстващ С. Даскалов: Добре. — Които сж съгласни съ предложението на г. Капитанов, съ което г. министърът не е съгласен, въ смисъл да се премахне забележката към чл. 68, който става чл. 66, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събраниято не приема.

Които приемат чл. 68, който става чл. 66, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Г. Василев (д): (Чете)

„Чл. 69. Към чл. 775 от търговския закон се прибавя следната втора алинея:

„Несъстоятелният, който докаже, че неговата несъстоятелност е резултат на неблагоприятно изменение на стопански условия, може да получи възстановление на правата си след ликвидирание на актива му, макаръ да не е погасилъ напълно дълговете си.“

Чл. 69 става чл. 67.

Председателстващ С. Даскалов: Които приемат чл. 69, който става чл. 67, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Докладчик Г. Василев (д): (Чете)

„Чл. 70. Въ чл. чл. 666 и 781 от закона за гражданското съдопроизводство се внасят следните изменения и допълнения, като не могат да се описват и продават:

а) храната, необходима за изхранване до нова реколта на семейството му и добитъка му, а ако нѣма такива, равностойността ѝ въ пари или земеделски произведения от друг вид, като тютюн, ориз, семена, рози и пр.;

б) необходимото на стопанството количество семена за посѣвъ;

в) мъртвият земеделски инвентар на стойност до 25.000 лева;

г) земята до 50 декара — за дългове, сключени следъ 18 април 1932 година, и до 20 декара — за дългове, сключени преди тази дата, ако дължникът е земеделец-стопанин — и въ двата случая по изборъ на длъжника;

д) 20 овци или 7 свини, 5 кози, 10 кошера пчели, единъ чифтъ работенъ добитъкъ, една дойна крава или биволица и една свиня за изхранване;

е) оръдията и предметитъ, необходими на длъжника въ всъкидневнитъ му занятия, споредъ званието, занаята или положението му, на стойност до 25.000 лева.

Съжитъ членове въ другитъ си разпоредби оставатъ въ сила.

Въ чл. 70, който става чл. 68, пунктъ г, думитъ: ако длъжникът е земеделец-стопанин — се заличаватъ.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 70, който става чл. 68, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава XII Недействителни сдѣлки.

„Чл. 71. Считатъ се за недействителни по отношение на касата и на кредиторитъ по чл. 6, ал. II, всички длъжникови договори за наемъ за времето, уговорено надъ 3 години, както и предплащането на наемъ за срокъ по-дълъгъ отъ една година.

Също така сж недействителни по отношение на касата всички разпореджания на длъжника, противни на чл. 30, алинея първа“.

Чл. 71, който става чл. 69, се измѣня така:

„Считатъ се за недействителни по отношение на Погасителната каса и на кредиторитъ по чл. 6, ал. 2, и гл. гл. IX и X отъ настоящия законъ всички длъжникови договори за наемъ за времето, уговорено надъ три години и предплащането на наемъ за срокъ по-дълъгъ отъ една година.

Също така сж недействителни по отношение на Погасителната каса и на кредиторитъ по чл. 6, ал. 2, и гл. гл. IX и X отъ настоящия законъ всички разпореджания на длъжника, противни на чл. 30, алинея първа“.

Х. Мирски (д): Въмѣсто „чл. 30“ въ текста, трѣбва да стане „чл. 28“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ предложението на г. Мирски, въмѣсто „чл. 30“ въ текста, да стане „чл. 28“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 71, който става чл. 69, както се докладва отъ г. докладчика, заедно съ приетата подпавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 72. Задълженията на длъжника къмъ съпругата му, възходящитъ и низходящитъ му роднини се считатъ недействителни по отношение на касата.

Задълженията на длъжника къмъ роднинитъ му по сребърна линия до IV степенъ и по сватовство до III степенъ се считатъ недействителни по отношение на касата до доказване противното“.

Въ чл. 72, който става чл. 70, алинея първа, думата „касата“ се замѣнява съ думитъ „Погасителната каса“.

Въ сѣщия членъ, алинея първа, сѣщата дума се замѣнява съ думитъ „Погасителната каса“, като следъ тѣхъ се прибавятъ следнитъ думи: „и на кредиторитъ по гл. гл. IX и X отъ настоящия законъ“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 72, който става чл. 70, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 73. Считатъ се недействителни по отношение на касата всички извършени отъ длъжника възмездни или безвъзмездни отчуждения, ипотеки или залози въ полза на съпругъ, низходящи и възходящи роднини.

Считатъ се недействителни и всички такива отчуждения, ипотеки и залози, извършени следъ 1 януарий 1931 г. въ полза на роднини по сребърна линия до IV степенъ и по сватовство до III степенъ, освенъ ако се установи отъ заинтересованото лице съ сѣдебно решение срещу касата действителността на сдѣлката“.

Въ чл. 73, който става чл. 71, алинея първа, думата „касата“ се замѣнява съ думитъ „Погасителната каса“.

Въ сѣщия членъ, алинея втора, думата „касата“ се замѣнява съ думитъ „Погасителната каса“, като следъ тѣхъ се прибавятъ думитъ: „и кредиторитъ по гл. гл. IX и X отъ настоящия законъ“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 73, който става чл. 71, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава XIII

„Наказателни разпоредби.

„Чл. 74. Всѣка вноска, неплатена на падежа, носи по право и безъ покана, въ полза на Погасителната каса, лихва 1% годишно повече отъ предвидената въ чл. 10.

Неплащането отъ страна на длъжника, последователно на две шестмесечни вноски, поражда за касата право да иска, единъ месецъ следъ поканата, изплащането на цѣлия дългъ“.

Въ чл. 74, който става чл. 72, алинея втора, думата „касата“ се замѣнява съ думитъ „Погасителната каса“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 74, който става чл. 72, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 75. Длъжникъ, който въ молбата си за уреждане задълженията му по настоящия законъ съзнателно укрие части отъ имуществото си, се наказва съ тъмниченъ затворъ не по-малко отъ три месеци и се лишава отъ правото да се ползува отъ настоящия законъ“.

Членъ 75, който става чл. 73, се измѣня така:

„Длъжникъ, който съзнателно укрие части отъ имуществото си, се наказва съ тъмниченъ затворъ и се лишава отъ правото да се ползува отъ настоящия законъ“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 75, който става чл. 73, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 76. Длъжникъ, който въ молбата си за уреждане задълженията му по настоящия законъ съзнателно посочи неистински кредитори или укрие такива, както и този, който безъ да е кредиторъ, съзнателно се ползува отъ това положение въ производството, се наказва съ строгъ тъмниченъ затворъ до 5 години, като длъжникътъ се лишава и отъ правото да се ползува отъ настоящия законъ“.

Въ чл. 76, който става чл. 74, цифрата „5“ се замѣня съ цифрата „3“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 76, който става чл. 74, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 77. За полягане на лъжлива клетва длъжникътъ се наказва по наказателния законъ и се лишава отъ правото да се ползува отъ настоящия законъ“.

Чл. 77 става чл. 75.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 77, който става чл. 75, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 78. За съзнателно неизпълнение задължението по чл. 45, алинея втора, ползуващото се лице се наказва съ тъмниченъ затворъ до една година и се лишава отъ правото да се ползува отъ настоящия законъ“.

Чл. 78 става чл. 76.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 78, който става чл. 76, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 79. Длъжностни лица, които съзнателно дадатъ неистински сведения или удостоверения за ползуване отъ настоящия законъ, се наказватъ съ строгъ тъмниченъ затворъ до 5 години“.

Чл. 79 става чл. 77.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 79, който става чл. 77, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 80. Членове на комиситѣ, които небрежно изпълняватъ задължението си по настоящия законъ, се наказватъ съ глоба до 50.000 л., ако отъ тази небрежностъ е последвала щета за когото и да било“.

Въ чл. 80, който става чл. 78, думата „небрежно“ се замѣнява съ думитѣ „по небрежностъ не“.

Г. г. народни представители! Ние приехме въ комисията, думата „небрежностъ“ да бѣде замѣнена съ думата „немарливостъ“.

Министъръ И. Качаковъ: Съгласенъ съмъ.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ поправката, вмѣсто „небрежностъ“, да се каже „немарливостъ“, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 80, който става чл. 78, както се докладва отъ г. докладчика, заедно съ приетата поправка, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 81. Членове на комиситѣ, които сѣ виновни за забавяне на производствата въ указания отъ закона срокъ, се наказватъ съ глоба до 10.000 л.“

Чл. 81 става чл. 79.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 81, който става чл. 79, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Глава XIV.

Разноски.

Чл. 82. По производствата по настоящия законъ длъжнитѣ плащатъ въ полза на Погасителната каса такси: при общъ размѣръ на задълженията до 5.000 л. — 20 л.; отъ 5.001 до 20.000 л. — 100 л.; отъ 20.001 до 50.000 — 200 л.; отъ 50.001 до 100.000 л. — 300 л.; отъ 100.001 до 200.000 — 400 л.; отъ 200.001 до 500.000 — 600 л.; отъ 500.001 до 1.000.000 — 1.000 л. и надъ 1.000.000 — 2.000 л.“

Чл. 82, който става чл. 80, се измѣня така:

„По производствата по настоящия законъ длъжнитѣ плащатъ въ полза на Погасителната каса такси: при общъ размѣръ до 50.000 л. — 50 л.; при общъ размѣръ до 200.000 л. — 100 л.; при общъ размѣръ отъ 200.000 л. до — 500.000 л. — 200 л.; при общъ размѣръ до 1.000.000 л. — 300 л.; при общъ размѣръ надъ 1.000.000 л. — 500 л. При общъ размѣръ до 10.000 л. такса не се плаща“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 82, който става чл. 80, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 83. Всички молби, жалби, удостоверения, записки, изпълнителни листове, книжа и документи, които се подаватъ, съставятъ и издаватъ по поводъ и въ връзка съ настоящия законъ, като и всички служебни действия, включая и изпълнението на листоветѣ въ полза на касата, на общински, обществени, държавни и частни органи и учреждения, се освобождаватъ отъ всѣкакви такси, мита, берии, гербовъ налогъ и др.“

Въ чл. 83, който става чл. 81, последнитѣ думи „и др.“ ставатъ „и други разноски“.

Следъ сѣщия членъ се прибавя следната нова алинея:

„При издаване на удостоверения по тоя законъ общинитѣ не могатъ да искатъ отъ длъжнитѣ изплащане на такси и берии, които тѣ дължатъ къмъ общината по други закони“.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 83, който става чл. 81, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 84. Свидетелскитѣ разноски и възнаграждението на вещитѣ лица сѣ въ тежестъ на страната, по искането на която сѣ допустнати.“

Опредѣлянето на зармѣра и начина на внасянето имъ става по правилата на закона за гражданското сѣдопроизводство“.

Чл. 84 става чл. 82.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 84, който става чл. 82, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 85. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ деня на обнародването му“.

Чл. 85 става чл. 83.

Председателстващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 85, който става чл. 83, както се докладва, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): Следъ глава XIV се поставя глава XV подъ заглавие „Преходни разпоредби“.

„Глава XV.

Преходни разпоредби.

Чл. 84. Публичнитѣ продажби, извършени за удовлетворения на вземания, възникнали до 1 януарий 1931 г., или на подновени такива следъ тая дата, дѣлата по утвърждаването на които още не сѣ свършени въ всички инстанции, се унищожаватъ, като внесената отъ купувача сума срещу покупната цена на имота се повръща на сѣщия заедно съ лихвата отъ датата на внасянето ѝ.

Разносцитѣ, направени по изпълнението, оставатъ за смѣтка на длъжника.“

Председателстващъ С. Даскаловъ: Има думата народниятъ представителъ г. Анастасъ Капитановъ.

А. Капитановъ (з): Г. г. народни представители! Публичнитѣ продажби, извършени за удовлетворение на вземания, възникнали до 1 януарий 1931 г. — датата, която сме сложили — или на подновени такива, дѣлата по утвърждаването на които още не сѣ свършени, дѣлата по които още сѣ висящи, ние ги унищожаваме, като предвиждаме, щото сумата, която представлява покупната стойностъ на имота, да се връща обратно на купувача заедно съ лихвата отъ деня на внасянето на сумата. (Народниятъ представителъ А. Кантарджиевъ говори съ министъръ И. Качаковъ) Г. Кантарджиевъ! Азъ искамъ г. министърътъ на правосѣдието да ме чуе.

А. Кантарджиевъ (д): Извинявамъ се.

А. Капитановъ (з): Азъ искамъ да зная, кой ще плати лихвата на тая сума, която ще се връща на купувача, когато съ законъ унищожаваме продажбата?

Нѣкой отъ лѣвицата: Въ миналото какъ бѣше?

А. Капитановъ (з): Въ миналото пакъ бѣше предвидена лихва. Спомнете си, че бѣше премахната лихвата и се прие да се връща само сумата. Не е виновенъ длъжникътъ, когато въ тѣзи изключителни времена ние искаме да му помогнемъ, когато постановяваме, че трѣбва да върне сумата, да искаме да плаща и лихва на тая сума. Така че азъ смѣтамъ, че думитѣ „заедно съ лихвата отъ датата на внасянето ѝ“ трѣбва да се заличатъ.

Така сѣщо — не правя предложение, но искамъ г. министърътъ на правосѣдието, да се съгласи — и за продажби на имоти, купувачитѣ на които още не се влѣзли

въ владение на тѣзи имоти, да се отнася това постановление, и тѣхъ да засегне, тъй като ние вече веднѣжъ разрешихме по такъвъ начинъ въпроса.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Съ първото предложение на г. Капитановъ, да се заличатъ думитѣ „заедно съ лихвата отъ датата на внасянето й“, съмъ съгласенъ, а второто му предложение азъ моля да се остави да се редактира при третото четене на законопроекта.

А. Капитановъ (з): Добре.

А. Буковъ (з): На трето четене не могатъ да ставатъ такива поправки.

А. Капитановъ (з): Предложението ще отиде въ комисията.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 84, както се докладва отъ г. докладчика, заедно съ поправката, предложена отъ г. Капитановъ и приета отъ г. министра на правосъдието, а именно, да се заличатъ думитѣ „заедно съ лихвата отъ датата на внасянето й“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 85. Публични продажби, извършени за удовлетворение едновременно на вземания, възникнали преди и следъ 1 януарий 1931 г., по които образуванитѣ въ сѣдищата производства още не сѣ свършени окончателно, се унищожаватъ, ако въ срока, предвиденъ въ чл. 12, длъжникътъ посочи други имоти за удовлетворение на кредиторитѣ съ вземания следъ 1 януарий 1931 г. или по другъ начинъ изплати тия вземания“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 85, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 86. Разпоредбитѣ на чл. чл. 84 и 85 нѣматъ приложение, ако длъжникътъ нѣма право на облекчение по настоящия законъ или, ако и да има такова право, не се е възползвалъ отъ него въ предвидения въ сѣщия законъ срокъ“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 86, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Г. Василевъ (д): (Чете)

„Чл. 87. Всички отчуждения на недвижими имоти, извършени възмездно или безвъзмездно, следъ 30 юний 1933 г. се считатъ направени въ вреда на кредиторитѣ и сѣ недействителни до доказване на противното“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Азъ моля да се приеме текстътъ на този членъ така: „Всички отчуждения на недвижими имоти, извършени възмездно или безвъзмездно, следъ 30 юний 1933 г., до влизане въ сила на настоящия законъ, отъ длъжници по дългове, възникнали до 1 януарий 1931 г., се считатъ направени въ вреда на кредиторитѣ и сѣ недействителни до доказване на противното“.

А. Капитановъ (з): Датата снощи опредѣлихме на 1 декемврий.

Министъръ Й. Качаковъ: Датата е съобразена съ закона за спиране на публичнитѣ продажби.

Х. Родевъ (нац. л): И ако длъжниците не желаятъ да се ползватъ.

Министъръ Й. Качаковъ: То се разбира.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 87, както се предложи отъ г. министра на правосъдието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ Й. Качаковъ: Г. г. народни представители! За да се избѣгнатъ излишни тълкувания, моля да приемете забележката къмъ чл. 6 отъ законопроекта да се заличи, като забележка къмъ чл. 6, и да стане самостоятеленъ чл. 88 къмъ законопроекта съ следното съдържание: „Постановленията на настоящия законъ не се отнасятъ до Българската ипотечна банка“.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ чл. 88, новъ, така, както се предложи отъ г. министра на правосъдието, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Има думата г. министър-председателътъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Въ дневния редъ на заседанието утре предлагамъ на първо мѣсто да бѣде поставенъ на трето четене законопроектътъ за облекчение на длъжниците и за заздравяване на кредита като моля комисията да се събере утре сутринта, за да може да свършимъ на второ четене и съ законопроекта за събиране на закъснитѣ данъци и за разпредѣлението на сѣщитѣ и на текущитѣ данъци.

Г. Говедаровъ (д. сг): Финансовата комисия ще се събере ли утре?

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Да. — Сега моля да вдигнемъ заседанието, а следващото заседание да бѣде утре въ 10 ч. сутринта.

Г-да! По четири члена отъ законопроекта за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита, по който се говори комисията, ще се събере, за да ги прегледа, за да можемъ на трето четене да ги поправимъ ако е нужно. Не е вѣщо тълкуванието на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, че министритѣ не могатъ да правятъ предложения за измѣнение на законопроектитѣ на трето четене.

А. Буковъ (з): Не може.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Моля ви се. Азъ взехъ участие въ дебатитѣ по измѣнението на правилника и го познавамъ. Прегледайте го и ще видите. Не може да се отнеме правото на министра да прави поправки измѣнения при третото четене на законопроекти. Не трѣбва, обаче, да правимъ това за редовностъ, но никой не може да откаже правото на министра да прави поправки.

Г. Говедаровъ (д. сг): Депутатитѣ не могатъ да правятъ поправки.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Депутатитѣ не могатъ.

Така че утре ще имаме заседание въ 10 ч. сутринта. Има три-четири члена отъ токущо гласувания законопроектъ за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита на второ четене, които ще трѣбва да се изучатъ и редактиратъ.

Сѣщо така финансовата комисия ще заседава, за да приготви за второ четене и законопроекта за събиране на закъснитѣ данъци и за разпредѣлението на сѣщитѣ и на текущитѣ данъци, за да може да го минемъ утре на второ четене, пъкъ за третото четене ще видимъ. Смѣтамъ, обаче, че е добре, като гласуваме на трето четене утре законопроекта за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита, да свършимъ и законопроекта за събиране на закъснитѣ данъци и за разпредѣлението на сѣщитѣ и на текущитѣ данъци.

Моля, прочее, да се вдигне заседанието сега и следното заседание да бъде утре въ 10 ч. съ следния дневен редъ:

1. Трето четене законопроекта за облекчение на длъжниците и заздравяване на кредита.

2. Второ четене законопроекта за събиране на закъснителни данъци и за разпредѣлението на сѣщитѣ и на текущите данъци.

3. Докладъ на прошетарната комисия.

Председателствуващъ С. Даскаловъ: Които приематъ този дневен редъ за заседанието утре въ 10 ч. преди пладне, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 24 ч. и 15 м., полунощъ)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседатели: { Н. ШОПОВЪ
С. ДАСКАЛОВЪ

Секретари: { П. ПОПИВАНОВЪ
ИВ. ВЕЛЧЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ